

Aplikace CPTED metodiky na vybraném infrastrukturním objektu

Bc. Sára Křížková

Diplomová práce
2022



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
Ústav elektroniky a měření

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Sára Křížková**
Osobní číslo: **A20213**
Studijní program: **N1032A020003 Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Specializace: **Bezpečnostní management**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Aplikace CPTED metodiky na vybraném infrastrukturním objektu**
Téma práce anglicky: **Application of CPTED Methodology on a Selected Infrastructure Object**

Zásady pro vypracování

1. Popište historické souvislosti CPTED metodiky.
2. Vypracujte literární rešerši na dané téma.
3. Analyzujte využitelnost předmětné metodiky.
4. Charakterizujte vybraný infrastrukturní objekt.
5. Aplikujte metodiku v rámci vybraného infrastrukturního objektu.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. FIRSTOVÁ, Jana, Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti / Jana Firstová, David Zámek. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. xi, 189 stran (Právní monografie) [Právní stav publikace: k 1.3. 2021] ISBN:978-80-7676-057-8.
2. ABDULLAH, A., MARZBALI, M. H., & TILAKI, M. J. M. (2013). Predicting the Influence of CPTED on Perceived Neighbourhood Cohesion: Considering Differences across Age. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvp.2013.06.005>.
3. CROWE, T., 2013. Crime prevention through environmental design. United States of America. ISBN 978-0-12-411635-1.
4. FENELLY, L. J., 2018. CPTED and traditiona security countermeasures. CRC press. ISBN 978-1-138-48974-5.
5. KITCHEN, T., and SCHNEIDER, R. (2006). Crime Prevention and the Built Environment. London: Routledge. ISBN 9780203098813.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Martin Hromada, Ph.D.**
Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce: **3. prosince 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **23. května 2022**

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D. v.r.
děkan



Ing. Milan Navrátil, Ph.D. v.r.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 7. února 2022

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 23. 5. 2022

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Téma diplomové práce je aplikace CPTED metodiky na vybraný infrastrukturní objekt. Cílem této práce je vytvořit návrh pro infrastrukturní objekt dle strategií, které metodika definuje za účelem snížit kriminalitu prostřednictvím environmentálního designu na daném místě. V práci je popsána historie metodiky, systém prevence kriminality a základní strategie této metodiky. Následně je popsán vybraný infrastrukturní objekt, kterým je hlavní nádraží v Brně, dále je provedena analýza rizik a finální návrh dle metodiky. Na základě analýzy rizik byla vyhodnocena nejvyšší míra ohroženosti v nejbližším okolí hlavního nádraží a ve výpravní budově v dopoledních a odpoledních hodinách. Návrh dle metodiky je tedy proveden v souvislosti s vyhodnocenými riziky. Mezi nejzásadnější změny patří úprava tramvajových zastávek, rekonstrukce výpravní budovy, výsadba zeleně, přesunutí parkoviště, posílení kamerových systémů, hlídek bezpečnostních pracovníků, strážníků policie a osvětlení. Aplikované změny dopomohou ke snížení kriminální činnosti v prostoru a vytvoří z hlavního nádraží bezpečný prostor pro obyvatele města Brna.

Klíčová slova:

Infrastruktura, hrozba, riziko, analýza, CPTED, metodika, kriminalita, environmentální design

ABSTRACT

The topic of the thesis is the application of CPTED methodology to a selected infrastructure object. The aim of this thesis is to create a design for the infrastructure facility according to the strategies defined by the methodology in order to reduce crime through environmental design at the site. The thesis describes the history of the methodology, the crime prevention system and the basic strategies of the methodology. Then, the selected infrastructure object, which is the main railway station in Brno, is described, followed by the risk analysis and the final design according to the methodology. On the basis of the risk analysis, the highest level of vulnerability was assessed in the immediate vicinity of the main station and in the station building in the morning and afternoon hours. The design according to the methodology is therefore made in the context of the assessed risks. The most significant changes include the modification of tram stops, reconstruction of the station building, planting of greenery,

relocation of the car park, reinforcement of camera systems, security patrols, police officers and lighting. The applied changes will help to reduce criminal activity in the area and make the main station a safe space for the residents of Brno.

Keywords:

Infrastructure, Threat, Risk, Analysis, CPTED, Methodology, Criminality, Environmental Design

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu diplomové práce panu doc. Ing. Martinu Hromadovi, Ph.D. za pomoc a cenné rady při zpracování této diplomové práce. Ráda bych také poděkovala své rodině a kamarádům, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 HISTORICKÝ VÝVOJ A RÁMEC	13
1.1 60. LÉTA	13
1.2 C. RAY JEFFERY	14
1.3 OSCAR NEWMAN.....	15
1.3.1 Defensible space.....	15
1.4 PAUL A PATRICIA BRANTINGHAM	17
1.5 TEORIE ROZBITÝCH OKEN.....	18
1.6 TIM CROWE.....	19
1.6.1 Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu	19
1.6.2 Druhá generace CPTED	21
1.7 SOUČASNOST.....	21
1.7.1 Strategie.....	22
1.7.2 Design produktů	23
1.7.3 Mapování kriminality	24
2 PRÁVNÍ RÁMEC	26
2.1 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM.....	26
2.1.1 Bezpečnostní strategie ČR	27
2.1.2 Vnitřní bezpečnost	28
2.1.3 Práva a povinnosti občanů	32
2.1.4 Veřejný pořádek	38
2.2 PREVENCE KRIMINALITY	38
2.2.1 Klasifikace.....	39
2.2.2 Další dělení.....	42
2.3 SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY V ČR	43
2.3.1 Mezinárodní spolupráce	45
2.3.2 Normy	46
2.3.3 Příklady z praxe.....	47
3 TEORETICKÝ RÁMEC ANALÝZY A ŘÍZENÍ RIZIK	51
3.1 TERMINOLOGIE	51
3.1.1 Analýza rizik	52
3.2 METODY.....	54
3.2.1 Check list.....	54
3.2.2 What-if	55
3.2.3 SWOT	55
3.2.4 Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle	56
4 POPIS A VYUŽITÍ METODIKY	59
4.1 ENVIRONMENTÁLNÍ KRIMINOLOGIE	59
4.1.1 Teorie racionální volby	59
4.1.2 Teorie rutinních aktivit.....	60
4.1.3 Teorie vzorců kriminality.....	61

4.1.4	Mapování a profilování	63
4.2	STRATEGIE	65
4.2.1	Přirozený dohled	66
4.2.2	Přirozená kontrola přístupu	67
4.2.3	Teritoriální posílení	69
4.2.4	Plášťová ochrana a údržba	70
4.3	VÝZNAM	71
4.3.1	Efektivita	72
4.3.2	Aplikace metodiky CPTED	73
4.3.3	Měkké cíle	74
4.4	ASOCIACE	76
4.4.1	ICA	76
4.4.2	DOCA	77
4.4.3	FL-DOCA	78
II	PRAKTICKÁ ČÁST	82
5	INFRASTRUKTURNÍ OBJEKT	83
5.1	PRŮZKUM OKOLÍ	85
5.2	CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO OBJEKTU	87
5.2.1	Popis	88
5.2.2	Funkce	92
5.3	BEZPEČNOSTNÍ POSOUZENÍ PROSTŘEDÍ	93
5.3.1	Mapa kriminality	93
5.3.2	Statistiky trestných činů	94
5.3.3	Pocitová mapa	95
5.3.4	Média	97
6	ŘÍZENÍ RIZIK	100
6.1	ANALÝZA RIZIK	100
6.1.1	První fáze	100
6.1.2	Druhá fáze	104
6.1.3	Třetí fáze	105
6.2	VYHODNOCENÍ RIZIK	111
6.2.1	Ošetření rizik	114
7	APLIKACE METODIKY	118
7.1	HLAVNÍ NÁDRAŽÍ	118
7.1.1	Přirozený dohled	120
7.1.2	Přirozená kontrola vstupu	121
7.1.3	Teritorialita	122
7.1.4	Správa budovy a okolí	123
7.2	OKOLÍ	127
7.2.1	Nádražní pošta	127
7.2.2	Podchod	128
7.2.3	Obchodní centrum Dornych a okolí	131
7.2.4	Ostatní místa v Brně	132
	ZÁVĚR	140
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	144

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	148
SEZNAM OBRÁZKŮ	150
SEZNAM TABULEK.....	152
SEZNAM PŘÍLOH.....	153

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na aplikaci metodiky, která se specializuje na prevenci kriminality prostřednictvím environmentálního designu na vybraný infrastrukturní objekt, kterým je hlavní nádraží v Brně. V práci je řešena obecně kriminalita, její prevence, bezpečnostní systém, řízení rizik, environmentální kriminologie, historie a strategie CPTED metodiky, její využití a efektivita při aplikování na vybraná místa. Kriminalita je stále řešeným tématem. Dle metodiky má na její celkový vývoj, tedy růst nebo pokles, vliv právě prostředí, jehož vzhled ovlivňuje myšlení pachatele. Touto myšlenkou se zabývá environmentální kriminologie, která zkoumá vnímání prostředí z pohledu kriminální činnosti a přitažlivosti potenciálního pachatele. Čím hůře místo vypadá anebo vykazuje znaky páchané trestné činnosti v minulosti, tím více je pro pachatele atraktivní. Může se jednat o zanedbaná, temná nebo nepřehledná místa, budovy s rozbitými okny nebo budovy a stěny pokryté graffiti. Dle analýz a předchozích průzkumů bylo prokázáno, že pachatelé se nejvíce bojí dopadení během páchání trestného činu nebo po jeho spáchání. Mezi strategie metodiky CPTED byla tedy zařazena metoda přirozeného dohledu. Jedná se o návrh budov nebo prostoru takovým způsobem, který umožňoval lidem v okolí vidět a zároveň být viděni ostatními. Mimo odrazení potenciálního pachatele byl taktéž u obyvatel podpořen pocit bezpečí. Mezi základní prvky patřilo dostatečné osvětlení prostoru a strategické rozestavění budov, stavebních prvků nebo zeleně, které tvořily úhledný přehledný prostor, ve kterém se obyvatelé nebo jiné osoby cítily bezpečně. Strategie metodiky se postupem času měnily a vyvíjely. Mezi další patří přirozená kontrola vstupu, díky které byl navržen vchod nebo východ do daného prostoru takovým způsobem, aby byl strategicky usměrňován pohyb osob a bylo možné jej kontrolovat, ať už pomocí přístupových systémů, kamerových systémů nebo přirozeným dohledem. Další strategií je teritorialita, která pomáhala lidem pochopit, v jakém vlastnictví dané místo nebo prostor je, komu patří nebo kdo se na něm může vyskytovat. V případě detekce podezřelých osob dle teritoriálního rozmístění mohou obyvatelé včas zasáhnout nebo povolají příslušné pracovníky pro dořešení situace. Tyto tři strategie se v minulosti objevovaly skoro ve všech studiích a publikacích od různých kriminologů nebo architektů. V současnosti je metodika doplněna o čtvrtou strategii, která se týká správy prostoru a údržby, může zahrnovat i plášťovou ochranu. Bez pravidelné údržby a opravy prostorů by všechny předchozí aplikované strategie postupně ztratily svou funkčnost.

Cílem diplomové práce je aplikovat tuto metodiku na vybraný infrastrukturní objekt, kterým je hlavní nádraží v Brně a vytvořit vhodný návrh pro prevenci kriminality a snížení páchané trestné činnosti. Taktéž je cílem vytvořit úhledné a bezpečné místo pro obyvatele města, cestující a jiné osoby vyskytující se na daném místě. Hlavním bodem je z místa odstranit všechny nevhodné stavební a jiné prvky, které již neplní svou funkci a v prostoru brání přirozenému dohledu. Taktéž je potřeba celý prostor prosvětlit, instalovat vhodné osvětlení a vysadit zeleň, která místo zútulní, provést rekonstrukci výpravní budovy, tramvajových zastávek a jejich nástupišť, stanovit teritoria, posilnit kamerové systémy, kontrolu prostoru bezpečnostními pracovníky nebo příslušníky policie, a hlavně nově upravený prostor udržovat v čistotě. V závěru diplomové práce jsou uvedena doporučení pro další jiná místa, která by taktéž potřebovala změnu dle této metodiky, aby se změnil jejich vizuální vzhled a předešlo se páchané kriminalitě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ A RÁMEC

Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu, z originálního anglického názvu Crime prevention through environmental design (dále jen CPTED), je metodika, která má počátky vzniku v 60. letech 20. století v Americe, kdy se objevují první zmínky a postupy pro řešení bezpečnostních problémů.

Následně v 70. letech tuto metodiku poprvé vytvořil a formuloval C. Ray Jeffery ve své publikaci, kterou vydal v roce 1971. Na něj o rok později navazuje architekt Oscar Newman, který ve své studii, vydané v roce 1972, představuje svůj koncept [1].

Tyto studie byly inspirací a předlohou mnohým kriminologům a jiným dalším, kteří se taktéž zabývali otázkou bezpečnosti a environmentální kriminologií. Mezi další autory teorií a publikací patří např. James Q. Wilson, George L. Kelling, Paul a Patricia Brantingham nebo Tim Crowe, jehož publikace spadá už spíše do současnosti [2].

1.1 60. léta

Na počátku 60. let byly vyvinuty pokyny pro řešení bezpečnostních problémů Úřadem pro bydlení v Chicagu. Přičemž Elizabeth Woodová kladla důraz na konstrukční prvky, díky kterým by byl možný přirozený dohled. Tyto myšlenky vedly následně k metodice CPTED. Elizabeth Woodová obhajovala výstavbu komunitních a kulturních zařízení s bydlením, taktéž spolupracovala s oddělením parků a snažila se zajistit odpovídající rekreační prostor.

V roce 1961 vydává Jane Jacobsová knihu *The Death and Life of Great American Cities*, kde popisuje význam architektonického uspořádání rezidenčního prostoru v urbánním prostředí. V knize uvádí tři atributy potřebné k dosažení bezpečných ulic ve městě. Jedná se o: jasné vymezení soukromého a veřejného prostoru, rozmanitost použití, a vysoká míra využívání chodníků chodci. Později na její myšlenky navázal architekt Oscar Newman. Publikace Jane Jacobsová se jeví jako základ pro nový způsob vidění měst. Kritizuje politiku městského plánování z roku 1950, kterou považuje zodpovědnou za úpadek několika městských čtvrtí v USA. Poukázala na nové formy městského designu, které narušily kontroly kriminálního chování, kdy obyvatelé nejsou schopni sledovat ulici a přítomnost lidí na ní ve dne i v noci. Tento nedostatek může podporovat kriminalitu. V publikaci uvádí, že pokud lidé nekomunikují se svými sousedy a nesledují dění na ulici, může dojít k více zločinům a tím se bude zvyšovat kriminální činnost [3].

V roce 1968 publikuje Schlomo Angel svou disertační práci s názvem *Discouraging Crime Through City Planning*, kde uvádí, že fyzické prostředí může mít přímý vliv na nastavení kriminality, a to: vymezením území, snížením nebo zvýšením dostupnosti vytvořením nebo odstraněním hranic a usnadněním dohledu policie a občanů. Jeho disertační práce byla studií pouliční kriminality v Oaklandu v Kalifornii. Schlomo Angel dále publikoval v roce 1970 koncepty CPTED podporované Ministerstvem spravedlnosti Spojených států [2].

1.2 C. Ray Jeffery

Označení Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu poprvé použil kriminolog C. Ray Jeffery. Jeho práce byla po celý rok 1970 ignorována a začínala být vnímána o rok později, kdy byla přijata v roce 1971 až po vydání jeho publikace s názvem *Crime prevention through environmental design*, kde tuto metodu formuloval. V jeho publikaci taktéž poprvé zmiňuje pojem environmentální kriminologie, kterou popisuje jako působení prostředí na chování pachatele a páčání trestné činnosti. Jefferyho práce je spíše teoretická, zabývá se teoretickou kriminologií a poukazuje na tehdejší nedostatky v oblasti prevence kriminality. V jeho práci chybí například specifikace designových prvků [1].

Jeho model je považován za multidisciplinární přístup k prevenci kriminality, zahrnuje například biologii, fyziologii nebo psychologii. Díky poznatkům psychologie chtěl minimalizovat příležitosti k páčání trestné činnosti pomocí správného plánování městského prostředí a jeho vzhledu. Pozornost vztahuje spíše na prostředí než na samotného pachatele. Dále se zabýval vztahem mezi chování člověka a prostředí, ve kterém se daný člověk nachází nebo žije. Měl za to, že chování je naučené a při studiu kriminality by tedy měla být zkoumaná psychologická povaha pachatele a fyzické prostředí, ve kterém se nachází [2].

V roce 1977 dochází k druhému vydání publikace *Crime prevention through environmental design*, kde prezentuje komplexní behaviorální model, ve kterém kriminalitu vymezuje jako vnější fyzické prostředí a prostředí mozku jednotlivých pachatelů. To znamená, že kriminální chování je podmíněno strukturou externího (fyzického) a interního (psychického) prostředí. V práci rozšiřuje své teoretické studie a přístup, který zahrnuje složitější model chování. Mezi ně patří: fyzické prostředí, chování pachatelů a chování veřejnosti, které mají na sebe vzájemné vlivy. Touto publikací se následovně inspirovalo několik dalších autorů pro vyvinutí behaviorálního modelu, který je zaměřený na předvídání účinků vnějšího prostředí a vnitřního prostředí pachatelů. Poslední publikací byla studie s názvem *Kriminologie: Interdisciplinární přístup*, kterou vydal v roce 1990 [3].

1.3 Oscar Newman

Oscar Newman byl architekt, který vytvořil koncept hájitelného prostoru, kterou následně prezentoval jako CPTED. Tento termín však připsal, jako původci, kriminologovi C. Ray Jefferymu. Newman se omezuje na zastavěné prostředí, jedná se o omezenější přístup. Narozdíl od Jefferyho klade důraz na specifické designové prvky. Koncepce Oscara Newmana je v nynější době nazývána jako 1. generace CPTED [2].

Na základě analýzy údajů o kriminalitě z veřejného bydlení v New Yorku obsahuje jeho studie diskusi o kriminalitě související s fyzickou formou bydlení. Zmíněný hájitelný prostor změnil povahu oblasti prevence kriminality a environmentálního designu [3].

1.3.1 Defensible space

V roce 1972 vydává Oscar Newman svou publikaci *Defensible space: Crime Prevention Through Urban Design*, kde popisuje koncept CPTED na základě hájitelného prostoru. Tento prostor popisuje jako způsob budování staveb a okolního prostředí, ve kterém se obytné budovy nachází, takovým způsobem, aby byla podpořena společná odpovědnost za dobře spravované, produktivní, a hlavně bezpečné společné místo pro život. Dále aby bylo podpořeno komunitní cítění a lepší komunikace mezi sousedy a lidmi obývající společný prostor [4].

Hájitelný prostor tvoří symbolické nebo skutečné bariéry. Díky vymezeným oblastem umožňují tyto bariéry získat obyvatelům kontrolu nad svým prostředím nebo jim vylepší příležitost a podmínky pro dohled. Území mohou být dle optických hranic rozděleny na veřejné, poloveřejné, polosoukromé a soukromé prostory. Na základě tohoto dělení je určeno, na kom spočívá odpovědnost za konkrétní lokalitu [1].

Newman uvádí, že hájitelný prostor musí obsahovat minimálně dvě složky. Za prvé je důležité umožnit lidem vidět a být viděni ostatními. Díky pozorování je například možné v případě napadení v čas zasáhnout, případně pak identifikovat pachatele. To vede ke snížení strachu obyvatel. To navazuje na druhou složku, kdy lidé musí být schopni ohlásit trestný čin nebo zasáhnout, právě pro zvýšení pocitu bezpečí. Tyto dvě důležité složky zůstávají ve většině implementací CPTED od roku 2004 [3].

Kategorie hájitelného prostoru

Ve své práci *Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design* prezentoval Newman na základě tříletého výzkumu model hájitelného prostoru. Zaměřuje se na

rezidenční oblasti. Jedná se o fyzický design obytných budov a okolí, který umožňuje převést podvědomou teritorialitu obyvatel a jejich smysl pro komunitu do odpovědnosti zabezpečit a udržovat bezpečný, produktivní a dobře spravovaný prostor pro život. Je tedy klíčové uspořádat rezidenčních oblastí tak, aby bylo možné definovat, kdo je zodpovědný za konkrétní místo. Model hájitelného prostoru se skládá ze skutečných nebo symbolických bariér pro vymezení oblastí a příležitostí pro dohled. Tato kombinace umožní získat obyvatelům kontrolu nad svým prostředím [4].

Mezi čtyři hlavní kategorie hájitelného prostoru, které Oscar Newman vymezil, patří:

1. Teritorialita:

Způsobnost fyzického prostředí vytvořit zóny teritoriálního vlivu vnímané lidmi v prostředí: mechanismy rozdělení a vyznačení oblastí v rezidenčním prostředí s úmyslem posílit schopnost obyvatel zaujmout teritoriální postoje a výsady.

2. Přirozený dohled

Způsobnost fyzického designu poskytnout obyvatelům a dalším relevantním lidem příležitosti pro dohled: mechanismy pro zlepšení schopnosti obyvatel neformálně a průběžně dohlížet na veřejná místa v jejich životním prostředí, ve vnitřních i vnějších prostorech.

3. Image

Způsobnost designu ovlivnit vnímání jedinečnosti, izolace a stigmatizace sídliště: mechanismy neutralizující symbolické stigma sídlišť s panelovými domy, snižující image izolace a zjevné zranitelnosti obyvatel.

4. Bezpečné prostředí

Vliv geografické juxtapozice s bezpečnými zónami na bezpečnost v přilehlých oblastech: mechanismy juxtapozice – účinek umístění rezidenčního prostředí v rámci určitého urbánního prostředí anebo přilehlého k bezpečné anebo nebezpečné oblasti [3].

Na základě stanovených kategorií a představení hájitelného prostoru provedl Newman testování své hypotézy v praxi. Jako příklad srovnal dvě vybudované výstavby přes jednu ulici v Brooklinu, část města New York. Jednalo se o výstavbu Brownswille a Van Dyke. Místa měly téměř stejnou rozlohu, hustotu obyvatel, etnickou strukturu, podíl mladistvých, a mnohé další. Velký rozdíl byl ve fyzickém designu. U obou typů výstavky Newman popsal základní fyzické charakteristiky ve vztahu k umožnění obyvatel dohlížet na děti hrající si

před domy, cizí lidi vyskytující se v okolí nebo dohled nad společnými prostory jako jsou vchody nebo i chodby v patrech.

Výstavba Brownsville, vybudovaná v roce 1947, která byla sestavena z 27 šestiposchodových domů s tříposchodovými křídly obývaných 5 390 lidmi, trpěla méně kriminálními činy než výstavba Van Dyke, která byla vybudována v roce 1955, a která byla sestavena z 13 čtrnáctiposchodových a 9 tříposchodových domů, ve kterých bydlelo 6 420 lidí. Z kriminálních statistik z roku 1969 vyplynulo, že výstavba Van Dyke měla o 66 % vyšší počet trestných činů než výstavba Brownsville. Velkou roli v tom hrál například pesimismus obyvatel ohledně policistů a samotný přístup policie, neznalost obyvatel (velký počet rodin sdílelo jeden vchod), negativní faktory anonymity a další. Jako výsledek toho testu hájitelného prostoru v praxi Newman uvedl, že fyzický design hraje velmi velkou roli v kriminalitě [3].

1.4 Paul a Patricia Brantingham

V roce 1981 Paul a Patricia Brantinghamovi publikovali svou studii Environmental Criminology, kde uvádí jednotlivé faktory, které mohou ovlivnit trestnou činnost. Jedná se o charakteristiku čtyř složek zločinu:

1. Zákon – trestněprávní složka, při které dochází k porušení právních norem.
2. Pachatel – osoba, která svým jednáním spáchá trestný čin, nebo se dopustí přípravy či pokusu o trestnou činnost.
3. Cíl – objekt trestného činu.
4. Místo činu – prostor a čas, kdy byl trestný čin spáchán.

První složka je trestněprávní, kdy dochází k porušení zákona. V teorii se jí věnuje trestněprávní nauka a v praxi systém trestní justice a legislativa. Druhou složku tvoří pachatel, který se pokusil anebo se dopustil trestného činu. Této složce se věnuje kriminologie a psychologie. Třetí složkou je zvolený cíl, který je označován jako objekt trestného činu nebo oběť zločinu. Této složce se věnují viktimologie a sociální vědy. Poslední složkou je místo činu, tedy prostor a čas, kde k trestnému činu dochází. Jedná se o prostředí nebo místo, kde se pachatel ve stanovený čas rozhodne spáchat trestný čin na určitý cíl. Této složce se věnuje environmetální kriminologie. V posledním bodě se propojují všechny složky a vytvoří se takzvaná kriminální událost. K trestnému činu dojde vždy za přítomnosti všech těchto zmíněných prvků, a není možné, aby jeden z nich chyběl. Bez

pachatele není proveden trestný čin, pokud nedojde k porušení zákona, o trestný čin se nejedná, pokud není cíl, neexistuje objekt trestného činu, na kterém byl vykonán. A pokud neexistuje samotné místo činu, nemohlo k němu ani dojít, jelikož místo a čas provedení je zásadní pro spáchání trestné činnosti [5].

1.5 Teorie rozbitých oken

Broken windows theory neboli česky Teorie rozbitých oken předložili v roce 1982 v článku sociálních vědců James Q. Wilson a George L. Kelling. Dále se jí od poloviny 80. let věnovalo nespočet policejních pracovníků, komisařů nebo starostů a na základě tohoto konceptu probíhala úprava staveb a čtvrtí v různých městech.

Jedná se o kriminologickou teorii, která uvádí, že nepořádek, vandalismus a viditelné známky zločinů (např. rozbitá okna nebo pomalované zdi) vedou k výskytu vyšší kriminální činnosti. Proto je podstatné zamezit výskyt těmto negativním vlivům, které zvyšují výskyt kriminality. Přítomnost rozbitého okna láká vandaly, aby rozbili více oken v objektu nebo jeho okolí, případně páchali jinou trestnou činnost. Čím dříve dojde k opravení, tím je větší pravděpodobnost, že v budoucnu nedojde na daném místě k další kriminální činnosti. Výsledkem bude vizuálně pohlednější prostředí, zvýšený pocit bezpečí a vyšší kvalita života místních obyvatel [6].

Zkoumání viditelně zanedbaných míst k vyšší kriminalitě vedla k dalšímu vývoji metodiky CPTED. Proto byla v budoucnu údržba prostředí přidána ke strategiím CPTED na stejné úrovni jako přirozený dohled, kontrola přístupu a teritorialita. Spolu s údržbou může strategie zahrnovat i plášt'ovou ochranu nebo správu budov, které spolu úzce souvisí [3].



Obr. 1. Budova s rozbitými okny [7]

1.6 Tim Crowe

Tim Crowe byl kriminolog specializující se na poradenské a školicí služby v oblasti prevence kriminality, kontroly mladistvých a v oblasti vymáhání práva. Působil ve státní správě na Floridě, sloužil úřadu guvernéra Floridy a taktéž působil jako ředitel Národního institutu prevence kriminality na univerzitě v Louisville. Jeho publikace poskytla pevný základ pro posun metodiky a celkového vnímání environmentální kriminologie v 90. letech 20. století. Vytvořil vzdělávací program NCPI CPTED (Národní institut prevence kriminality), který podrobně popisuje vztah mezi designem a lidským chováním [8].

Jeho model CPTED byl vyvinutý na základě Newmanova modelu. Tento model byl nejpopulárnější a od roku 2004 se převážně na jeho nebo Newmanův model odkazují další představitelé a osobnosti věnující se environmentální kriminologii. Program NCPI CPTED slouží jako důležitý zdroj informací například pro architekty, správce prostor nebo urbanisty [9].

V roce 1991 vydal publikaci *Crime Prevention Through Environmental Design*, česky přeloženo jako *Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu*. Jeho dílo bylo publikováno celkově třikrát. Druhá publikace byla v roce 2000 a potřetí byla studie publikována v roce 2013 [3].

1.6.1 Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu

Crowe koncepci CPTED definuje jako „*Správný návrh a efektivní využití zastavěného prostředí, které může vést ke snížení strachu a výskytu trestné činnosti a zlepšení kvality života [9].*“ Mezi hlavní tři cíle řadí přirozenou kontrolu přístupu, přirozený dohled a posílení teritoriality.

První publikace *Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu* je zaměřena na aplikaci architektonického designu a konceptů řízení prostoru. Presentovaný koncept vysvětluje souvislost mezi designem a lidským chováním. To vede k využití přírodních faktorů prostředí k minimalizaci kriminality a maximalizaci produktivity. Ve své knize se Crowe zabývá různými environmentálními prostředí, jako například ulice v centru města, maloobchody, školy, parkoviště, dětská hřiště, obytné oblasti a další.

Dle Crowea je pro předcházení kriminality potřeba přijmout tři základní strategie opatření. Jedná se o posílení dohledu, kontrolu přístupu a teritorialitu.

Dohled může být:

- 1) Organizovaný (posílení policejních hlídek v dané oblasti),
- 2) Mechanický (zlepšení osvětlení na daném místě),
- 3) Přirozený (vhodná orientace a rozložení oken).

Kontrola přístupu může být:

- 1) Organizovaná (bezpečnostní pracovník nebo vrátný),
- 2) Mechanická (zámky),
- 3) Přirozená (vhodná orientace a rozložení oken).

Díky těmto dvěma strategiím začnou být obyvatelé zodpovědní za ochranu společného prostředí a vytvoří si smysl pro takzvanou teritorialitu, kterou Crowe definuje jako třetí strategii – vymezení hranic a zón a převzetí zodpovědnosti za ochranu jednotlivých míst [9].

Pro praktickou aplikaci modelu CPTED definoval devět základních strategií, které je možné použít v jakékoliv kombinaci. Mezi těchto devět strategií patří:

- 1) Jasně vymežit hranice mezi veřejným a soukromým prostorem pomocí fyzických nebo symbolických prostředků.
- 2) Jasně vymežit přechodné zóny – od veřejné, přes poloveřejnou, k polosoukromé až soukromé.
- 3) Přemístit místa, kde se shromažďují lidé, do prostor s dobrými možnostmi přirozeného dohledu a kontroly přístupu.
- 4) Umístit bezpečné aktivity do nebezpečných oblastí, čímž se posiluje neformální kontrola míst.
- 5) Umístit nebezpečné aktivity do bezpečných oblastí, což umožňuje poskytnutí většího pocitu bezpečí díky využití přirozeného dohledu zranitelným osobám.
- 6) Překonstruovat využití míst s cílem vytvořit přirozené bariéry mezi lidmi.
- 7) Zlepšit harmonogram využití místa během časových úseků za účelem snížení rizika ohrožení lidí a zvýšení dohledu.
- 8) Přebudovat prostor s cílem zvýšit vědomí lidí, že je místo přirozeně hlídané, což u nich posiluje pocit bezpečí.
- 9) Překonat vzdálenost a izolaci za účelem zvýšení pocitu bezpečí u lidí vyskytující se v daném místě [3].

1.6.2 Druhá generace CPTED

Jedná se o takzvanou revizi metodiky CPTED, která byla představena Gregory Savillem a Gerrym Clevelandem v roce 1997 na konferenci ICA (Mezinárodní asociace CPTED). Metodika je přizpůsobována individualitě pachatele. Což vede k názoru, že Jefferyho práce není tak populární a není úplně považována za součást CPTED. Je to hlavně i z toho důvodu, že jeho model zahrnuje biologii nebo fyziologii, a je spíše považován za multidisciplinární přístup k prevenci kriminality, jak již bylo zmíněno.

Podpůrci 2. generace podporují rozšíření metodiky CPTED o sociální ekologii a psychologii. I tak však zatracují práci Jeffreyho, jehož záměrem bylo zahrnout vnitřní prostředí pachatele do metodiky. Na počátku 21. století bylo zjištěno, že je důležité sloučit dvě základní disciplíny prevence kriminality. A to fyzickou bezpečnost a samotné budování komunity. Jedná se o takzvaný duální přístup [8].

1.7 Současnost

V současnosti je termín CPTED běžně používán a jeho využití má poměrně velkou popularitu. Metodu využívají kriminologové po celém světě v řadě problematických měst. Ve většině jsou předlohami nebo zdroji modely Oscara Newmana nebo Tima Crowea. Předlohou však také mohou být různé studie od jiných autorů. Například v roce 2012 navázalo na Jefferyho myšlenku město Woodbridge, které vycházelo z jeho popisu chápání kriminální mysli, jenž popisuje ve svých studiích. Autor zde kladl důraz na význam designu a vzhledu prostředí, čímž cílil na snížení nebo odstranění příležitosti ke zločinu. Woodbridge představilo koncepci CPTED ve vězeňském prostředí, kde kriminální činnost většinou pokračuje i po odsouzení pachatele. Cílem bylo na základě vězeňského designu a zavedených změn snížit kriminalitu [2].

V 80. a 90. letech začal zájem o CPTED upadat. Důvodem byly například nedostatečné implementace koncepce přirozeného dohledu a kontroly přístupu. Aplikace organizovaných a mechanických prostředků, které posilovaly obranu prostředí, se jevíly jako nákladné a taky nekorespondovaly s neformálním sociálním dohledem obyvatel nad prostředím, ve kterém žili. Avšak počátky 21. století ukázaly opětovný nárůst zájmu o tuto metodiku. Postupně se její zaměření rozšiřuje například o psychologický a sociologický design.

Během vývoje metodiky CPTED vzniklo ve světě několik asociací a institutů, které se věnují rozvoji a aplikaci samotného modelu. Taktéž jsou v nynější době ohledně této metodiky

pořádány různé semináře, přednášky, vzdělávací programy nebo odborné kurzy. Pořadatelem je například Americký národní institut pro prevenci kriminality.

Metodika se stále vyvíjí a je zkoumána její podstata a strategie. Mnoho odborníků, architektů nebo kriminologů tvrdí, že správné uplatňování metodiky a environmentálního designu vede k větší pravděpodobnosti, že potencionální pachatel bude odhalen a zadržen. Právě toto je jeden z odstrašujících faktorů pro zločince. Proto se v oblasti CPTED metodiky zabývají psychologii lidského chování při snižování kriminality a strachu ze zločinu. Aplikace CPTED je využívána v řadě různých prostředí, jako jsou: nemocnice, univerzity, stadiony, nádraží, nemocnice, rezidenční nebo komerční zóny, centra nebo obchodní čtvrtě. Uplatnění je taktéž hodně ve školství, a to v důsledku násilných událostí. Ve většině případů se jednalo o masivní střelby, při kterých zemřelo několik lidí [3].

1.7.1 Strategie

Strategie CPTED metodiky by měly dopomoci ke snížení kriminality a páchání trestných činů. Snížení kriminality vede následně k vytvoření bezpečného prostředí pro lidi a zlepšení kvality života obyvatel.

Jelikož byly v historii postupy a strategie CPTED metodiky představovány jednotlivě a místy odlišně od různých architektů, kriminologů a autorů publikací, nemá metodika pevně stanovené principy. Strategie CPTED metodiky má více interpretací, ale mezi ty nejčastější a v současnosti nejvyužívanější patří:

- Přirozený dohled,
- Přirozená kontrola přístupu,
- Přirozené posílení teritoriality,
- Plášťová ochrana a údržba [10].

Bližší popis jednotlivých strategií je uveden ve 4. kapitole, která obsahuje podrobný popis environmentální kriminologie, strategií metodiky a vzniklých asociací zabývajících se metodikou.

Newman vs. Crowe

Time Crowe směřoval k přirozenému dohledu a kontroly přístupu. Strategie pro přirozený dohled má odstrašit potencionálního pachatele, že je sledován a tím je zvýšeno riziko jeho odhalení a dopadení. Strategie pro kontroly přístupu snižují příležitost pro trestnou činnost. Obě tyto strategie podporují u obyvatel smysl pro teritorialitu, tedy odpovědnost za ochranu

společného prostředí. Jeho koncepce přirozeného dohledu, přirozené kontroly přístupu a posílené teritoriality ovlivnily další osobnosti zabývající se metodikou CPTED.

Oscar Newman vytvořil koncept o hájitelném prostoru, který obsahuje tyto čtyři základní kategorie: přirozený dohled, teritorialitu, image a bezpečné prostředí. Jeho myšlenky se staly populárními mezi odbornou veřejností v oblasti urbanistického plánování a politiky. Avšak v 80. letech zájem nebyl tak velký, jelikož studium kriminality bylo převážně v rámci sociologické metody, tím pádem nebyl design prostředí pro využití problematiky ohledně kriminality významný. To se však postupem času změnilo a v současnosti je mimo koncepci Crowea významná i tato studie o hájitelném prostoru a slouží jako předloha dalším specialistům [3].

1.7.2 Design produktů

Z principů modelu CPTED čerpají i nově se rozvíjející oblasti, jako je například Prevence kriminality prostřednictvím designu produktů (taktéž známo pod zkratkou DAC z anglického Design Against Crime/Designing Out Crime). Tento design byl vyvinutý ve Velké Británii v 90. letech 20. století v rámci iniciativ celonárodního programu pro snížení kriminality. Postupně se rozšířila do dalších zemí, například do Austrálie nebo zejména do Spojených států.

Jedná se o využití designových nástrojů, procesů a produktů, jako např. zboží, nástroje, systémy nebo dopravní prostředky, ve spolupráci s organizacemi, společnostmi, komunitami a jednotlivci pro prevenci všech druhů kriminality. Úkolem je navrhování a vylepšování produktů s cílem předcházet jejich odcizení, poškození, zneužití či zničení, a to při zachování jejich primárních účelů. Může se jednat o klípy nebo závěsné háčky na tašky či kabelky, které zabraňují krádežím z restaurací, barů, obchodů nebo veřejné dopravy. Dále se může jednat o speciální cyklistickou obruč pro poskytnutí bezpečného zaparkování a uzamknutí kola, které znemožní krádež zlodějům. Dalším produktem může být designově upravená barová židle, která chrání před krádeží kabelek.

V praxi při navrhování designu produktů je potřeba dodržovat několik základních aspektů, jako jsou: estetičnost, právní a etické otázky, environmentální udržitelnost, sociální dopady, bezpečnost, uživatelnost, cena a zhotovení produktu [3].

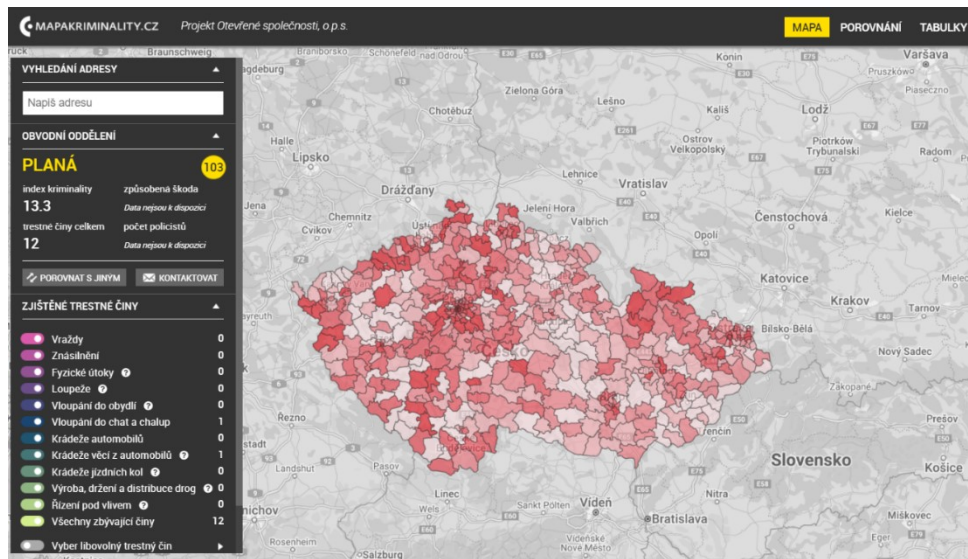


Obr. 2. Designově navržená židle [11]

1.7.3 Mapování kriminality

Díky moderním technologiím je v současnosti možné geograficky zaznamenávat místa trestných činů a tím kriminalitu mapovat. Záznamy a mapování kriminality umožňují shromažďování údajů, díky čemuž lze určit geografii případů trestné činnosti v dané geografické oblasti. Jedná se o užitečnou techniku, díky které jsou policisté informováni o místě trestného činu. Dále slouží pro hodnocení zásahů nebo informování komunit o trestné činnosti. V České republice je volně přístupná například Mapa kriminality na webových stránkách www.mapakriminality.cz nebo mapa přímo na stránkách policie www.kriminalita.policie.cz. Jiné mapy kriminalit nebo informace z nich nemusí být veřejně dostupné [3].

K dalším podobným aplikacím týkající se environmentální kriminologie patří například geografické profilování. Jedná se o geografické faktory, které zohledňují rozhodování potenciálního pachatele páchat trestnou činnost. Geografické mapování i profilování je takéž podrobněji popsáno ve 4. kapitole.



Obr. 3. Mapa kriminality [12]

Závěr

Vývoj metodiky CPTED začal v 60. letech 20. století. Základy jí daly Elizabeth Woodová a Jane Jacobsová. V 70. letech dostala metodika již konkrétní název a byl taktéž poprvé použitý termín environmentální kriminologie. Původcem je znám C. Ray Jeffery. O rok později po něm vydal svou publikaci Oscar Newman, který přišel s myšlenkou hájitelného prostoru, který definoval na základě čtyř základních kritérií: přirozený dohled, teritorialitu, image a bezpečné prostředí. V roce 1981 publikovali manželé Paul a Patricia Brantinghamovi studii o environmentální kriminologii, kde definovali čtyři základní složky zločinu: zákon, pachatel, cíl a místo činu. V roce 1982 předložili vědci James Q. Wilson a George L. Kelling teorii rozbitých oken, která uvádí, že vandalismus a viditelné známky zločinu vedou k opětovné kriminální činnosti na stejném místě. V 90. letech vydává svou publikaci Tim Crowe, který definuje tři základní strategie opatření: přirozený dohled, kontrolu přístupu a teritorialitu. Na konci 90 let došlo k revizi metodiky, která je nyní známá pod pojmem 2. generace CPTED. Podpůrci revize byli pro rozšíření metodiky o sociální ekologii a psychologii. V současnosti je metodika populární, většinou se vychází z modelů od Oscara Newmana nebo Tima Crowea. Došlo k založení několika světových institucí a organizací. Taktéž jsou pořádány různé přednášky a semináře ohledně této problematiky. CPTED vedlo k vývoji dalších disciplín nebo oborů, jako například Prevence kriminality prostřednictvím designu produktů, geografické mapování kriminality nebo geografické profilování kriminality.

2 PRÁVNÍ RÁMEC

Mezi základní pilíře bezpečnostního systému sloužící pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky a k prosazování strategických bezpečnostních zájmů patří: zahraniční politika, obranná a vojenská politika, politika v oblasti vnitřní bezpečnosti, politika zajišťující ekonomickou bezpečnost státu a ochranu obyvatelstva [13]. Níže v podkapitolách je popsán bezpečnostní systém, bezpečnostní strategie ČR, vnitřní bezpečnost, role jednotlivých orgánů státní správy, mezi které patří například Ministerstvo vnitra nebo Ministerstvo obrany, dále práva a povinnosti občanů, které jim ukládá zákon, veřejný pořádek, prevence kriminality a její dělení, systém prevence v České republice, normy a příklady z praxe.

2.1 Bezpečnostní systém

Bezpečnost České republiky je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví, svobody, lidské důstojnosti a majetku. Bezpečnostní systém, který reaguje na aktuální bezpečnostní situaci v České republice i ve světě, zabezpečuje řízení a koordinaci činností jednotlivých složek, které jsou odpovědné za zajišťování bezpečnosti ČR. Za zajišťování bezpečnosti nejsou zodpovědné pouze státní orgány, které jsou k tomuto určeny na základě zákona, ale určitý podíl mají i právnické osoby a jednotliví občané.

Bezpečnostní systém České republiky je vnímán jako otevřený systém, který se průběžně přizpůsobuje aktuální bezpečnostní situaci v České republice, a také ve světě. Neustále reaguje na měnící se podmínky, na změny v bezpečnostním prostředí a na nově vznikající hrozby. Struktura bezpečnostního systému zahrnuje: prezidenta republiky, vládu, Parlament České republiky, Bezpečnostní radu státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské úřady, obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory a služby a havarijní služby. Vláda, jakožto vrcholný orgán výkonné moci, je odpovědná za zajišťování bezpečnosti státu, za řízení celého bezpečnostního systému České republiky a za jeho funkčnost. Jejím úkolem, i orgánů všech územních samosprávných celků, je zajišťovat bezpečnost obyvatel, obranu svrchovanosti a územní celistvosti země a zachování náležitostí demokratického právního státu.

Mezi zajišťované zájmy patří i rozvoj krizového řízení nebo prevence kriminality. Česká republika rozvíjí systém krizového řízení, její nástroje, metodiku krizového plánování nebo přípravu na řešení krizových situací nevojenského charakteru. Obecně se jedná o plánování,

přípravu, koordinaci a sjednocení postupů orgánů veřejné správy, právnických a fyzických osob podnikajících při přípravě na krizové situace. Co se týče prevence kriminality, jedná se především o snižování kriminality s důrazem na hospodářskou kriminalitu, informační kriminalitu, organizovaný zločin a boj s korupcí.

O pilířích zajišťování bezpečnosti České republiky pojednává základní koncepční dokument Bezpečnostní strategie České republiky [13].

2.1.1 Bezpečnostní strategie ČR

Jedná se o dokument, který představuje nástroje a opatření k zajištění bezpečnosti, obrany a ochrany občanů a také státu.

Členství v EU a NATO přináší výhody kolektivního zajištění vlastní obrany a bezpečnosti. Proto bere Bezpečnostní strategie České republiky v úvahu základní koncepční dokumenty těchto organizací. Pro zajištění funkčního systému vnitřní bezpečnosti je nutná včasná identifikace bezpečnostních hrozeb, čemuž se věnuje i Strategie vnitřní bezpečnosti EU. Ta jako hlavní hrozby nesoucí rizika definovala například terorismus, závažnou organizovanou trestnou činnost, obchod s drogami a mnohé další. V návaznosti na evropskou strategii Bezpečnostní strategie ČR varuje v souvislosti s prevencí výskytu kriminality před problémy spojenými s chudobou, dlouhodobým sociálním vyloučením a nedostatkem základních potřeb a služeb.

Bezpečnostní strategie tedy klade důraz na oblast zvyšování kvalifikace a celoživotního vzdělání. Pro potlačování hrozeb a zajišťování odpovídající úrovně prevence vláda vytváří podmínky pro zvyšování odborné úrovně pracovníků veřejné správy, kteří jsou odpovědní za plnění úkolů v oblasti bezpečnosti, podporuje výcvik složek integrovaného záchranného systému a příslušníků bezpečnostních sborů. Dále je ve spolupráci s širší bezpečnostní komunitou zajištěna příprava a realizace příslušných vzdělávacích programů. Taktéž je realizováno vzdělávání široké veřejnosti v bezpečnostní problematice pomocí veřejnoprávních médií, která jsou významným prvkem prevence kriminality a dalších bezpečnostních hrozeb. Je třeba i zdůraznit spolupráci složek integrovaného záchranného systému a spolupráci občanských sdružení, která se zabývají vzděláváním v oblasti bezpečnosti. Dále je pro bezpečnost občanů, která ovlivňuje jejich kvalitu života, nutné zajistit, aby veškeré aktivity, které jsou realizované v oblasti vnitřní bezpečnosti, byly realizované na profesionálním základě. V poslední řadě je nezbytný předpoklad pro kvalitní realizaci aktivit na všech úrovních zabezpečení požadované vzdělávací úrovně [13].

2.1.2 Vnitřní bezpečnost

Nedílnou součástí bezpečnostního systému státu je vnitřní bezpečnost. Pojem vnitřní bezpečnost je problematický pro přesné vymezení. Většinou vždy záleží na úhlu pohledu autora nebo samotného aktéra, který vystupuje v rámci vnitřní bezpečnosti. Pojem vnitřní bezpečnost vymezuje Ministerstvo vnitra takto: „*Vnitřní bezpečnost státu v širším významu znamená zachování a zajištění vnitřních funkcí státu, ochranu jeho demokratických základů, ochranu vnitřního pořádku, bezpečnosti a zákonnosti, ochranu životů a zdraví, majetkových hodnot a životního prostředí před hrozbami majícími původ na území státu [14].*“

Metody a principy ochrany vnitřní bezpečnosti jsou realizovány na vnitrostátní úrovni a také na mezinárodní úrovni. Příkladem je mezinárodní policejní spolupráce a zapojení policejně bezpečnostních orgánů České republiky do mezinárodních zahraničních misí. Za plnění úkolů v oblasti vnitřní bezpečnosti má prioritní postavení Policie České republiky. Ta je pojímána jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který plní úkoly v oblasti společenských vztahů v rozsahu, který je vymezen ústavními zákony, zákony a ostatními obecně závaznými právními předpisy [13].

Nedílnou součástí systému vnitřní bezpečnosti je systém prevence kriminality. Za pomoci vnitřních bezpečnostních podmínek, legislativních norem a opatření stát zabezpečuje bezpečnost občanů, stanovuje a prosazuje normy morálky a společenského vědomí. Formování preventivní politiky státu je v souladu s platnou legislativou.

Při zajišťování vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva hrají klíčovou roli bezpečnostní sbory. Jako ozbrojený bezpečnostní sbor vystupuje Policie České republiky, jako záchranný sbor vystupuje Hasičský záchranný sbor České republiky. Na zajištění bezpečnosti se taktéž podílí jednotlivé obecní policie, které přispívají k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, Armáda České republiky, jejíž prostředky jsou využívány k posílení Policie České republiky nebo integrovaného záchranného systému, pokud jsou v danou chvíli jejich síly nedostatečné. Důležitou roli hraje dále Zdravotnická záchranná služba a zdravotnická zařízení, která zajišťují poskytování neodkladné zdravotní péče, a taktéž zjišťování ochrany veřejného zdraví příslušnými orgány. Důležitá je taktéž role orgánů činných v trestním řízení, díky kterým je zajištěn nezávislý a efektivní výkon trestní spravedlnosti. Významná je taktéž spolupráce s občany a občanskými sdruženími pro účinné zajištění vnitřní bezpečnosti. Na zajištění individuální bezpečnosti mají podíl soukromé bezpečnostní služby, které zajišťují ostrahu a ochranu osob a majetku.

V oblasti vnitřní bezpečnosti hrají role jednotlivé ústřední orgány státní správy. Ústřední orgán státní správy je složka státní moci, která vykonává správu na věcně vymezeném úseku fungování společnosti. Tomuto orgánu není nadřizený žádný jiný úřad, ale vláda. Co se týče vnitřní bezpečnosti, jako ústřední orgán státní správy se považují některá ministerstva [13].

Ministerstvo obrany

Ministerstvo obrany je v oblasti bezpečnosti podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky a správu vojenských újezdů.

Dále se ministerstvo obrany, jako orgán pro zabezpečování obrany, podílí na zpracování návrhu vojenské obranné politiky státu, připravuje koncepci operační přípravy státního území, navrhuje potřebná opatření k zajištění obrany státu vládě České republiky, Bezpečnostní radě státu a prezidentovi. Dále koordinuje činnost ústředních a správních orgánů, orgánů samosprávy a právnických osob, která je důležitá pro obranu státu při přípravě k obraně. Taktéž řídí vojenskou zpravodajskou službu a vojenské obranné zpravodajství, zabezpečuje nedotknutelnost vzdušného prostoru České republiky, organizuje a provádí opatření k mobilizaci Armády České republiky, k vedení evidence občanů podléhajících branné povinnosti, k vedení evidence věcných prostředků potřebné při stavu ohrožení nebo válečného stavu pro potřeby Armády České republiky, a také povolává občany České republiky k plnění branné povinnosti [15].

Ministerstvo obrany taktéž organizuje součinnost s armádami jiných států, vykonává státní dozor nad radiační ochranou ve vojenských objektech. Dále k zajištění obrany státu podle zákona o zajištění obrany ČR navrhuje vládě základní opatření k přípravě a organizování obrany státu, odpovídá za proces plánování obrany státu a koordinuje jeho přípravu, odpovídá za zabezpečení mobilizace ozbrojených sil České republiky a přezkoušuje prostřednictvím svých orgánů přípravu této mobilizace, vede soubornou evidenci věcných prostředků určených k zabezpečení ozbrojených sil České republiky, prověřuje opatření pro zabezpečení obrany státu v rozsahu stanoveném vládou, řídí přípravu občanů k obraně státu a podílí se na zajištění sítě včasného zjišťování radiační situace na území České republiky [13].

Ministerstvo vnitra

Jedná se o ústřední orgán, který garantuje zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnost České republiky. Ministerstvo vnitra slouží v oblasti bezpečnosti, podle

kompetenčního zákona, jako ústřední orgán pro veřejný pořádek, bezpečnost ve vymezeném rozsahu nebo dohled na bezpečnost a plynulost silničního provozu. Dále je ústředním orgánem pro matriky, státní občanství, jména a příjmení, občanské průkazy, hlášení pobytu a evidenci obyvatel, sdružovací a shromažďovací právo, povolování organizací s mezinárodním prvkem, zbraně a střelivo, požární ochranu, cestovní doklady, státní hranice a jejich vyměňování, veřejné sbírky, krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém.

Součástí sekce vnitřní bezpečnosti a policejního vzdělávání Ministerstva vnitra je odbor prevence kriminality, jehož hlavním úkolem je tvorba a koordinace politiky v oblasti prevence kriminality na resortní i vládní úrovni. Dále zajišťuje činnost Republikového výboru pro prevenci kriminality, jehož hlavním výstupem je Strategie prevence kriminality v České republice. Taktéž poskytuje dotace nebo jiné formy finančních příspěvků obcím, krajům, neziskovým organizacím i resortním subjektům na projekty prevence kriminality (v oblasti sociální i situační prevence) nebo také na pomoc a podporu obětem trestné činnosti [16].

Ministerstvo vnitra je taktéž podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro informační a komunikační technologie, telekomunikaci nebo poštovní služby. Taktéž zajišťuje komunikační síť pro územní orgány státní správy, Policii České republiky nebo složky integrovaného záchranného systému.

Dále v rámci převzaté agendy z hlediska zajištění výkonu státní správy a funkce státu za krizových stavů odpovídá za dálkový přístup do portálu veřejné správy, realizaci jednotné bezpečné a sdílené komunikační infrastruktury orgánů veřejné moci, sjednocování informačních systémů veřejné správy, tvorbu státní politiky, v oblasti elektronických komunikací zabezpečení mezinárodních vztahů, provádění úkolů poštovního regulátora a akreditaci certifikačních autorit podle zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce [13].

Ministerstvo financí

V oblasti bezpečnosti je ministerstvo financí ústředním orgánem státní správy zejména pro státní rozpočet, státní pokladnu České republiky, státní závěrečný účet, finanční hospodaření, ochranu zahraničních investic, hospodaření s majetkem státu. Dále se specializuje pro činnost zaměřenou proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Postavení Ministerstva financí a jeho místo v bezpečnostním systému České republiky vymezuje celá řada souvisejících zákonů, např. krizový zákon, celní zákon, a jiné. Ministerstvo taktéž zodpovídá za přípravu opatření pro krizové situace v oblasti narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu, zejména v segmentech státního rozpočtu a státního závěrečného účtu, daní a cel, bankovníctví, pojišťovnictví a devizového hospodářství [13].

Ministerstvo dopravy

Jedná se o ústřední orgán státní správy ve věcech dopravy. Ministerstvo dopravy odpovídá za tvorbu státní politiky v oblasti dopravy, a také v rozsahu své působnosti za její uskutečňování. V oblasti bezpečnosti České republiky plní úkoly ve věcech letecké, železniční, silniční, vnitrozemské vodní dopravy a námořní dopravy. Zachovává zájmy obrany a bezpečnosti státu při výkonu funkce národního leteckého úřadu, drážního správního úřadu, námořního úřadu, silničního správního úřadu a speciálního stavebního úřadu. Dále odpovídá v oblasti mezinárodní spolupráce za provádění mezinárodních smluv a dohod v dopravě. Ministerstvo dopravy například zpracovává krizový plán a typové plány za oblast dopravy nebo spolupracuje v oblasti prevence z hlediska boje proti terorismu [13].

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Jedná se o ústřední orgán státní správy pro pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci, kolektivní vyjednávání, civilní službu, důchodové zabezpečení, nemocenské zabezpečení, nemocenské pojištění, mzdy a jiné odměny za práci, sociální péči, péči o rodinu a děti, právní ochranu mateřství, péči o pracovní podmínky žen a mladistvých, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc. Dále se zaměřuje na ostatní otázky mzdové a sociální politiky. Taktéž koordinuje přípravu v oblasti zajišťování bezpečnosti České republiky k připravenosti na řešení vojenských i nevojenských situací, jako například poskytování pečovatelské služby potřebným občanům, poskytování sociální péče v zařízeních sociální péče nebo vyhledávání a spojování rodin postižených válečným konfliktem. Ministerstvo práce a sociálních věcí taktéž provádí kontrolu u přímo řízených organizací ohledně přijímaných opatření v oblasti zajišťování bezpečnosti České republiky k připravenosti na řešení vojenských i nevojenských krizových situací [13].

Ministerstvo spravedlnosti

Jedná se o ústřední orgán státní správy pro státní zastupitelství, soudy a vězeňství. V oblasti bezpečnosti se v souladu s kompetenčním zákonem podílí hlavně na plnění úkolů vnitřní

bezpečnosti státu. Organizační složky ministerstva, mezi které patří státní zastupitelství, soudy a Vězeňská služba České republiky, plní hlavně úkoly na úsecích boje proti závažné finanční a hospodářské kriminalitě, nelegálnímu obchodu s drogami, organizovanému zločinu, korupci a mnohé další. Ministerstvo spravedlnosti se také podílí na legislativním zajištění úkolů vnitřní bezpečnosti a pořádku. Dále na základě zákona o Policii ČR lze využít příslušníky vězeňské služby k plnění úkolů Policie České republiky nebo nimi při řešení krizových situací posílit Policii České republiky, případně mohou příslušníci vězeňské služby v omezeném rozsahu působit při mírových misích v zahraničí [13].

Ministerstvo pro místní rozvoj

Jedná se o ústřední orgán státní správy ve věcech regionální politiky, politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor, investiční politiky, cestovního ruchu, územního plánování a stavebního řádu a také pohřebnictví. Ministerstvo pro místní rozvoj spravuje finanční prostředky určené k zabezpečování politiky bydlení a regionální politiky státu, také koordinuje činnost ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při zabezpečování politiky bydlení a regionální politiky státu. To zahrnuje i koordinaci financování těchto činností. Dále zabezpečuje informační metodickou pomoc vyšším územním samosprávným celkům, městům, obcím a jejich sdružením. V případě vyhlášení nouzového stavu přebírá zodpovědnost za bezpečnost svých zaměstnanců krizový štáb a postupuje dle krizových plánů.

Další ministerstva, která mají své role v oblasti vnitřní bezpečnosti, jsou dále například Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství nebo Ministerstvo průmyslu a obchodu [13].

2.1.3 Práva a povinnosti občanů

Jako odpovědný orgán za plnění úkolů na úseku vnitřní bezpečnosti má prioritní postavení Policie České republiky. Ta plní úkoly v uvedené oblasti společenských vztahů v rozsahu vymezeném ústavními zákony, zákony a ostatními obecně závaznými právními předpisy. Zásadní postavení zaujímá hlavně Ústava a Listina základních práv a svobod, které obecně stanoví práva a povinnosti občanů. Dále určují zákonné důvody, kdy je možné tato práva omezovat nebo jinak narušovat [13].

Ústava

Ústava České republiky je účinná od 1. 1. 1993, k zajištění vnitřní bezpečnosti nebo veřejného pořádku se nevyjadřuje přímo, ale na tuto oblast má značný vliv. Vymezuje ústavní orgány státní správy, které mají vliv na zajištění veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti. Ústava taktéž přiznává ústavním orgánům pravomoci v oblasti vnější bezpečnosti, jako například rozhodování o účasti České republiky v obranných systémech. Ústava taktéž omezeně uvádí pravomoci, kterými disponují ústavní orgány [13].

Vliv Ústavy na vnitřní bezpečnost definuje již samotná preambule, kde se uvádí, že občané České republiky jsou odhodlaní chránit a rozvíjet Českou republiku, hodnoty lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných a svobodných občanů. Jsou si vědomi svých povinností a zodpovědnosti vůči druhým a vůči svobodnému demokratickému státu. Ten je založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti. Hlava první Ústavy obsahuje základní ustanovení, ve kterém je například uvedeno v čl. 1 odst. 1, že *„Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana [17].“* Čl. 2 odst. 1 uvádí, že *„Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.“* Dále uvádí formulaci ohledně chování jednotlivých občanů v čl. 2 odst. 4: *„Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá [17].“*

Hlava druhá obsahuje moc zákonodárnou, která definuje Parlament jako zákonodárny orgán, jeho rozčlenění na Poslaneckou sněmovnu a Senát, a následně jejich definice (počet poslanců a senátorů, jejich volby, podmínky pro zvolení a jiné). Moc výkonná pojednává o prezidentovi, s tím jsou spjaté podmínky pro zvolení, průběh voleb a práva volení pro občany České republiky. Dále pojednává o vládě, jakožto o vrcholovém orgánu výkonné moci, která se skládá z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Čl. 79 uvádí, že *„Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny [17].“* Hlava čtvrtá obsahuje moc soudní, která udává v čl. 81, že *„Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.“* a v čl. 82 odst. 1, že *„Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat [17].“* Dále definuje soudy a ústavní soudy, jejich povinnosti a pravomoci. Ústava dále pojednává v hlavě páté o nejvyšším kontrolním úřadu, v hlavě šesté o české národní bance, v hlavě sedmé o územní samosprávě a v hlavě osmé o přechodných a závěrečných ustanovení.

Jak již bylo zmíněno, Ústava se k zajištění vnitřní bezpečnosti nebo veřejného pořádku nevyjadřuje přímo. Definiuje základní ustanovení, povinnosti občanů, povinnosti státních orgánů, moc zákonodárné, výkonné a soudní [17].

Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod (dále jen Listina) je účinná od 1. 1. 1993 a je součástí ústavního pořádku České republiky [17]. Listina významným způsobem formuje, jaké hodnoty se v českém prostředí stanou součástí veřejného pořádku a napříč dokumentem prostupují ustanovení přímo i nepřímo související s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem. V čl. 3 odst. 1 uvádí, že „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení [18].*“ Co se týče základních lidských práv a svobod, v hlavě druhé oddílu prvního v čl. 5 je definováno, že „*Každý je způsobilý mít práva [18]*“, v čl. 6 je definováno, že každý má právo na život, nikdo nesmí být života zbaven, trest smrti není přípouštěn. Taktéž dle článku nedochází k porušení práv, pokud byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které dle zákona není trestné. Týká se to obrany svého života nebo života jiného člověka. Tomuto se dále věnuje § 29 Nutná obrana nebo § 28 Krajní nouze v Trestním zákoníku 40/2009 Sb. Čl. 7 odst. 1 uvádí, že „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem [18].*“ A čl. 7 odst. 2 uvádí, že „*nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu [18].*“

Dále co se týče svobody, Listina deklaruje, že každý občan má zaručenou svobodu, dle čl. 8 odst. 2 „*Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku [18].*“ Listina dále pojednává o právu zachování lidské osobní důstojnosti, cti, dobré pověsti a chránění jména, dále má každý právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života, před neoprávněným shromažďováním nebo zveřejňováním a zneužíváním údajů o své osobě. Co se týče kriminality a násilných vstupů nebo vniknutí, čl. 12 odst. 1 uvádí, že „*Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí [18].*“ Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod. Domovní prohlídka je dovolená jen pro účely trestního řízení na základě písemného příkazu soudce. Způsob provedení prohlídky však stanovuje zákon.

Svoboda pohybu, pobytu, myšlení, svědomí, náboženského vyznání, vědeckého bádání, umělecké tvorby a mnoho dalšího je zaručena.

Co se týče vojenské služby, nikdo nemůže být nucen výkonu. Co se týče práva na soudní a jinou právní ochranu, každý se může domáhat svého práva u nezávislého a nestranného soudu, každý má právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu. Čl. 39 uvádí, že „*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit [18].*“ Čl. 40 odst. 1 uvádí, že „*Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy [18].*“

Listina vymezuje zásady a hodnoty, které utváří charakter České republiky. Právě tyto hodnoty a zásady jsou součástí veřejného pořádku. Jedná se hlavně o základní práva občanů, zaručení svobody a zajištění jejich svobody, vymezení trestu a soudních procesů pro stíhání trestné činnosti [18].

Trestní zákoník

Trestný čin je definován v díle 1 hlavy II dle § 13: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti [19].*“ Trestný čin může být spáchán úmyslně nebo z nedbalosti. Dle § 15 odst. 1 je úmysl definován jako „*Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [19].*“ Dle § 16 odst. 1 je nedbalost definována jako „*Trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl [19].*“ Dle odst. 2 je „*Trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem [19].*“

V rámci jednání, které vede ke spáchání trestného činu, zákoník definuje přípravu a pokus trestného činu. Příprava je definovaná jako jednání, které úmyslně vytváří podmínky pro spáchání závažného zločinu. Jedná se o organizování, opatrování nebo přizpůsobování

prostředků a nástrojů k jeho spáchání. Pokus je definován jako jednání, které bezprostředně směřuje k dokončení trestného činu a který se pachatel rozhodl úmyslně spáchat. Pokusem trestného činu je chápán čin, jestliže k jeho dokončení nedošlo. Trestného činu se dopouští osoba nebo více osob. Dle § 22 odst. 1 „*Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná [19].*“ Jako pachatel je chápán i ten, kdo k provedení činu užije jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, omyl nebo nepřičetnost. Pokud byl trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, tak se jedná o spolupachatelé. Každá z osob se zodpovídá tak, jako by trestný čin spáchala sama. Účastníkem provedeného trestného činu nebo jeho pokusu je ten, kdo úmyslně řídil nebo organizoval spáchání trestného činu, vzbudil u jiné osoby rozhodnutí spáchat trestný čin anebo umožnil jiné osobě spáchat trestný čin. Například za pomoci opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu a jiné.

V listině základních práv a svobod byla zmíněna krajní nouze a nutná obrana. Dle § 28 je krajní nouze definovaná jako: „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet [19].*“ Dle § 29 je nutná obrana definovaná jako „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem [19].*“ O nutnou obranu se nejedná, pokud byla obrana zcela zjevně nepřiměřená útoku. Trestní zákoník pojednává o promlčecí době trestní odpovědnosti, která je odlišná na základě trestní sazby, dále pojednává o zásadách pro ukládání trestů, která závisí na povaze a závažnosti trestného činu. K tomu patří i polehčující nebo naopak přitěžující okolnosti. Za spáchaný trestný čin může soud uložit tresty jako např. odnětí svobody, domácí vězení, obecně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz činnosti, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a jiné. Trestem odnětí svobody se rozumí nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody nebo podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.

Trestných činů je nespočet, závisí na povaze, závažnosti anebo v jakém zaměření byl proveden. Mezi závažné trestné činy patří např. spáchání trestného činu se zbraní, spáchání trestného činu násilím, vloupání, ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví. Trestní zákoník dále pojednává o trestných činech, které jsou spáchané proti životu a zdraví. V případě

trestných činů proti životu se jedná např. o vraždu, zabití, usmrcení z nedbalosti nebo účast na sebevraždě. Mezi trestné činy proti zdraví patří těžké ublížení na zdraví, ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti nebo ublížení na zdraví z nedbalosti. Mezi trestné činy ohrožující život nebo zdraví patří mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, neposkytnutí pomoci, šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, rvačka a jiné. Trestný zákoník pojednává dále ohledně nedovoleného nakládání s tkáněmi a orgány, odběr tkáně a orgánů nebo provedení transplantace za úplatu. Mezi trestné činy proti svobodě pak patří obchodování s lidmi, zbavení nebo omezování osobní svobody, loupež, braní rukojmí, vydírání, porušování domovní svobody. Dále jsou definovány trestné činy proti právům, na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství. Trestné činy v sexuální oblasti jsou např. znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití. Mezi trestné činy proti majetku patří krádež, neoprávněné užívání cizích věcí, podvod, provozování nepoctivých her a sázek, legalizace výnosů z trestné činnosti, poškození cizí věci a jiné. Mezi trestné činy obecně ohrožující patří obecné ohrožení a obecné ohrožení z nedbalosti, ohrožení pod vlivem návykových látek, nedovolené ozbrojování a další. Taktéž trestní zákoník definuje trestné činy proti životnímu prostředí, např. poškození vodního zdroje, poškození lesa, neoprávněné nakládání s odpady, poškození chráněných částí přírody a další. Dle ustanovení je definováno nespočet trestných činů, uvedeny byly pouze některé. Více informací a definice činů je uvedeno přímo v trestním zákoníku [19].

Ústavní zákon o bezpečnosti ČR

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. O bezpečnosti České republiky je účinný od 29. 5. 1998. Jedná se o klíčový předpis ústavní úrovně dotýkající se vnitřní bezpečnosti. Dále stanovuje povinnost státu zajišťovat bezpečnost České republiky. Jedná se o ochranu života, zdraví a majtkové hodnoty. Dále zajišťuje bezpečnost a svrchovanost, územní celistvost a demokratické základy státu. V čl. 1 základního ustanovení definuje, že „*Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majtkových hodnot je základní povinností státu [20].*“ V případě bezprostředního ohrožení svrchovanosti, územní celistvosti, demokratické základy České republiky nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majtkové hodnoty nebo životní prostředí, je možné dle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace vyhlásit nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Ústavní zákon upravuje dva z těchto mimořádných stavů. Jedná se o nouzový stav a stav ohrožení státu. Válečný stav je pod Ústavou a vyhláší jej vláda České republiky. Ve vztahu k veřejnému pořádku

mají mimořádné stavy důsledky v možném omezení svobod osob. Dle čl. 3 „*Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby [20].*“ Na zajišťování bezpečnosti České republiky jsou však povinné se podílet státní orgány, orgány územních samosprávných celků, právnické a fyzické osoby. Ústavní zákon o bezpečnosti ČR se spoléhá na zachování Ústavy, se zachováním státu a jeho institucí alespoň v základních parametrech. Není připraven na úplnou disfunkci státu nebo jeho okupaci [20].

Mezi další právní normy, které obsahují ustanovení dotýkající se oblasti prevence kriminality, patří taktéž trestní řád, zákon o Policii ČR, občanský zákoník, zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, zákon o obcích a další [13].

2.1.4 Veřejný pořádek

Veřejný pořádek patří mezi neurčité právní pojmy. Není konkrétně definován, a pojem je užíván napříč různými právními předpisy. Záleží tedy hlavně na interpretaci pojmu příslušným správním orgánem, ke kterému se právní předpis vztahuje. Jednotné užívání není ani pojmu vnitřní bezpečnosti. Ústavní zákon o bezpečnosti využívá další pojem, kterým je vnitřní pořádek. Důvod, proč nebyl pojem veřejný pořádek vymezený, je pravděpodobně ten, že je pojem velmi komplexní. Proto jej nelze podrobně formulovat. Pojem se mění s vývojem společnosti, posouváním hranic tolerantního chování nebo i s konkrétním místem a časem. Veřejný pořádek spolu s vnitřní bezpečností je součástí takzvaných vnitřních věcí. Pro správu vnitřních věcí v oblasti vnitřní bezpečnosti je kompetentním ústředním orgánem státní správy Ministerstvo vnitra, kterému je podřízena Policie ČR, která plní úkoly v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku [13].

2.2 Prevence kriminality

Prevence, odvozeno z latinského *praevenire*, jsou všechna opatření, díky kterým by se mělo předejít vzniku jakéhokoliv nežádoucího jevu. Prevenci kriminality lze vnímat jako veškerá opatření směřující k předcházení kriminality a k eliminaci trestné činnosti před jejím zahájením nebo pokračováním. Dále je vnímána jako ochrana společnosti a jednotlivců před kriminalitou a negativními jevy.

Trestní politika, která je součástí obecné politiky, se zaměřuje na regulaci trestního zákonodárství a na aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení. Jedná se např. o soudy,

státní zástupce, policii nebo vězeňské pracovníky. Předmětem zájmu trestní politiky je kontrola kriminality.

Česká republika v současnosti nedisponuje samostatnou právní úpravou, která by se přímo dotýkala prevence kriminality, jako například Slovenská republika, která vymezuje pojem prevence kriminality v Zákoně č. 538/2008 Zb z., o prevenci kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V České republice ustanovení prevence kriminality berou v úvahu obecné standardy pro předcházení trestné činnosti, které jsou stanovené ve Směrnici pro prevenci kriminality OSN z roku 2002, kde se pojem prevence rozumí jako strategie a opatření, která usilují o snížení rizika výskytu trestné činnosti a jeho potenciálního negativního efektu na společnost nebo jednotlivce.

Mezi nástroje, které přispívají ke kontrole zločinnosti, patří trestní represe. Trest je vnímán jako prostředek, kterým se společnost brání před páchání trestné činnosti. Účelem trestu je ochránit společnost před trestnou činností, zabránit pachatelům v další trestné činnosti, jejich výchova v řádné občany, jejich náprava a současně výchovné působení i na ostatní členy společnosti. Prevenci a trestní represi je možné považovat za dva základní subsystemy kontroly kriminality, která zahrnuje veškeré společenské instituce, strategie a sankce. Cílem je dosažení přízpůsobení chování v oblasti regulovaném trestním právem [13].

2.2.1 Klasifikace

Prevence kriminality lze klasifikovat dle různých kritérií, a to s ohledem na různorodost opatření. Preventivní strategie cílené proti kriminalitě mohou být přímé anebo nepřímé. Přímé preventivní strategie jsou vytvářené za účelem předcházet kriminalitě. Jedná se například o informativní kampaně v MHD upozorňující na rizika kapesních krádeží nebo přednášky pro seniory zaměřené na konkrétní kriminální aktivitu. Nepřímé preventivní strategie nemají jako primární cíl předcházet kriminalitě, ale celkově zvyšovat kvalitu života společnosti. Jedná se například o aktivity zaměřené do oblasti bydlení nebo zaměstnanosti.

Dle obsahového zaměření dělíme prevenci na:

- Sociální (strategie zaměřená na lidi),
- Situační (strategie zaměřená na místa, která se mohou stát cílem kriminálních aktivit),
- Viktimologickou (strategie postavená na aktivní účasti obětí trestné činnosti).

Dle adresátů dělíme prevenci kriminality na:

- Primární,
- Sekundární,
- Terciární [13].

Sociální prevence

Sociální prevence je součástí sociální politiky, která je zaměřená na vytváření příznivých podmínek v ekonomické, sociální, psychologické, vzdělávací nebo jiné oblasti pro společenský život. Změna nepříznivých aspektů života jednotlivce nebo společnosti se může stát významným kriminogenním faktorem. Právě na tyto změny se sociální prevence zaměřuje. Příkladem může být prostituce, záškoláctví, bezdomovectví, nezaměstnanost, užívání návykových látek a další. Opatření pomocí sociální prevence je například povinná školní docházka, sociální bydlení, zvyšování počtu pracovních míst a tak dále.

Mezi objekty opatření sociální prevence patří rodinné prostředí, které hraje nejdůležitější úlohu v procesu socializace dítěte, a také škola, kde dochází k socializaci dítěte do školního prostředí. Velkou roli hraje i trávení volného času, kdy například návštěvy barů nebo bezcílné potulování může pomalu vést k rozvoji kriminálního chování. Zaměstnání je pro člověka zdroj příjmů a velkou roli hraje nezaměstnanost, která může jedince přivést do problémů nebo ho vést ke kriminálnímu chování. V poslední řadě se jedná také o média, která díky nadměrné prezentaci násilí může vést občany ke kriminálnímu chování [13].

Situační prevence

Strategie situační prevence směřují k příležitostem nebo motivacím, které podporují spáchání trestné činnosti. Ze zkušenosti vyplývá, že určité druhy kriminality se objevují za určitých okolností na určitých místech v určité době. Technika sociální prevence je změnit strukturu situace, ve které může dojít ke spáchání trestného činu. Mezi nejčastější opatření patří:

- 1) Opatření, která komplikují přístup k vhodným prostředkům pro spáchání trestného činu
 - Mezi tato opatření patří např. zámky, mříže, bezpečnostní fólie na okna, alarmy a další bezpečnostní opatření, která pachateli ztíží dosáhnout požadovaného cíle nebo vstup na potenciální místo činu.

2) Opatření, které omezuje prospěch z trestné činnosti

- Mezi tyto opatření patří odstranění samotného cíle kriminální aktivity, což pachatele odradí k páchání protiprávní aktivity, jelikož je vyloučen jakýkoliv zisk. Jedná se například o ukládání telefonu nebo hotovosti ze zaparkovaného automobilu do kabelky nebo kapsy a nenechávat tyto věci v autě. Zde patří i značení výrobků obtížně odstranitelnými výrobními čísly, což pachatelovi ztěžuje jeho další prodej.

3) Opatření pro zvýšení rizika dopadení pachatele

- Pro pachatele je při rozhodování páchání trestné činnosti jedno z nejvýznamnějších faktorů hrozící riziko dopadení. Pokud je velká pravděpodobnost, že by byl při páchání trestného činu vidět nebo by byla možnost jeho dopadení, pachatel si své konání rozmyslí. Mezi opatření patří instalace kamerových systémů pro monitorování daného prostoru nebo přirozený dohled obyvatel či ostatních lidí, který jim je umožněn za pomoci správného světla a ideálního rozestavění budov nebo architektonických prvků v prostoru.

Uvedená opatření vedou k odstranění příležitostí nebo alespoň ke změně kriminogenní situace. Avšak je potřeba počítat i s možností, že dojde k přesunu kriminality. Na tuto problematiku se přímo zaměřuje tzv. teorie přesunu kriminality, která zdůrazňuje, že opatření situační prevence vede spíše k přesunu kriminality než k její prevenci ve smyslu předcházení trestné činnosti. Může se jednat o přesun pachatele na jiné místo, přizpůsobení jinému času, volba jiného cíle, změna taktiky provedení trestného činu anebo změna druhu trestné činnosti. Proto je při návrhu projektů situační prevence zásadní dobrá znalost situace v daném místě. Efektivitu je možné zvýšit v kombinaci s opatřeními prevence sociální a viktimologické [13].

Viktimologická prevence

Jedná se o preventivní opatření, která jsou určena pro potenciální nebo skutečné oběti trestných činů. Mohou se zde prolínat prvky sociální a situační prevence. Viktimologická prevence je zaměřená na ochranu potencionálních obětí cestou předávání potřebných informací ohledně toho, jak se vyvarovat riziku stát se obětí trestné činnosti. Může se jednat o různé přednášky, besedy, mediální a informační kampaně a mnohé další. Informace a výzkumné aktivity však musí být předávány přiměřeným způsobem, aby u občanů nedošlo

k přesažení rozumné meze obav z kriminality, která by mohla nepříznivě ovlivnit kvalitu jejich života. Mohlo by se například jednat o extrémní strach o vlastní bezpečnost, vyhýbání se jakýmkoliv rizikovým místům nebo potenciálně rizikovým situacím a mnohé další.

V České republice je určitým způsobem nastaven i systém péče, podpory a pomoci obětem trestných činů. Významným krokem bylo v roce 2013 změna některých zákonů a přijetí zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. V současnosti má Česká republika k dispozici širokou škálu poskytovatelů služeb obětem trestných činů. Mezi nejznámější patří Bílý kruh bezpečí, Člověk v tísni nebo Občanské sdružení Rosa [13].

2.2.2 Další dělení

Dalším kritériem pro klasifikaci prevence kriminality jsou adresáti preventivních aktivit. Dle toho rozlišujeme primární, sekundární a terciární prevenci.

Primární prevence

Na základě dělení dle adresátů je primární prevence tou nejširší. Její zaměření a aktivity jsou cílené na veškeré obyvatelstvo, případně vybrané skupiny, např. děti, senioři nebo etnické skupiny. Avšak riziko kriminálního ohrožení jednotlivých skupin není nijak bráno v potaz. Na to se zaměřuje až sekundární prevence. Primární prevence je zaměřená na všechny potenciální kriminogenní faktory sociální, situační i viktimologické. Dále ji lze označit za nepřímou preventivní strategii, jelikož usiluje o aktivní podporu společensky akceptovatelného chování, o odvrácení od kriminální činnosti a celkově o zvýšení kvality a bezpečného života.

Primární sociální prevence kriminality se zaměřuje na výchovu, vzdělávání, volnočasové aktivity, zaměstnanost a další. Zvláštní pozornost je věnována pozitivnímu působení na mladou generaci. Primární situační prevence kriminality je zaměřena na daný prostor, který by měl působit dojmem, že je chráněn nebo že někomu patří za využití například kamerových systémů. Primární viktimologická prevence kriminality je zaměřena hlavně na informování populace. Jedná se o různé přednášky, akce, informační letáčky a plakáty, které upozorňují na různá nebezpečí a rizika. Například rizika kapesní krádeže, podvodná jednání nebo varování dětí před kontaktu s neznámými osobami [13].

Sekundární prevence

Sekundární prevence kriminality je zaměřená už na určitý stupeň rizika kriminálního ohrožení. Je zaměřená na potenciální pachatele, skupinu osob nebo rizikové jedince, u

kterých je velká pravděpodobnost, že se z nich stanou skuteční pachatelé. Může se jednat o osoby drogově závislé, dlouhodobě nezaměstnané osoby nebo i děti dopouštějící se záškoláctví. Sekundární prevence se však zaměřuje i na potenciální oběti trestné činnosti, u kterých hrozí vyšší riziko kriminálního ohrožení, jako například děti nebo senioři. Těm je poskytována specializovaná sociální péče [13].

Terciární prevence

Terciární prevence kriminality se zaměřuje na aktivity, které jsou zaměřené na předcházení kriminality a zabránění recidivě, tedy opakování trestné činnosti. Lze ji označit jako přímou preventivní strategii, kdy je cílem u pachatelů trestné činnosti odvrátit jejich jednání od započaté kriminální kariéry. Terciární prevence se zaměřuje i na oběti trestného činu, kde je prioritou odvrátit viktimologickou recidivu. Jedná se o zamezení toho, aby se tatáž osoba nestala opakovaně obětí trestné činnosti. Zaměření je převážně na péči, podporu, a hlavně pomoc potencionálním a skutečným obětem trestné činnosti. Obětem jsou poskytovány různé formy poradenství, pomoci nebo podpory ze sociálních, ekonomických nebo právních oblastí. Terciární prevence se taktéž zaměřuje na místa, kde dochází k trestné činnosti opakovaně. Cílem je přijmout opatření, případně prostor zabezpečit takovým způsobem, aby v budoucnu k trestné činnosti nedocházelo. V praxi se nejčastěji jedná o instalace kamerových systém, hlídkové služby nebo jiné fyzické prvky ochrany, které spadají pod opatření situační prevence. Terciární prevence kriminality byla zařazena až do strategického dokumentu v posledních letech, a to konkrétně v dokumentu Strategie prevence kriminality na území České republiky na období 2016-2020, kde se poprvé bere v potaz práce s pachateli ve smyslu předcházení kriminální recidivě. Důvodem byl hlavně nárůst recidivy u pachatelů trestné činnosti za posledních 20 let. Mimo zamyšlení nad efektivitou ukládaných trestně právních sankcí nebo trestů je k zamyšlení právě prevence recidivy [13].

2.3 Systém prevence kriminality v ČR

Pro efektivní realizaci kontroly kriminality je zásadní předpoklad funkční systém prevence kriminality. Systém prevence kriminality v České republice se začal vyvíjet až po revoluci v roce 1989 a funguje takovým způsobem, kdy koordinaci zajišťuje mezikomunální orgán přiřazený k vládě. Je vybudovaný na třech úrovních, a to na republikové úrovni (mezikomunální), krajské a lokální (místní) [13].

Koordinaci preventivních aktivit na celorepublikové úrovni zajišťuje Republikový výbor pro prevenci kriminality. Ten byl zřízen v roce 1993 při Ministerstvu vnitra jako meziresortní iniciační, koordinační a metodický orgán s cílem vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky [13]. Činnost Republikového výboru zajišťuje Odpor prevence kriminality, který je součástí sekce vnitřní bezpečnosti a policejního vzdělávání Ministerstva vnitra [16].

Mezi hlavní cíle, které jsou taktéž uvedeny ve všech strategických dokumentech týkajících se prevence kriminality, patří:

- Zvyšování pocitu bezpečnosti občanů,
- Snižování míry a závažnosti trestné činnosti,
- Začlenění prevence kriminality do generelu rozvoje obcí,
- Spolupráce mezi orgány státní správy, samosprávy, Policií ČR, občany a nevládními organizacemi,
- Obohacování práce Policie ČR o sociálně preventivní prvky,
- Prohlubování povědomí veřejnosti o legálních možnostech ochrany před trestnou činností.

Preventivní politika se v České republice začala formulovat na úrovni vlády od roku 1993 a je realizovaná na základě principů:

- Prevence kriminality jako předpoklad pro udržitelný rozvoj a růst společnosti,
- Spolupráce, koordinace, sdílení kompetencí a odpovědnosti,
- Sdílení a analýza informací,
- Diferenciace a komplexnost preventivních opatření,
- Příklady dobré praxe.

K plánování prevence kriminality dochází prostřednictvím vládou schválené Strategie prevence kriminality, která definuje obsah systému prevence kriminality na úrovni státu, krajů a obcí vždy na příslušné období. Zpravidla se jedná o pětileté období. První strategie vznikla v roce 1996, která byla přijata jako čtyřletý strategický dokument, který obsahoval širokou škálu opatření a aktivit z oblastí prevence kriminality. Od této doby došlo k postupnému budování organizačních, personálních nebo finančních elementů, které jsou potřeba pro efektivní realizaci prevence v České republice. Díky tomu lze v dnešní době konstatovat, že Česká republika disponuje poměrně stabilním systémem prevence kriminality [13].

2.3.1 Mezinárodní spolupráce

Prevence kriminality je celosvětovou problematikou, proto je potřeba v této oblasti mezinárodní spolupráce. V České republice je spolupráce postavena především na účasti našich zástupců v nejdůležitějších mezinárodních institucích, které se zabývají prevencí v mezinárodním měřítku.

V rámci OSN jsou realizované účasti zástupců Ministerstva vnitra v řadě institucí. Jedná se například o Komisi pro prevenci kriminality a trestní justici (CCPCJ z anglického Comission for Crime Prevention and Criminal Justice). Jejím úkolem je formulace a hodnocení mezinárodních strategií a také doporučení v oblasti trestněprávních otázek včetně prevence kriminality. Mezi další instituce patří Úřad pro drogy a kriminalitu (UNODC z anglického UN Office on Drugs and Crime), Výbor pro odstranění rasové diskriminace, Výbor OSN pro lidská práva a mnohé další. Nejvýznamnějším dokumentem OSN pro oblast prevence kriminality je Směrnice pro prevenci kriminality (United Nations Guidelines for the Prevention of Crime), vydaný v roce 2020, který obsahuje obecné standardy pro předcházení kriminalitě [13].

V rámci Evropské unie, kde Česká republika soustřeďuje taktéž mezinárodní aktivity, působí Evropská síť prevence kriminality (European Crime Prevention Network, dále jen EUCPN). V rámci EUCPN jsou realizované projekty, které jsou zaměřené na mezinárodní spolupráci v oblasti prevence kriminality podporované z grantů EU. Dále je v rámci této sítě každoročně organizovaná soutěž o Evropskou cenu prevence kriminality (zkratka ECPA z anglického European Crime Prevention Awards), kde dochází ke sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe, a které se pravidelně účastní se svými projekty i Česká republika.

V roce 1958 vznikl Evropský výbor pro problémy související s kriminalitou (CDPC z anglického European Committee on Crime Problems), který je odpovědný za dohled a koordinaci činností Rady Evropy v oblasti kontroly kriminality. V roce 1987 vzniklo Evropské fórum pro bezpečnost ve městech (EFUS z anglického The European forum for Urban Safety), které jako jediná platforma v Evropě sdružuje místní a regionální subjekty, které působí na poli bezpečnosti ve městech. Jedná se o neziskový sektor, jakožto platforma, pro výměnu zkušeností z oblasti prevence.

Ministerstvo vnitra taktéž spolupracuje na realizaci řady mezinárodních projektů, propaguje národní systém prevence kriminality v rámci bilaterální spolupráce, spolupracuje s řadou

odborníků ze zahraničí v zájmu rozvoje systému prevence kriminality v celoevropském kontextu [13].

2.3.2 Normy

Tvorbou norem v oblasti prevence kriminality se zabývá Evropská organizace pro standardizaci (dále CEN), která pro tento účel vytvořila technickou komisi CEN/TC 325. Úkolem je tvorba norem pro prevenci kriminality. V současnosti jsou vydány tyto čtyři normy:

EN 14383-1 - Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov, část 1: Termíny a definice:

- Tato norma poskytuje odpovídající termíny a definice v návaznosti na popis a použití terminologie v dalších částech, které se zabývají územním plánováním, obydlími, obchodními a administrativními budovami, pro které jsou určité termíny specifické.

CEN/TR 14383-2 - Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov, část 2: Plánování městské výstavby:

- Tato norma je určena pro projektování veřejných prostorů v nových i stávajících obytných lokalitách. Norma dále poskytuje směrnice pro odhad rizika kriminality nebo obavy z kriminality a pro volbu opatření, postupů a procesů, které vedou ke snížení těchto rizik.

CEN/TS 14383-3 - Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov, část 3: Obydlí:

- Norma rozebírá faktory mající vliv na kriminalitu týkající se objektů bydlení. Jedná se o rodinné domy a jejich seskupení anebo bytové domy. V normě jsou dále popsány způsoby, jak rizikové faktory vyloučit anebo omezit pomocí konstrukcí či uspořádáním jednotlivých prvků. Norma dále poskytuje vodítko pro projektanty a stavitele, kde upozorňuje na vlivy, kterým je dobré se vyvarovat anebo také pro pojistitele, kteří na jejím základě mohou zhodnotit velikost rizika napadení kriminálními živly.

CEN/TS 14 383-4 - Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov, část 4: Obchodní a administrativní budovy:

- Tato norma se zabývá kriminogenními faktory, které působí v obchodních a administrativních budovách a také opatřeními z nich plynoucími k minimalizaci rizik. Norma poskytuje návod, jakým způsobem omezit nebo vyloučit škody, které vznikají následky trestné činnosti, a také jakými prostředky toho lze dosáhnout.

Momentálně jsou v TC 325 připravované z řady 14383 další normativní dokumenty. Jedná se o tyto normy:

- TR 14383-5: Školy,
- TR 14383-6: Čerpací stanice pohonných hmot,
- TR 14383-7: Objekty sloužící veřejné dopravě,
- TR 14383-8: Ochrana budov proti útokům páchaným pomocí vozidel [21].

2.3.3 Příklady z praxe

Sdílení pozitivních zkušeností z realizace preventivních opatření je jedním z předpokladů efektivního systému prevence kriminality. V souvislosti s prevencí kriminality v České republice bylo realizováno několik projektů. Níže je uvedeno pár vybraných příkladů, mezi které patří Asistent prevence kriminality, projekt Domovník preventista, Mapy budoucnosti nebo Ozbrojený útočník ve škole.

Asistent prevence kriminality

Tento projekt je realizován odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra od roku 2009. Pozornost je zaměřena na zvýšení veřejného pořádku a bezpečí v problémových lokalitách, dále na zaměstnanost dlouhodobě nebo obtížně zaměstnatelných osob. Cílem projektu je snížení počtu spáchaných trestných činů a přestupků v sociálně vyloučených lokalitách, prevence sousedských sporů, bagatelní protiprávní činnosti a další. Asistent prevence kriminality je vybraný odbornou komisí a prochází základní profesní přípravou. V rámci této přípravy se připravuje na výkon specifické pozice. Při své činnosti je asistent řízen konkrétním strážníkem v roli mentora, se kterým úzce spolupracuje. Stává se zaměstnancem samosprávy zařazeným v obecní policii. Asistent se podílí na prevenci kriminality v obci, přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, svou přítomností předchází možnému protiprávnímu jednání, pomáhá ostatním občanům v sociálně vyloučené lokalitě anebo monitoruje dodržování čistoty veřejných prostranství [13].

Projekt Domovník preventista

Tento projekt úzce souvisí s výše uvedeným projektem Asistent prevence kriminality. Projekt Domovník preventista je realizován Ministerstvem vnitra na místní úrovni a v sociálně vyloučených lokalitách a taktéž je zaměřen na zvýšení bezpečnosti a veřejného pořádku v dané lokalitě. Tato pozice má pozitivně přispívat k řešení stávající neutěšené situaci v oblasti správy bytového fondu obce. Domovník je vybírán na základě výběrového řízení, do této funkce je zaměstnán na základě dohody o provedení práce, a to minimálně na 6 měsíců. Na výkon této pozice prochází pracovník náležitou profesní přípravou, která je zaměřená na získání potřebných kompetencí. Především z oblasti komunikace, psychologie, základů práva nebo z oblasti manuálních dovedností pro základní údržbu domovního fondu a provádění drobných oprav. Garantem projektu jsou jasně definované činnosti, které spadají do náplně této práce [13].

Mapy budoucnosti

Jedná se o nástroj, který zaměřuje svou pozornost na prezentaci vývoje kriminality v prostoru a čase. V oblasti prevence kriminality lze využít efektivní analýzu dat k vytváření predikcí kriminality. To vede významným způsobem k napomáhání při zpracování efektivních strategických nástrojů v oblasti prevence kriminality. Díky zaznamenávání kriminality do map lze dosáhnout ke snížení kriminality a zvýšení její objasněnosti, efektivnějšímu nasazování prostředků bezpečnostních složek a sil, vytváření scénářů budoucího vývoje kriminality nebo efektivněji pracovat s informacemi na základě získaných dat [13].

Ozbrojený útočník ve škole

Jedná se o projekt, který je zaměřen na ochranu měkkých cílů ve školním prostředí. Úspěšně byl realizovaný v roce 2016 v Jihočeském kraji a postupně byl rozšířen na další území v České republice.

Cílem projektu je realizace preventivních opatření, která vedou ke snížení pravděpodobnosti výskytu hrozby útoku ozbrojeného útočníka ve školním prostředí. Dále je cílem zvýšit schopnost zaměstnanců školy správně a účinně reagovat na tuto krizovou situaci a tím zmírnit dopady možného útoku. Mezi aktivity projektu patří např. bezpečnostní audit školy s cílem identifikace rizik neoprávněného vstupu cizích osob, zhodnocení aktuálních bezpečnostních opatření školy a následná doporučení k odstranění. Poté následuje tvorba interní bezpečnostní směrnice školy pro případ mimořádné události, modelový seminář první

pomoci a celodenní seminář k nácviku chování při útoku, kterého se účastní všichni zaměstnanci školy. Dále pro vedení škol následuje seminář Principy ochrany školy. Druhá etapa realizace projektu se zaměřuje na provedení reauditů školy a praktický nácvik chování při útoku, kterého se účastí jak zaměstnanci škol, tak i žáci.

Mezi další příklady patří taktéž Speciální výslechové místnosti, Stop kriminalitě!, Internetem bezpečně, Bezpečně v kyberprostoru, SAY NO! a další [13].

Závěr

Bezpečnostní systém zabezpečuje řízení a koordinaci činností jednotlivých složek, které jsou odpovědné za zajišťování bezpečnosti ČR a reaguje na aktuální bezpečnostní situaci v České republice a ve světě. Mezi zájmy patří rozvoj krizového řízení a prevence kriminality. Zajištění bezpečnosti opatřuje dokument Bezpečnostní strategie České republiky. Součástí bezpečnostního systému je vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. Jedná se o pojmy, které nelze přesně vymezit a jejich použití závisí na interpretaci příslušným správním orgánem. V oblasti vnitřní bezpečnosti hrají role jednotlivé ústřední orgány státní správy, mezi které patří Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí a další.

Kapitola představuje i několik základních zákonů, se kterými by se měl čtenář seznámit, aby věděl, na co má jako občan právo, jaké jsou jeho povinnosti, jaké jsou povinnosti státních orgánů, moci zákonodárné, výkonné a soudní. Dále aby znal hodnoty, které jsou součástí veřejného pořádku, mezi které patří např. zaručení a zajištění svobody, vymezení trestu a soudních procesů pro stíhání trestné činnosti. Jedná se především o Ústavu, Listinu základních práv a svobod anebo trestní zákoník, který pojednává o trestných činech, jejich provedeních a pokusech, pachatelích, nutné obraně, krajní nouzi nebo trestech za spáchané trestné činy. Ústavní zákon o bezpečnosti taktéž souvisí s veřejným pořádkem a vnitřní bezpečností, hovoří o zajištění bezpečnosti v České republice, tedy svrchovanosti, územní celistvosti, životů, zdraví a majetkových hodnot. Dále uvádí mimořádné stavy a podmínky pro jejich vyhlášení.

Prevenici kriminality lze dle zaměření klasifikovat na sociální, situační a viktimologickou, a dle adresátů ji lze dělit na primární, sekundární a terciární. Systém prevence v České republice se začal vyvíjet až po roce 1989, a k jejímu plánování docházelo na základě vládou schválené Strategie prevence kriminality. Kriminalita je celosvětovou problematikou, proto je potřeba v případě prevence mezinárodní spolupráce a účast zástupců Ministerstva vnitra v řadě různých institucí. V oblasti prevence kriminality byla vytvořena technická komise

CEN/TC 325 a byly vydány čtyři normy. Jelikož bylo už v minulosti aplikováno do praxe několik preventivních opatření, ty úspěšně jsou stále realizovány nebo rozvíjeny dále. Patří mezi ně Asistent prevence kriminality, Domovník preventista, Mapy budoucnosti a jiné.

3 TEORETICKÝ RÁMEC ANALÝZY A ŘÍZENÍ RIZIK

Řízení rizik je proces, při němž se organizace nebo jiný subjekt snaží zamezit působení hrozeb a navrhuje vhodné bezpečnostní strategie nebo opatření, které minimalizují závažnost dopadu, případně snižují pravděpodobnost výskytu této hrozby. Cílem řízení rizik je identifikovat rizika, a to na základě analýzy rizik, vyhodnocení rizik a regulování rizik. Zásady a proces řízení rizik definuje norma ISO 31000.

Analýzu rizik je potřeba aplikovat před každým bezpečnostním návrhem a jeho aplikací. Je třeba definovat, jaká aktiva je potřeba chránit, před jakými hrozbami je potřeba stanovená aktiva chránit, jak jsou definovaná aktiva zranitelná, a jaké je riziko, že hrozba této zranitelnosti využije. Před touto analýzou, která bude v praktické části využita pro vybraný infrastrukturní objekt, na jehož základě bude vytvořen návrh bezpečnostního opatření a aplikovaná metodika CPTED, je potřeba definovat termíny, které budou následně v praktické části používány.

Pomocí analýzy rizik lze odhalit různá rizika, jejich zdroje, příznivé či nepříznivé následky anebo pravděpodobnost, že k negativnímu vlivu či následku dojde. Tato zjištění vedou k nejvhodnějším a nejefektivnějším bezpečnostním opatřením, což souvisí s vyhodnocením rizik, na jehož základě jsou určena rizika, která potřebují ošetřit a taktéž je určené pořadí zpracování těchto rizik [22].

3.1 Terminologie

V souvislosti s řízením rizik je potřeba definovat několik pojmů a termínů, se kterými jednotlivé analýzy souvisí. Jedná se o aktiva, hrozby, zranitelnost, riziko, nebezpečí nebo opatření. Dále je taktéž třeba definovat samotnou analýzu rizik, tedy analýzu aktiv, hrozeb, zranitelností a následné stanovení výsledného rizika.

Aktivum

Aktivem může být osoba, zvíře, jakýkoliv vnitřní nebo venkovní majetek, místo, informace nebo cokoli jiného, co má pro společnost určitou hodnotu a mělo by být odpovídajícím způsobem ochráněno před škodlivými vlivy [23].

Hrozba

Jedná se o jakoukoliv událost, která svým působením může narušit důvěrnost, integritu nebo dostupnost aktiva. Na základě několika faktorů lze hrozby dělit. Dle úmyslu se jedná o

hrozby náhodné a úmyslné. Dle zdroje se jedná o hrozby vnitřní (příčina hrozeb je uvnitř organizace, např. procesní nebo personální hrozby) a vnější hrozby (zdroj hrozby je mimo organizaci, např. politické nebo ekologické hrozby). Nebo dle příčiny lze hrozby taktéž dělit na naturogenní (přírodní) nebo antropogenní (způsobené člověkem) hrozby [23].

Zranitelnost

Jedná se o vlastnost aktiva na úrovni fyzické, logické nebo administrativní bezpečnosti, která může být zneužita hrozbou. Zranitelnost by se dala popsat jako slabina aktiva a vzniká tam, kde dochází k interakci mezi hrozbou a aktivem. Zranitelnost je hodnocená dle stanovené úrovně [23].

Riziko

Riziko je určitá míra nejistoty. Lze jej definovat jako situaci, kdy hrozba zneužije zranitelnosti daného aktiva. Jedná se o pravděpodobnost vzniku negativního účinku, ke kterému dojde během určité doby za určitých okolností. Z bezpečnostního hlediska se tento účinek považuje za nežádoucí [23].

Bezpečnostní opatření

Jedná se o opatření na úrovni fyzické, logické nebo administrativní bezpečnosti, které snižuje zranitelnost aktiva a chrání jej před danou hrozbou. Mezi tato opatření patří např. eliminace zdrojů hrozeb, snížení zranitelnosti aktiva, snížení pravděpodobnosti výskytu mimořádné události, snížení závažnosti dopadu mimořádné události a další [23].

Zbytkové riziko

I po zavedení bezpečnostních opatření se může stát, že riziko není ošetřeno úplně a zůstane jeho určitá míra anebo dané riziko není vůbec ošetřeno. V obou případech se jedná o zbytkové riziko. Nežádoucí účinek tohoto rizika však není nikterak velký, proto je tohle riziko zanedbatelné [23].

3.1.1 Analýza rizik

Řízení rizik je proces, jehož kroky a postupné analýzy vedou k identifikaci a kvantifikaci rizik, rozhodnutí o vhodném způsobu zvládnutí těchto rizik a nastavení efektivních bezpečnostních opatření nebo strategií. Řízení rizik obsahuje:

- Analýzu rizik,
- Hodnocení rizik,

- Regulování rizik.

Analýza rizik slouží k identifikaci a vyhledávání rizik. Definuje odpovědi na základní otázky, kterými jsou: Co se může stát? Proč se to může stát? Kde a jak se to může stát? Koho se to bude týkat?

Dle způsobu hodnocení lze metody analýzy rizik dělit na kvantitativní a kvalitativní. Kvantitativní metody užívají číselné hodnoty, jedná se o sloučení pravděpodobnosti výskytu jevu a jeho dopadu. Kvalitativní metody užívají slovní hodnocení k popisu závažnosti a pravděpodobnosti dopadů, zdali nastanou. Samotná analýza rizik obsahuje analýzu aktiv, analýzu hrozeb, analýzu zranitelností a stanovení výsledného rizika. Následně dle analýz je třeba vyhodnotit a stanovit výši rizika a dle toho zajistit potřebná opatření a zabezpečení s cílem eliminovat nebo alespoň maximálně minimalizovat nejzávažnější rizika [22].



Obr. 4. Analýza rizik [23]

Samotná analýza rizik obsahuje jednotlivé analýzy, díky kterým je potřeba identifikovat kritická aktiva, identifikovat hrozby a identifikovat všechna slabá místa objektu nebo chráněného místa. Patří mezi ně:

- Analýza aktiv
 - o Na základě analýzy aktiv je potřeba identifikovat aktiva, která chce společnost nebo jiný subjekt chránit, a určit jejich hodnotu.

- Analýza hrozeb
 - Na základě analýzy hrozeb je potřeba identifikovat hrozby, provést jejich kvantifikaci a označit je dle nezávažnějšího dopadu na aktivum v případě mimořádné události.
- Analýza zranitelností
 - Na základě definovaných aktiv a hrozeb je potřeba identifikovat vlastnosti aktiv a jejich slabá místa na úrovni fyzické, logické a administrativní bezpečnosti. A provést jejich kvantifikaci.
- Stanovení výsledného rizika
 - Na základě stanovené hodnoty aktiv, identifikace hrozeb a identifikace zranitelnosti dochází k vyjádření míry rizika.

Hodnocení rizik vychází ze získaných informací z analýzy a stanovené míry rizika. Zde se rozhoduje, na jaké aktiva, hrozby a rizika bude zaměřen návrh bezpečnostního opatření. A na základě stanoveného rizika a jeho vyhodnocení dochází k regulování rizika, tedy k bezpečnostnímu návrhu a aplikaci těchto opatření. Je doporučeno provést opětovné hodnocení míry rizika, kde jsou jako vstupní data použité nové výsledky posuzování rizika. Tady je možné narazit na zbytkové riziko, které nebylo ošetřeno anebo i po stanovených opatřeních úplně nevymizelo [22].

3.2 Metody

V návaznosti na řízení rizik vzniklo několik metod, které lze pro analýzu rizik využít. Na základě jejího typu se liší v postupu nebo uplatnění v praxi. Některé metody jsou univerzální a použitelné na jakoukoliv analýzu, jiné jsou určeny pro konkrétní analýzy.

3.2.1 Check list

Check list neboli kontrolní seznam je metoda, která je založená na systematické kontrole plnění předem stanovených podmínek a opatření. Lze jej využít jako preventivní metodu, anebo také jako metodu zpětného zjišťování problému. Jedná se o seznam položek nebo úkolů, dle kterých se ověřuje správnost postupu, jejich plnění a zároveň odškrtnutí těchto nastavených opatření. Tato metoda patří mezi nejjednodušší a nejpoužívanější techniky, zároveň je však velmi účinná. Její struktura se odvíjí od sledovaného systému, činnosti nebo prvků. Může se jednat o jednoduchý seznam nebo také o složitý formulář, který zahrnuje veškeré důležité parametry v rámci dané analýzy. Vytvoření kontrolního seznamu se dělá na

základě pracovních činností nebo výrobních a technologických postupů vyskytujících se na pracovišti. Kontrolní seznam většinou vychází z nějaké dobré praxe, pomocí které je vytvořen. Do kontrolního seznamu lze zaznamenávat buď ano/ne nebo lze zaznamenávat i více možností, např. téměř splňuje, je potřeba další kontrola, a další. Tato analýza nachází uplatnění téměř ve všech oblastech lidské činnosti. Často bývá základem sofistikovaných metod v oblasti kvality, bezpečnosti nebo rizik, a často bývá používána v souladu s normami nebo standardy [24].

3.2.2 What-if

What-if neboli „co se stane když“ analýza patří taktéž mezi jednodušší analytické metody, která se používá při rozhodování a řízení rizik. Dalo by se říct, že se jedná o strukturovaný brainstorming, kde jsou na základě spontánní diskuse hledané nápady ohledně dopadů procesů a opatření proti těmto dopadům. Této diskuse se většinou účastní skupina zkušených lidí nebo expertů, která si klade otázky a vyslovuje různé dopady pomocí otázek „Co se stane když?“ Tým expertů hledá a identifikuje potenciální problémy, rizika a opatření k jejich nápravě.

Tato analýza je velmi flexibilní, není nijak vnitřně strukturována, avšak systematická a může se přizpůsobit jakémukoliv účelu. Využití je zcela univerzální. Cílem je identifikace problémů nebo různých nebezpečných stavů. Jejím výstupem je popis potenciálních problémů, rizik a také doporučení, jak jim preventivně předcházet [24].

3.2.3 SWOT

SWOT analýza patří mezi univerzální analytické metody, která je používána pro zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují organizaci nebo nějaký jiný produkt, službu či záměr. Nejčastěji je tato analýza využívána v oblasti marketingu nebo v rámci strategického řízení.

Tato metoda vznikla v 60. letech 20. století a svůj název si nese z počátečních písmen anglických názvů jednotlivých faktorů, kterými jsou silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby (z anglického **S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities a **T**hreats). Taktéž patří mezi ty jednodušší a více používané metody. Původně byla vymyšlena pro hodnocení organizací, ale nyní je její využití v praxi velmi široké a lze ji využít na cokoliv.

Princip této metody závisí na identifikaci silných a slabých stránek uvnitř organizace nebo analyzovaného objektu, a na identifikaci příležitostí a hrozeb, které se nachází v jeho okolí.

Cílem analýzy je omezit a minimalizovat slabé stránky, podporovat silné stránky, hledat a podpořit nové příležitosti, znát hrozby a předcházet jim [25].

	Pomocné (pozitivní)	Škodlivé (negativní)
Vnitřní faktory	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Vnější faktory	PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY

Obr. 5. SWOT analýza [vlastní zdroj]

3.2.4 Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle

Tato metodika, která byla vydaná v roce 2018 Ministerstvem vnitra, navazuje na předchozí metodiku s názvem Základy ochrany měkkých cílů, která byla ministerstvem vydaná v roce 2016. Metodika pojednává o způsobu vyhodnocení ohroženosti chráněného objektu. Právě díky správnému vyhodnocení ohroženosti lze odhalit skutečná ohrožení daného cíle a patří mezi základní pilíře kvalitního bezpečnostního systému jakéhokoliv měkkého cíle. Metodika je určena pro bezpečnostní profesionály i laické vedoucí pracovníky nebo provozovatele měkkých cílů.

Před samotnou tvorbou vyhodnocení ohroženosti je potřeba zodpovědět na tři na sebe navazující otázky:

- 1) Co chci chránit?
- 2) Proti komu chci tyto hodnoty chránit?
- 3) Jakým způsobem zdroj hrozby útočí?

Postup metodiky celkově zahrnuje osm kroků a má 3 fáze:

1. Fáze:

- Vymezení aktiv (hodnot), které chci chránit,
- Vymezení zdrojů hrozeb,
- Vymezení očekávatelných způsobů útoků od těchto hrozeb,
- Shrnutí výše uvedeného do seznamu možných způsobů útoků na konkrétní měkký cíl.

2. Fáze:

- Stanovení možných míst a času u každého jednotlivého způsobu útoku.

3. Fáze:

- Určení pravděpodobnosti výše vymezených způsobů útoků,
- Určení dopadu výše vymezených způsobů útoků,
- Stanovení celkové míry ohroženosti konkrétního měkkého cíle.

Pravděpodobnost daného způsobu útoku závisí na dostupnosti prostředků daného způsobu útoku, výskytu daného způsobu útoku a složitosti provedení. Všechna tato tři kritéria jsou hodnocena vlastním odhadem dle škály 1-7, kde číslo 1 je vždy nejméně pravděpodobné a číslo 7 nejvíce. Hodnoty se zapisují do tabulky k jednotlivým hrozícím způsobům a následně se sečtou. Výsledná hodnota je celková pravděpodobnost.

Určení dopadu daného způsobu útoku se určuje dle čtyř základních podkategorií, mezi které patří dopad na životy a zdraví, dopad na objekt, finanční dopad a dopad na přímo zasažené společenství. Všechny tato čtyři kritéria jsou hodnocena vlastním odhadem dle škály 1-7, kde číslo 1 je vždy nejmenší dopad a číslo 7 nejhorší. Hodnoty se zapisují do tabulky k jednotlivým hrozícím způsobům a následně se sečtou. Výsledná hodnota je celkový dopad [26].

Celková míra ohroženosti se následně spočítá jako násobek celkové pravděpodobnosti a celkového dopadu.

CELKOVÁ MÍRA OHROŽENOSTI = CELKOVÁ PRAVDĚPODOBNOST X CELKOVÝ DOPAD

Obr. 6. Výpočet celkové míry ohroženosti [26]

Tato metodika byla vybrána pro analýzu rizik v praktické části. Jednotlivé orientační bodovací škály pravděpodobností a dopadů budou uvedeny až v 6. kapitole, kde jsou dle škál kritéria hodnocena.

Mezi další metody, které lze využít pro analýzu rizik, patří:

- Analýza stromem událostí,
- Analýza stromu poruch,
- FMEA,
- CARVER,
- PNH,
- Analýza příčin dopadů,
- A další [24].

Závěr

Řízení rizik slouží pro správnou identifikaci rizik na základě analýzy, vyhodnocení a regulaci rizik, která vede k efektivnímu návrhu bezpečnostního opatření. Proces řízení rizik definuje norma ISO 31000. Pomocí analýzy rizik je provedena analýza aktiv, tedy definice hodnot, které mají pro společnost určitou hodnotu a musí být chráněna. Dále analýza hrozeb, tedy definice všech událostí, které by měly na aktivum negativní dopad. Analýza rizik taktéž zahrnuje analýzu zranitelnosti, tedy slabých míst daného aktiva, která mohou být hrozbou zneužita. Na základě těchto analýz je stanovena výsledná míra rizika, tedy pravděpodobnost, že hrozba zneužije zranitelnosti daného aktiva a dojde k negativnímu dopadu. Při vyhodnocení analýzy je potřeba se zaměřit na nejdůležitější aktiva, nejnebezpečnější hrozby, nejvyšší zranitelnost a provést taková bezpečnostní opatření, aby riziko bylo co nejvíce regulováno a nedošlo k velkým ztrátám v případě útoku nebo mimořádné události. Mezi nejčastěji používané metody, hlavně pro jejich jednoduchost a univerzálnost, patří metody: Check list, What-if, SWOT, Analýza stromem událostí, FMEA a další. Pro analýzu rizik měkkého cíle byla vybrána konkrétní metodika, která byla vydaná Ministerstvem vnitra v roce 2018, s názvem Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle. Celkově obsahuje osm kroků a je rozdělena na tři fáze. V první fázi jsou vymezeny aktiva, zdroje hrozeb, způsoby očekávatelných způsobů a shrnutí těchto poznatků do seznamu. V druhé fázi jsou stanovena možná místa a načasování zmíněných způsobů útoků. V poslední třetí fázi je určena pravděpodobnost a dopad vymezených způsobů útoků a nakonec je stanovena celková míra ohroženosti na základě násobku celkové pravděpodobnosti a dopadu. Vyhodnocení ohrožení hlavního nádraží je provedeno v praktické části.

4 POPIS A VYUŽITÍ METODIKY

Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu (neboli CPTED) se vyvíjela přibližně od 60. let 20. století, kdy se poprvé začalo pracovat s myšlenkou ohledně designové a vizuální stránky prostoru a jejího vlivu na kriminalitu a samotné spáchané trestné činy. Na počátku 70. let byl představen samotný koncept, terminologie a jeho metodika. Od 60. let po současnost se metodika postupně vyvíjela a nyní má svůj stanovený koncept, určitou strukturu a nachází využití v mnoha oblastech. Smyslem využití je vytvoření bezpečného prostředí za účelem snížení kriminální činnosti na určitém místě. Může se jednat o různá veřejná prostranství, sídliště, parky nebo různé čtvrti a ulice.

Prevence kriminality prostřednictvím environmentálního designu není nijak zaměřena na ekologii nebo samotnou ochranu životního prostředí, jak by mohl v první řadě název napovídat. Zde je pojem *environmentální design* použitý v souvislosti vnímání prostředí z pohledu kriminální činnosti a přitažlivosti potencionálního pachatele páchat trestný čin. Pojem je znám pod označením environmentální kriminologie [3].

4.1 Environmentální kriminologie

Environmentální kriminologie zkoumá vztah kriminality k danému prostředí. Je zaměřena na spáchané trestné činy v kontextu času a místa jejich výskytu. Dle této disciplíny je důležitým faktorem právě prostředí, které ovlivňuje lidské chování, může poskytovat příležitosti ke zločinu a významně ovlivňuje prevenci kriminality. Díky vhodnému uspořádání staveb a prvků v prostoru, čemuž se věnuje samotný environmentální (známo i jako urbanistický) design, je možné zvýšit pravděpodobnost odhalení a zadržení pachatele. Právě tohle je jeden z největších rozhodujících faktorů ke spáchání trestné činnosti, který napomáhá ke snížení kriminality v daném prostředí.

Mezi základní teorie, z nichž dnešní environmentální kriminologie vychází, primárně patří teorie racionální volby, teorie rutinních aktivit a teorie vzorců kriminality [3]. Všechny tyto teorie jsou níže v podkapitolách popsány.

4.1.1 Teorie racionální volby

Racionalita je obecně známá jako předpoklad chování jednotlivce. Teorie racionální volby se vrací k vzorcům klasické školy, která pojednává o svobodném a racionálním jednatelci. Jedná se o svobodné lidské rozhodování a chování. Perspektiva racionální volby poskytuje

teorii pro praxi, která považuje touhy, preference a motivy potenciálních pachatelů za podobné těm, které mají i ostatní obyčejní lidé. Dále je posuzuje ve vzájemném působení s bezprostředními příležitostmi, které způsobují, posilují anebo omezují kriminální chování. Bezprostřední volba a rozhodnutí pachatele vede ke spáchanému zločinu. Úspěšné spáchaní trestného činu vede k rozvoji kriminálního životního stylu a odvrací se od omezení kriminální aktivity nebo jejímu úplnému opuštění.

Šest základních konceptů, na kterých je založena perspektiva racionální volby:

- 1) U kriminálního chování se předpokládá účel – zaměření na opatření určitého zisku (peníze, sexuální uspokojení, moc, hmotné předměty, respekt a mnohé další).
- 2) Na základě svých cílů jednotlivci usilují o výběr nejlepších dostupných prostředků k jejich dosažení. Tato racionalita je však nedokonalá, jelikož může být limitovaná znalostmi, zkušenostmi a schopnostmi pachatele nebo také okolnostmi na místě činu (např. nedostatek času nebo výskyt náhodného svědka).
- 3) Při studiu rozhodování pachatelů je potřeba vzít v úvahu u jednotlivých pachatelů jejich motivy, účely a prospěchy, které mají dopad na způsob páchaní trestného činu.
- 4) Je nutné odlišit rozhodnutí pro páchaní určité trestné činnosti od rozhodování během páchaní konkrétního skutku.
- 5) Perspektiva racionální volby rozlišuje tři fáze zapojení se do trestné činnosti. Jedná se o iniciaci, habituaci a upuštění. Všechny mají své specifické rozhodovací procesy.
- 6) Páchaní konkrétního skutku je analyzováno jako sekvence určitých kroků, u kterých pachatel postupně učiní konkrétní specifická rozhodnutí tak, aby skutek spáchal [3].

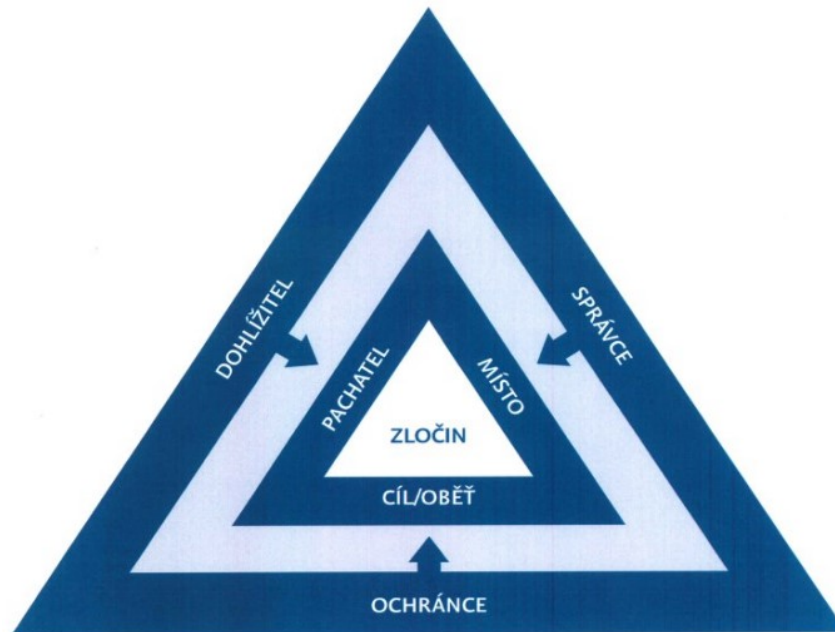
4.1.2 Teorie rutinních aktivit

Jedná se o hypotézu, která pojednává o kriminalitě a výskytu příležitostí k protiprávním aktivitám. Spáchaný trestný čin vytváří souběžnost tří nevyhnutelných elementů zločinu v určitém čase na určitém místě. Jedná se o střetnutí motivovaného potenciálního pachatele, vhodný cíl a nepřítomnost ochránce před útokem.

Kriminální čin je členěn do tří fází:

- 1) Předehra – událost přímo vedoucí k trestnému činu,
- 2) Incident – trestný čin,
- 3) Následky – události po spáchaní trestného činu (útěk z místa, použití ukradené hotovosti nebo kreditní karty).

V moderních analýzách jsou tři původní elementy zločinu rozšířeny o takzvaného způsobilého dohlížitele. Mělo by se jednat o blízkou osobu potenciálního pachatele, který dokáže v jeho přítomnosti udržovat nad ním kontrolu, a tím předcházet spáchání trestného činu. Typickou osobou může být rodič, učitel, kamarád nebo příbuzný.



Obr. 7. Teorie rutinních aktivit [3]

Pro úspěšné provedení trestného činu je zapotřebí dynamický proces, kdy se prvně musí potenciální pachatel vymanit z dohledu dohlížitele. Dále se pak musí dostat na místo, které není hlídáno správcem. A jako poslední může napadnout cíl, který není chráněn způsobilým ochráncem [3].

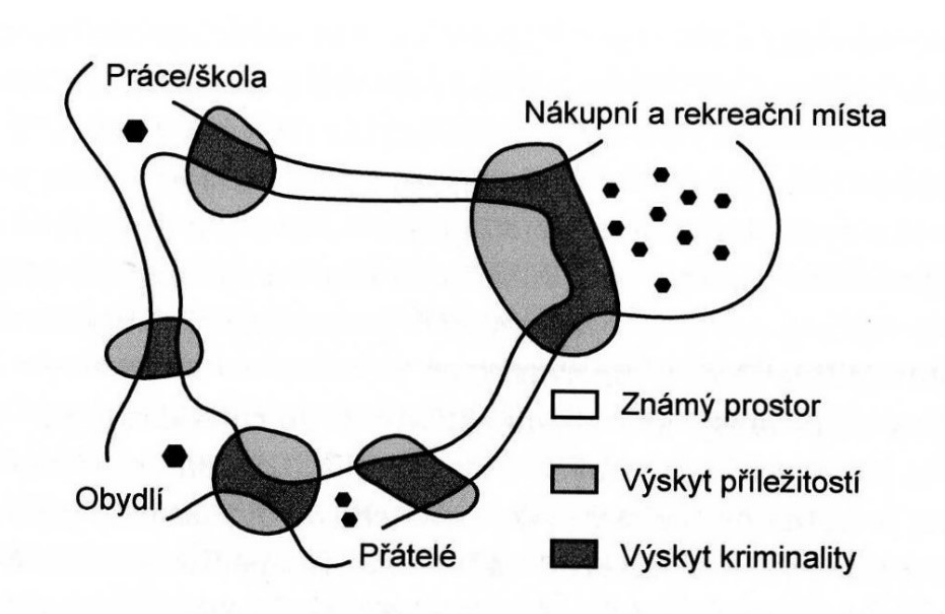
4.1.3 Teorie vzorců kriminality

Jak již bylo zmíněno, environmentální kriminologie zkoumá vliv na kriminální chování jednotlivců vyskytujících se v určeném prostředí. Výskyt různých druhů trestné činnosti se koncentruje do různých míst, které jsou označovány jako horké body nebo horká místa (z angličtiny známo jako hot spots nebo hot places). Výskyt se taktéž člení dle časového období. Může se jednat o část dne, průběh týdne, měsíce, celého roku nebo jeho části. Teorie vzorců kriminality se věnuje vzájemným vztahům mezi pachateli a jejich obětmi a pravidlům v kontextu určitého místa a času. Tento geografický přístup pracuje s absolutním a relativním prostorem. Absolutní prostor je jakýkoliv prostor, ve kterém lze změřit vzdálenost mezi jednotlivými body. Relativní prostor je studován z komplexnějšího hlediska. Například je zkoumán známý prostor jednotlivce na základě jeho rutinních aktivit a pohybů v různých

časech na různých místech. Pro absolutní prostor je využita Euklidovská metrika, pro relativní prostor je využita např. ekonomická, politická nebo vědomostní metrika.

V souladu se sociologickým přístupem, který zahrnuje například sociální struktury nebo sociální změny, začali environmentální kriminologové používat tento geografický přístup, aby pochopili, popsali a regulovali zločinné události. Díky tomu se místa zločinů, jejich charakteristiky, pohyb pachatelů a obětí a lidské vnímání míst zločinu staly objekty výzkumu zásadního významu.

Teorie vzorců kriminality vychází z poznání, že se zločiny v čase a prostoru nevyskytují náhodně ani jednotvárně. Úkolem teorie je vysvětlit zákonitosti a popsat teoretické modely výskytu kriminality v prostoru a čase zkoumáním pro trestnou činnost příhodných lokalit a časových intervalů na základě pohybu a aktivit jednotlivců i skupin, a to jak potenciálních pachatelů, tak potenciálních obětí.



Obr. 8. Hypotetický model místa výskytu kriminality [3]

Každé prostředí, ve kterém se páchá trestná činnost, má charakteristické vlastnosti, které vytváří určité pozadí pro kriminální chování. Závisí na tom i jejich sestavení, např. rozmístění cest, uliček, chodníků, obytných, komerčních nebo průmyslových budov či jiných prostor a mnohé další. Může se jednat o:

- Místa, která podporují kriminalitu – jedná se o místa, která bez souvislosti s kriminální motivací přitahují větší množství lidí z různých důvodů a dochází zde v určitém čase k vyšší koncentraci lidí, tedy i potenciálních pachatelů a obětí.

- Místa, která přitahují kriminalitu – jedná se o místa, kde se nachází množství vhodných příležitostí, které potenciální pachatel vyhledává.
- Místa, která umožňují kriminalitu – jedná se o místa, na kterých chybí kontrolní mechanismus, jako např. správce místa nebo potenciální ochránce oběti.
- Kriminálně neutrální místa – místa, která neposkytují příležitosti páčání trestné činnosti pro potenciální pachatele. Dále mohou mít preventivní význam, například k využití pro analýzu zvýšené kriminality na obdobných místech [3].

4.1.4 Mapování a profilování

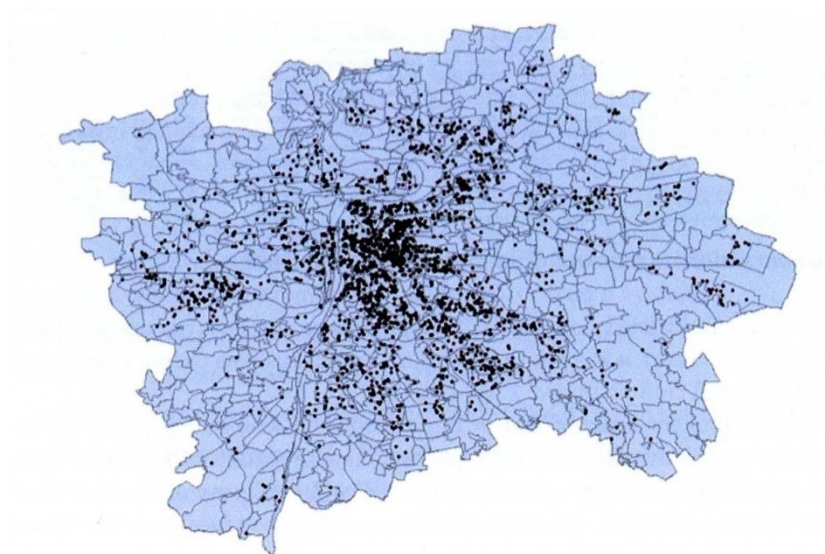
Mapování kriminality slouží k zaznamenávání určitých a opakovaně se vyskytujících nebo spolu souvisejících incidentů do mapy za účelem analýzy vzorců jejich výskytu, lokalizace míst, kde se incidenty koncentrují a hledání příčin těchto zjištěných jevů.

Hlavním účelem mapování je identifikace horkých míst a horkých bodů. Horká místa jsou oblasti s větším výskytem kriminálních událostí, než je průměrný výskyt. Může se jednat o místa různé velikosti a tvarů, závisí na počtu a výskytu jednotlivých trestných činů. Identifikace horkých míst slouží ke studiu komunitního kontextu kriminality, a dále slouží pro prevenci a kontrolu kriminality v různých místech. Horká místa jsou většinou menší než městské části nebo oblasti. Dle specifikace se jedná o různé typy:

- Horký bod – jedná se o základní typ, je to menší místo s vysokým výskytem incidentů. Na mapě se zobrazuje pomocí bodů, které mohou být barevně nebo velikostně rozlišeny na základě počtu incidentů na daném místě (např. bankomat nebo noční klub).
- Horký bod opakované viktimizace – jedná se o opakovaně napadanou oběť bez ohledu na lokalitu. Nejedná se o místa s opakovanými incidenty jako u základního horkého bodu, u kterého je důležitý počet útoků. Na mapě se zobrazuje jako bod, pokud je stejná oběť napadaná na jednom místě (např. oběť domácího násilí), jako úsečka či trajektorie, pokud je stejná oběť napadaná podél určité trasy (např. loupeže taxikářů) nebo jako polygon, pokud je stejná oběť napadaná v určité lokalitě.
- Horké ulice nebo cesty – jedná se o ulice nebo cesty, podél kterých dochází ke zvýšené viktimizaci. Místa jsou zobrazovány jako úsečky nebo trajektorie, případně jako body podél určité linie (v případě náročnější zobrazovací metody v praxi).
- Horké oblasti – jedná se o prostorově největší horká místa. Může jít o městskou oblast, soustavu ulic nebo městskou část.

Mapování kriminality má v současnosti řadu využití pro prevenci kriminality, kontrolu a policejní činnost. Jedná se například o zaznamenávání policejní aktivity a projektů pro snížení kriminality nebo kriminálních incidentů. Dále využívání zaznamenaných trestných činů k predikci, kde se mohou vyskytnout v budoucnu, k identifikaci horkých míst za účelem snížení kriminality nebo k monitorování dopadů iniciativ na snížení kriminality.

V současnosti se pro mapování kriminality využívají různé počítačové geografické informační systémy (dále jen GIS), které umožňují práci s rozsáhlým množstvím dat o kriminalitě. Lze využít i různé statistické, zobrazovací a jiné nástroje pro analytické postupy.



Obr. 9. Promítnutí všech skutků jako bodů na mapě na území Prahy [3]

Co se týče geografického profilování, jedná se o metodu, která analyzuje kriminálně relevantní data a poznatky spjaté s místy, kde se odehrály trestné činy tvořící sérii, za účelem zjištění místa bydliště neznámého pachatele těchto spáchaných trestných činů. Obecně se jedná o systém spravování strategických informací, které byly zjištěny během policejního vyšetřování. Pomocí aplikace analytických metod vypracovaných na základě teorie racionální volby, teorie rutinních aktivit, teorie vzorců kriminality a od ní odvozené koncepce *cesty ke zločinu*, je z těchto poznatků možné identifikovat lokalitu, ve které pachatel bydlí, případně ze které podniká kriminální útoky. Proces profilování se skládá z pěti kroků:

- 1) Analýza propojení – určení, zdali zjištěné trestné činy mají nějakou souvislost a tvoří pravděpodobnou sérii trestných činů, které by spáchal jeden pachatel.

- 2) Zkoumání interakce mezi pachatelem a oběťmi v prostředí – klíčový krok geografického profilování, který slouží k odhalení lokality pachatelovy základny nebo obydlí.
- 3) Generování pachatelových vyhledávacích vzorců.
- 4) Vytvoření písemného geografického profilu.
- 5) Vyhodnocení geografického profilu.

Hodnocení vytvořeného geografického profilu je prováděno na základě tří kritérií, mezi které patří:

- Platnost – z celkového počtu bodů, které tvoří celou oblast lovu pachatele, získá jen menší počet vysokou hodnotu pravděpodobnosti výskytu základny nebo obydlí pachatele.
- Věrohodnost – plyne z použití matematické výpočetní procedury.
- Užitečnost – výstupy se dají využít v konkrétním policejním vyšetřování.

Cílem geografického profilování je využít získaná data pro určení základny nebo obydlí pachatele, a následně jej fyzicky dopadnout [3].

4.2 Strategie

Metodika CPTED je přístup prevence, který využívá environmentální a urbanistický design na zastavěné a přírodní prostředí za účelem snížení kriminality. Je využívána pro snížení četnosti páchaných trestných činů nebo násilných útoků. Celý koncept je založený na myšlence, že využití designu a celkový vzhled prostředí ovlivňuje myšlení potenciálního pachatele, zdali trestný čin spáchá. Způsob návrhů a staveb budov nebo venkovních prostorů (např. parky nebo hřiště) má velký vliv na míru kriminality. Díky aplikaci CPTED metodiky může být počet trestných činů eliminován, a tím bude celé místo nebo obyvatelný prostor bezpečnější pro obyvatele i ostatní lidi. Tyto strategie jsou založeny na myšlení potenciálních pachatelů (předvídání jejich chování) a na vzhledu celého prostředí (odrazuje k páchání trestné činnosti).

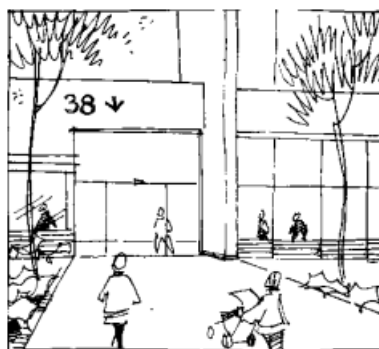
Strategie metodiky mají za cíl snížit kriminalitu a minimalizovat strach obyvatel z vyskytující se trestné činnosti, odradit pachatele od páchání trestné činnosti a vybudovat pocit sounáležitosti mezi obyvateli, aby získali územní kontrolu nad oblastmi. Během minulosti se koncept CPTED metodiky postupně vyvíjel. C. Ray Jeffery poprvé definoval tuto metodiku a položil jí základy. Oscar Newman vytvořil koncept hájitelného prostoru a

Tim Crowe definoval tři základní strategie. V současnosti není přesně definovaný oficiální koncept metodiky, ale nejvíce využívané jsou čtyři strategie, které jsou níže v podkapitolách popsány. Jedná se o přirozený dohled, přirozenou kontrolu přístupu, teritoriální posílení a plášťovou ochranu/údržbu [3].

4.2.1 Přirozený dohled

Jednou ze čtyř základních strategií metodiky CPTED je přirozený dohled. Tuto strategii uváděl i jako jednu z velmi důležitých Tim Crowe. Taktéž ji zmiňoval Oscar Newman ve své koncepci hájitelného prostoru, v němž tvořila podstatnou část. Tato strategie podtrhuje celou koncepci právě tím, že vzhled místa, budov nebo prostředí je hlavním kritériem, dle kterého si potenciální pachatel vybírá svoje místo pro páchaní trestné činnosti.

V daném místě musí být celý prostor přehledný a neměl by obsahovat žádné úkryty, kde by se potenciální pachatel mohl schovat. Pro každého pachatele je důležité, aby nebyl odhalen nebo dopaden, což mu na odkrytém a dobře viditelném prostoru hrozí. Všechna místa v prostoru by měla být přehledná, dobře osvětlená a přirozeně sledovatelná, ať už lidmi z okolí nebo obyvateli či jinými lidmi zevnitř prostoru. Přirozený dohled znamená, že lidé mohou vidět to, co ostatní dělají, a tím je pachatel odrazen od jakéhokoliv páchaní trestné činnosti. Dále by na místě měla být vhodně navržena udržovaná zeleň, aby prostor působil útulněji a estetičtěji. Avšak rozvrhnutí nesmí být takové, aby došlo k zatarasení nebo zakrytí některých míst, což by mohl pachatel využít ve svůj prospěch. Celý prostor by měl být udržován tak, aby vypadal čistě, bezpečně a přehledně. To povede i ke zvýšení pozornosti povědomí o bezpečném prostoru pro lidé žijící na tomto místě a potenciální pachatel bude příjemným vzhledem odstrašen. Jak již bylo zmíněno na začátku diplomové práce v podkapitole Teorie rozbitých oken v první kapitole, pachatele podvědomě přitahují místa, na kterých již viditelně byla nějaká trestná činnost páchána.



Obr. 10. Přirozený dohled [27]

Co se týče designových návrhů nebo úprav, odstranit pachatele je možné například díky těmto aplikacím:

- Vyvarovat se slepým místům, jako jsou např. chodby, schodiště, parkoviště, nebo různé rohy a zákoutí, kde není možné dohlédnout, jelikož jsou místa nevhodně skrytá.
- Zajistit přirozený dozor ve veřejných prostorech ať už pomocí vhodné orientace a rozvržení oken pro obyvatele nebo pomocí organizovaného dohledu pracovníky policie.
- Co se týče přirozeného dohledu, je nutné taktéž zajistit vhodné osvětlení, díky kterému budou místa snadno sledovatelná. Avšak nesmí být až natolik silné, aby docházelo k oslnění nebo aby byla díky stínům vytvořena tmavá místa.
- Navrhnout kamerové systémy, díky kterému bude prostor nepřetržitě monitorován, k tomu zajistit označení prostoru jako monitorovaný kvůli zákonu GDPR a také pro odstranění pachatele.
- Navrhnout rozvržení plotů, díky kterým bude přirozený dohled maximální a tím bude minimalizovaná možnost úkrytu pro pachatele.
- V případě terénních nebo stavebních úprav zajistit, aby jakékoliv změny nebránily přirozenému dohledu nebo neposkytovaly prostor k úkrytu pachatele [27].

4.2.2 Přirozená kontrola přístupu

Druhou strategií je přirozená kontrola přístupu, která může být aplikovaná v případě veřejného anebo soukromého prostoru. Prvky aplikované pro přístup by měly znemožnit, omezit či usměrnit pohyb lidí a tím minimalizovat příležitosti k páčání trestné činnosti. Mezi vstupní a výstupní prvky u veřejných prostorů se může jednat o oplocení, přírodní bariéry nebo krajinné prvky. V soukromých prostorech mohou být vstupními a výstupními prvky turnikety, zámkové systémy, brány, ploty anebo další jiné prvky. Taktéž záleží na typu místa či prostředí. Někde je potřeba široký vstup, na některých místech je naopak potřeba komplikovanější cesta pro vstup, případně výstup. Umístění vhodných prvků koresponduje i s přirozeným dohledem.

Základem je zřídit hlavní přístupový vstupní bod, ze kterého jsou vstupující lidé přemístěni do jednotlivých prostor a dle aplikovaných prvků je jejich pohyb usměřňován dalším směrem. Prvky pro kontrolu a řízení přístupu mohou být mechanické nebo elektronické, např. brány, rolety, mříže, ploty, turnikety a mnohé další. V případě vnitřního nebo

soukromého prostoru také záleží, o jaký konkrétní prostor se jedná a dle toho stanovit vhodný stupeň ověření a povolení přístupu. Kontrolou vstupu může být zadání osobního kódu, identifikační karta, biometrický údaj anebo kombinace dvou z těchto zmíněných možností. Součástí kontroly může být využita i kontrolní technika, např. detekční rámy, bezpečnostní scannery a rentgenová zařízení. Tyto prvky mohou být umístěny viditelně anebo i skrytě. Dále se pro přirozenou kontrolu vstupu mohou použít i prvky, které jsou aplikované pro ochranu perimetru. Záměrem je hlavně ochránit konstrukční prvky, terasy, balkóny, vyšší patra, střechy, anebo jiná místa, kterými by mohl potenciální pachatel neoprávněně vniknout do prostoru.

Co se týče aplikace a principů pro přirozenou kontrolu přístupu, měly by být prvky stejně aplikované pro přístup osob a pro dopravní přístup. Může se jednat o osobní dopravu (např. vjezd automobilu do podzemního parkoviště) nebo o nákladní dopravu (např. vjezd automobilu za účelem zásobování obchodu sídlící ve střeženém prostoru).



Obr. 11. Kontrola přístupu [27]

Cílem přirozené kontroly přístupu je znesnadnit přístup k cíli, a taktéž ztížit únik potenciálním pachatelům, kteří do prostoru vniknou neoprávněně. Pro efektivní kontroly přístupu lze dosáhnout za pomoci několika základních aplikací:

- Zajištění jasných vstupních bodů a vhodných bezpečnostních opatření odpovídajícím pro daný prostor.
- Zajištění omezeného přístupu do vnitřních oblastí anebo do omezených či rizikových oblastí, který není zpřístupněn všem a je potřeba vysoká ochrana.
- Použití přírodních prvků k lepšímu zabezpečení a zabránění neoprávněnému přístupu.
- Použití stavebních prvků k lepšímu zabezpečení a zabránění neoprávněnému přístupu.

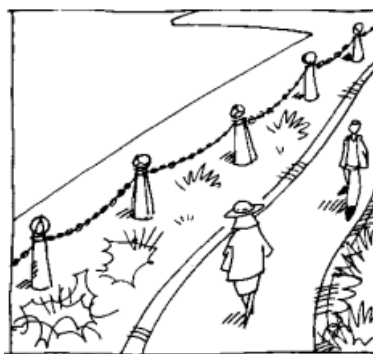
- Zajištění správného označení parkovišť a parkovacích ploch.
- Zajištění přehledného označení budov dle čísla a názvu ulice [27].

4.2.3 Teritoriální posílení

Teritoriální posílení podporuje pocit vlastnictví, kontrolu nad prostorem a přináležení k teritoriu. Jedná se o nájemce, vlastníky, obyvatele, zaměstnance nebo návštěvníky, kteří mají k místu určitý vztah. V osobách je vyvolán pocit vlastnění nebo domovského práva, své prostředí dobře znají, a proto snadno identifikují všechny cizí nebo podezřelé osoby v jejich prostředí a mohou včas při páchání trestné činnosti zasáhnout.

V první řadě je potřeba definovat typ prostoru, zdali se jedná o prostor soukromý, společný anebo veřejný. Dále je třeba definovat, jaké aktivity se v daném prostoru realizují, rozdělení zón a k čemu jednotlivé zóny slouží. Zóny mohou být určeny na základě času anebo v souvislosti s trasami a pohybu osob. To znamená: stanovit, jaké aktivity, v jakou dobu a v jakých teritoriích nebo zónách většinou či pravidelně probíhají.

Dle typu prostředí nebo místa může být využitý i informační systém, který informuje zaměstnance, návštěvníky, hosty nebo jiné osoby pohybující se v daném prostoru. Systém pro ně obsahuje potřebné informace ohledně pohybu na daném místě, vysvětlivky, rozdělení zón, označení míst pro návštěvníky, zaměstnance nebo kam vůbec nesmí vstupovat. Informační systém taktéž zahrnuje bezpečnostní pokyny a instrukce, jak postupovat v případě negativně ovlivněné situace, dále mohou například obsahovat místa s umístěnými panikovými tlačítky nebo ruční spínače pro spuštění požárních hlásičů. S teritoriálním posílením úzce souvisí poslední bod strategie, a to plášťová ochrana, která zahrnuje i údržbu. Je velmi důležité, aby byla prováděná pravidelná údržba teritorií, zón i systémů pro jejich správnou funkčnost.



Obr. 12. Teritorialita [27]

Díky vymezeným hranicím a vlastnictví prostoru je velmi vysoká pravděpodobnost, že lidé, kteří jsou svědky násilné činnosti nebo zločinu v tomto prostoru, budou reagovat rychlým zásahem. Buďto bezodkladně událost nahlásí anebo sami do situace zasáhnou. Pro efektivní teritoriální posílení lze dosáhnout za pomoci několika základních aplikací:

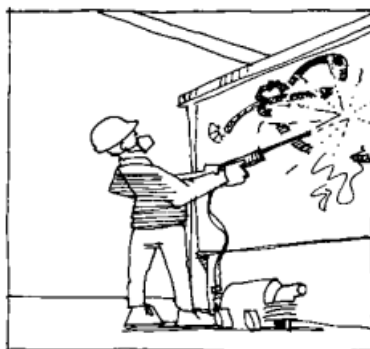
- Vymezení hranic mezi veřejnými a soukromými oblastmi.
- Definování prostorů z důvodu správného vyjádření pocitu vlastnictví a omezení nelegitimních použití.
- Definování aktivit, které se v prostoru realizují.
- Zajištění informačního systému pro návštěvníky nebo jiné osoby a do něj uvést i bezpečnostní pokyny [27].

4.2.4 Plášt'ová ochrana a údržba

Jako posledním bodem ze čtyř základních strategií metodiky CPTED je plášt'ová ochrana, nebo v některých studiích lze mluvit i o správě prostoru nebo o údržbě daného prostředí či objektu. Mělo by se jednat o zabezpečení místa takovým způsobem, aby bylo pro potenciálního pachatele obtížné nebo ideálně nemožné do prostoru neoprávněně vniknout. S plášt'ovou ochranou trochu souvisí druhý bod strategie – přirozená kontrola přístupu. Pokud pachatel neoblomí kontrolu vstupu, netýká se veřejného a venkovního prostor, zkusí se do prostoru dostat jiným způsobem. Proto je potřeba využití prvků plášt'ové ochrany. Může se jednat o bezpečnostní zámky, magnetické kontakty ve dveřích nebo na oknech, ochranné fólie či detektory tříštění skla, senzory pohybu (PIR, mikrovlnné nebo ultrazvukové detektory), infračervené bariéry, tlakové či nášlapné koberce a mnohé další. Prvky jsou vybírány a instalovány dle rizika vniku potenciálního pachatele, a také hlavně na základě chráněných aktiv, ať už se jedná o lidi, majetek, software či informace.

Správa prostoru je pro snížení kriminality také velmi důležitá. Cílem je udržet prostor stále čistý a v dobrém stavu. Případně jej doplnit o prvky, díky kterým bude prostor vypadat estetičtěji anebo jsou dobře využitelné z praktického hlediska (lavičky, zeleň, designové prvky a další). Správa prostoru taktéž zahrnuje řádný režim údržby. Což opět souvisí s teorií rozbitých oken. Pokud prostor nevypadá udržovaně a vykazuje prvky páchané kriminální činnosti z minulosti, je velká pravděpodobnost, že se na místě opět vyskytne páchaní trestné činnosti. Mezi tyto prvky nemusí patřit pouze rozbitá okna, může se jednat taktéž o graffiti, oloupanou a špinavou omítku na budovách, zanedbané chodníky, špatné osvětlení nebo rozbité lampy. Správa prostoru a údržba je tedy pro eliminaci trestných činů velmi důležitá,

prostory je potřeba udržovat stále úhledné a estetické. K údržbě patří i kontroly a revize prvků plášťové ochrany.



Obr. 13. Údržba [27]

Pro efektivní plášťovou ochranu a údržbu je možné dosáhnout za pomoci několika základních aplikací:

- Zajištění vhodného výběru a instalací prvků plášťové ochrany v souvislosti s předchozí analýzou o prostoru.
- Zajištění každoroční revize a údržby pro instalované prvky plášťové ochrany.
- Pomocí designových prvků vytvořit příjemné a útulné místo, v případě obydlí nebo sídlišť udržet příjemné místo pro místní obyvatele.
- Používání materiálů, které snižují příležitosti k vandalismu a v případě známek vandalismu rychle opravit poničená místa a objekty.
- Pravidelně kontrolovat a udržovat prostor, opravovat vzniklé nedostatky (např. výměna světel u pouličních lamp) a renovovat poškozené prvky, jako třeba lavičky v parku nebo atrakce na dětských hřištích a další [27].

4.3 Význam

Záměrem aplikace metodiky CPTED je docílit ke snížení kriminality, což vede k bezpečnějšímu prostředí pro obyvatele nebo lidi z okolí. Pomocí strategií, které byly výše uvedeny, je možné prostor upravit tak, aby vypadal jako bezpečný, udržovatelný a odrazoval potenciální pachatele k páchání trestné činnosti, ať už na lidech (např. loupežné přepadení nebo fyzické útoky) či na majetku (např. vloupání nebo vandalismus). Strategie metodiky vedoucí ke snížení kriminality obsahují například změnu architektonických prvků nebo jejich designu, sázení keřů, stromů nebo jiné zeleně, lepší osvětlení, zabezpečení vstupů nebo výstupů v daném prostředí, zajištění vyšší kontroly bezpečnostních pracovníků, případně policie, implementaci kamerových systémů do prostoru a mnohé další.

Uplatnění metodiky může být v řadě různých prostředí, jako jsou rezidenční zóny, komerční zóny, obchodní centra, mateřské školky, školy a univerzity, nemocnice, polikliniky, hřiště nebo stadiony, nádraží, autobusové zastávky nebo jiná místa využívaná v městské hromadné dopravě. Další využití může být například ve věznicích, kde roste zájem o interiérový design pro eliminování přestupků. To stejné se může týkat například i dětských domovů nebo diagnostických ústavů pro děti a mládež [3].

4.3.1 Efektivita

Na základě čtyř hlavních strategií, které patří mezi základní pilíře metodiky, lze efektivně využít příležitost pro potenciální oběti nebo svědky a strach potenciálních pachatelů. Pokud pachatel ví, že ho někdo sleduje anebo by ho mohl někdo vidět při konání trestné činnosti, je pravděpodobnost, že tento trestný čin spáchá, o dost menší než za předpokladu, že při konání není vidět. Pachatel se nebojí výše trestu tolik, jako samotného dopadení během páčání trestného činu anebo po jeho spáchání. Proto je pro něj velkou nevýhodou, pokud je prostor snadno viditelný pro každého. Stejně tak ho může odradit přirozená kontrola přístupu, kdy potenciální pachatel bere v potaz přístupové i únikové strategie a řada prvků (např. ploty, přírodní bariéry nebo turnikety) mu může ztížit únikové trasy nebo rychlý únik, což vede opět k jeho možnému dopadení. Územní posílení a rozdělení jednotlivých míst je příležitostí pro obyvatele a lidi v daném prostředí, kteří dle rozčlenění dbají na svá území, více je hlídají a v případě podezřelého chování nebo páčání trestné činnosti dokáží včas zareagovat, zasáhnout anebo přivolat místní bezpečnostní pracovníky, případně příslušníky policie. V poslední řadě je potřeba zmínit, že díky aplikaci vhodných zabezpečovacích prvků, údržbě a správě budov a prostředí, se lidé a obyvatelé na daném místě cítí více bezpečněji, udržované prostředí odrazuje svým vzhledem potenciální pachatele k páčání trestné činnosti a celý prostor je ideální k pohodlnému a bezpečnému životu obyvatel [28].

Policejní bezpečnostní iniciativa, vlastněna britskou policejní službou, která se oficiálně nazývá Secured by Design (dále jen SBD), se snaží zlepšit fyzickou bezpečnost budov pomocí produktů, které zahrnují osvědčené techniky prevence kriminality a opatření do rozvržení a terénních úprav nové výstavby, jako je omezení nadměrného pohybu a maximalizace přirozeného dohledu. SBD byla vytvořena v roce 1989, kdy byla v této době vysoká poptávka po bydlení. Avšak domy se stavěly rychle, levně a bez základního zabezpečení. To vedlo ke zvýšenému výskytu trestné činnosti, a proto v reakci na zvýšenou kriminalitu policejní služba zřídila SBD. Oficiální informace na jejich webových stránkách

www.securedbydesign.com uvádí, že od roku 1989 došlo k celkovému snížení majetkové trestné činnosti o 60 %. Mezi jejich úspěchy patří snížení kriminality o 61 % u velkých rekonstrukčních projektů a až o 87 % u nové výstavby. Dále mezi jejich kultovní místa, na kterých se podíleli, patří olympijské hry v Londýně v roce 2012, vesnice Her Commonwealthu 2014, stadion Wembley, Národní stadion Walesu nebo budovy Skotského a velšského shromáždění [29]. Na lokality spravované SBD se zaměřil výzkum z Univerzity Huddersfield, v anglickém West Yorkshire, který opravdu prokázal, že takzvané „lokality SBD“ dosahovali o 54-67 % menší kriminalitu v porovnání s rovnocennými lokalitami [28]. Cíl metodiky, kterým bylo snížit kriminalitu na základě využití environmentálního designu, je opravdu efektivní. Aplikace strategií metodiky vede ke snížení trestné činnosti [29].

4.3.2 Aplikace metodiky CPTED

Před uplatněním metodiky CPTED je potřeba poznat prostor a dané prostředí, ve kterém se samotná koncepce a strategie metodiky bude vytvářet a aplikovat. Je zapotřebí definovat prostor, jeho umístění a účel, ke kterému slouží, dále jeho teritorialita a jak je vymezený, a taktéž jeho přizpůsobení fyzickému designu, který podporuje jeho funkci. Dále je při aplikaci potřeba brát v úvahu interní a externí faktory. Mezi interní faktory patří prvky, které se nachází uvnitř daného prostředí. Jedná se například o počet lidí vyskytující se na místě za den, hustotu lidí, takzvané „rush hour“ intervaly (česky myšleno jako dopravní špička) a hustotu lidí při této špičce, průměrnou dobu pobytu v prostoru, celkový poměr skleněných ploch na plášti budovy, rozmístění oken, osvětlení, stavební materiál, použité bezpečnostní prvky, a mnohé další. Mezi externí faktory patří prvky, které mají na prostředí vliv z venkovního prostředí. Jedná se o okolní místa nebo budovy, které v závislosti na výskytu určitého počtu osob mohou mít určitý vliv na dané prostředí. Může se jednat o autobusové zastávky, obchodní centra, stadiony, univerzity, kostely, státní nebo vládní budovy a další [3].

Velkou výhodou metodiky je to, že ji lze využít na jakémkoliv místě nebo prostoru. Není závislá na lokaci, velikosti prostoru nebo jeho typu. Už při samotném navrhování veřejných prostorů nebo budov je podstatné, aby se do úvahy braly základní aspekty, jako velikost a rozmístění oken, osvětlení a architektonické rozmístění. Jedná se hlavně o stavební prvky, jejichž případná budoucí úprava, dle strategií CPTED, by byla komplikovanější a náročnější. Celá koncepce je však závislá na lidech a na jejich chování, které může mít dopad na celkový vizuální vzhled a potřebnou údržbu. Aplikací metodiky je možné zvýšit bezpečnost v daném

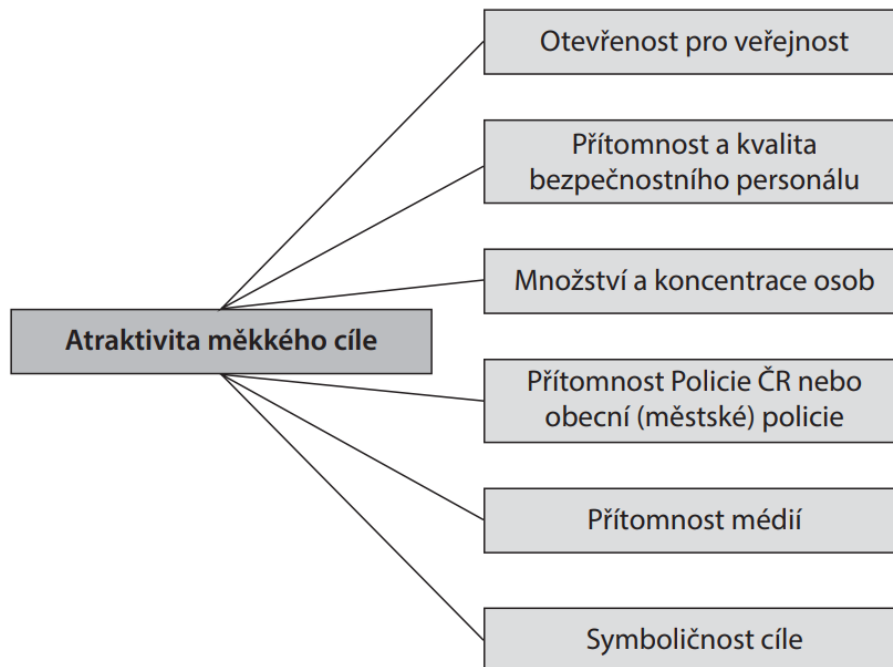
okolí, poskytnout bezpečí pro obyvatele, pracovníky, návštěvníky nebo ostatní lidi. Nevýhodou je, že i na základě stanovených strategií nelze určit chování všech lidí, a i přes vhodně zvolená opatření může dojít k páchaní trestné činnosti potencionálním pachatelem, kterého tato opatření a zabezpečovací prvky neodradí. Případně i na základě nesprávné aplikace CPTED mohou vzniknout negativní následky (např. nízká spolupráce obyvatel nebo lidí v komunitě). Může se stát, že každý člověk si bude chránit pouze své vlastnictví, ukryje se za plot nebo využije bezpečnostní prvky jen pro svou část obydlí a nebude se starat o ostatní. To souvisí třeba s přirozeným dohledem, nezasáhnutí do incidentu nebo nepovolání policie při páchané trestné činnosti v okolí [28].

4.3.3 Měkké cíle

Metodika CPTED je hojně využívána i pro zabezpečení měkkých cílů a udržení bezpečnosti těchto míst. Jako měkké cíle jsou označovány objekty nebo prostory, kde se vyskytuje větší počet lidí a zároveň nejsou místa skoro vůbec zabezpečena proti neoprávněným útokům. Ministerstvo vnitra definuje měkké cíle takto: „*Termínem měkké cíle označujeme objekty, prostory nebo akce charakterizované častou přítomností většího počtu osob a současně absencí či nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, která jsou pro tuto svou charakteristiku vybírány zejména v poslední době jako cíl takovýchto útoků, typicky útoků teroristických* [30].“ Jedná se o otevřená prostranství nebo uzavřené prostory, které jsou veřejně přístupné, a také kde se vyskytuje větší počet osob. Díky tomu je snadné způsobit velkou újmu na zdraví a životech občanů, a právě proto se tato místa stávají cílem útočníků. Výskyt osob se na daném místě v průběhu dne liší, proto je pro efektivní bezpečnostní opatření důležité sbírat údaje o návštěvnosti nebo přítomnosti lidí, aby se dle toho mohl prostor co nejlépe zabezpečit [31].

Pachatelé se při výběru svého cíle zaměřují na úroveň zabezpečení proti násilným útokům. Pokud je úroveň zabezpečení nízká anebo není vůbec žádná, je dané místo pro ně velmi atraktivní, jelikož s co nejmenším vynaloženým úsilím dosáhnou co největšího efektu (škod). Jedná se o takzvanou cestu nejmenšího odporu. Mezi měkké cíle se řadí: hotely, restaurace, kina, divadla, kulturní a sportovní akce, nákupní centra, nemocnice, parky, náměstí, různá shromáždění nebo průvody, stadiony, školy, univerzity a jiná školská zařízení, památky a turistická centra, vládní budovy, vlaková a autobusová nádraží, letištní haly a mnohé další.

Atraktivita je jedním z klíčových rysů pro výběr měkkého cíle útočníkem. Ovlivňují ji různá kritéria, jako třeba množství osob, přítomnost médií, symboličnost cíle a jiné. Všechna kritéria jsou uvedené na obrázku níže [31].



Obr. 14. Kritéria atraktivity [31]

Měkké cíle lze rozdělit dle několika faktorů. Z pohledu trvalosti je lze dělit na trvalé měkké cíle (např. stadiony, nákupní centra nebo nemocnice) a dočasné měkké cíle (např. festivaly, koncerty nebo vánoční trhy). Dále je možné měkké cíle dělit na základě zdroje nebezpečí, který daný měkký cíl ohrožuje. Jedná se o ohrožení osamoceným útočníkem, ohrožení teroristickou skupinou nebo ohrožení jinou specifickou skupinou [31].

Problematikou ochrany měkkých cílů se zabývá základní strategický dokument. Nejnovější je dokument Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020, který byl vydán v roce 2017 Ministerstvem vnitra České republiky. V souladu s tímto dokumentem byl vyhlášen Dotační program pro zvýšení ochrany veřejných prostranství a objektů veřejné správy, škol a školských zařízení jako měkkých cílů - 2021. Prioritou tohoto programu je zvýšení odolnosti měkkých cílů a čelit závažným násilným a teroristickým útokům. Oblasti dotační podpory se zaměřují na: vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle, tvorbu bezpečnostních plánů a bezpečnostních procedur, tvorbu koordinačního plánu vzdělávací akce, výcvikové akce, cvičení, a další.

Opakem měkkých cílů jsou tvrdé cíle, které jsou dobře chráněné a jedná se o střežené objekty proti útokům, např. vojenské objekty, některé státní objekty, objekty dalších bezpečnostních složek nebo jiné dobře chráněné komerční objekty [16].

4.4 Asociace

Přibližně od poloviny 90. let 20. století začaly po světě vznikat různé organizace a asociace věnující se metodice CPTED, její koncepci, rozvoji, a hlavně její aplikaci. Mezi nejznámější asociace patří ICA, DOCA nebo FL-DOCA. Níže jsou asociace podrobně popsány.

4.4.1 ICA

V listopadu 1996 vznikla Mezinárodní asociace pro prevenci kriminality prostřednictvím designu prostředí (z anglického International Crime Prevention Through Environmental Design Association, dále jen ICA). Tato mezinárodní asociace byla založena Gregem Savillem, Barrym Davidsonem a Paulem Wongem na jejich první konferenci v Calgary, v Kanadě. Asociace byla založena z důvodu zlepšování kvality života a bezpečí komunit pomocí implementace, propagace a dalšího rozvoje strategií metodiky CPTED a využití environmentálního designu. Primárním účelem při vzniku, který zpočátku probíhal prostřednictvím komunikace na internetu, bylo propojit informace prostřednictvím webových stránek, sociálních médií, zpravodajů, webinářů a různých výzkumných aktivit. Od roku 1996 členové rozšířili metodiku do širšího konceptu městského prostředí, které vedou až do současnosti, kdy koncept zahrnuje prevenci kriminality prostřednictvím fyzického, kulturního, psychologického a sociálního prostředí.

Momentálně je metodika CPTED vedena asociací ICA. Jejím cílem je vytvořit bezpečné prostředí a zlepšovat kvalitu života pomocí strategií CPTED. Mezinárodní nezisková organizace je zaměřená na implementaci metodiky po celém světě. V současnosti má asociace více než 200 členů v 33 zemích. Mezi členy patří projektanti, architekti, policisté, kriminalisté, bezpečnostní profesionálové, akademici a další. ICA je jedinou profesní organizací, která nabízí celosvětový certifikační program, který je založený na kompetencích pro praktiky CPTED.

První zahajovací konference proběhla v roce 1996, a od té doby, byla organizovaná skoro každý rok v různých státech, jako například v USA, kde během let proběhly konference v Orlandu, Washingtonu DC nebo Oaklandu. Dále byly organizované v Brisbane v Austrálii, v Amsterdamu v Nizozemsku, v Santiagu v Chile, v Cancúnu v Mexiku, v Helsingborgu ve

Švédsku, v Nelsonu na Novém Zélandu nebo opět několikrát v Calgary v Kanadě. Konference proběhly skoro každý rok, až na výjimky, kdy neproběhly v letech 2006, 2007, 2009, 2012, 2016, 2018 a 2020. Každá konference měla své zaměření, např. zaměření pro městskou bezpečnost, vytváření bezpečnostní komunity, CPTED 21. století a další. Na některých konferencích byly předány i čestná ocenění nebo uznání.

Oficiální webové stránky asociace ICA jsou www.cpted.net, kde je možné dohledat základní informace o metodice CPTED, historii asociace a informace o radě a představenstvu, konferencích a další jiné důležité informace. Webové stránky taktéž nabízí aktuality o metodice, nabízí akreditované kurzy nebo různé webináře [32].



Obr. 15. Logo asociace ICA [32]

4.4.2 DOCA

Jedná se o britskou asociaci s názvem Asociace pro design proti zločincům (z anglického Designing Out Crime Association, dále jen DOCA), která byla založena v roce 1999. Zaměřuje se na podporu bezpečnějších komunit a zlepšení kvality života prostřednictvím koncepce metodiky CPTED. DOCA poskytuje fórum pro diskusi ohledně otázek, které se týkají designu a jeho důsledku pro menší kriminalitu, bezpečnější prostředí a komunitu. Diskuse je otevřená každému, stejně tak i členství. Do diskuse se může připojit kdokoli, kdo se chce debaty zúčastnit a přispět svým názorem. Stejně tak i členem se může stát kdokoli a registrace je zdarma. Může se jednat o architekty, projektanty, policii, odborníky na prevenci, širokou veřejnost, akademiky nebo o kohokoliv dalšího, kdo má zájem o design a s tím spjatý dopad na bezpečnost a kriminalitu. Momentálně asociace začíná využívat multidisciplinární přístup, který vede k bezpečnějším a zdravějším komunitám.

Mezi hlavní principy asociace patří snížení možnosti výskytu trestných činů pomocí správného plánování a navrhování jednotlivých míst, od jednotlivých budov a jejich interiérů, přes sousedství a krajinu, až po čtvrtě a celá města. Nevytvářejte místa nebo prostory vedené ke zranitelnosti, ale vhodné pro jejich účel, který bude předcházet výskytu trestné činnosti. Následně všechna místa a výstavby přizpůsobit k jejich správě a pravidelné údržbě [33].

4.4.3 FL-DOCA

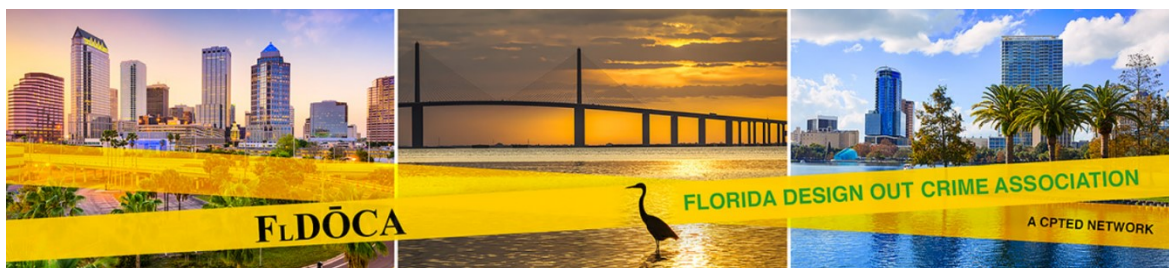
V roce 1996 vznikla nezisková organizace Florida Design Out Crime Association (dále jen FL DOCA), dříve známá pod názvem Florida CPTED Network – FCN.

V létě roku 1994 byla zorganizovaná doktorkou Diane Zahm první skupina praktiků metodiky CPTED na setkání v Tampě na Floridě. V důsledku prvního setkání bylo uspořádáno i druhé setkání v Orlandu na Floridě, kde byla pozvaná další skupina praktiků CPTED metodiky. Následně začal v roce 1995 proces formování asociace ještě s původním názvem Florida CPTED Network FCN. Dále byly vytvořeny výbory pro stanovy, cíle a vzdělávání a vzniklo oficiální logo asociace. V roce 1996 byl oficiálně zvolen první předseda asociace, který se jmenoval Ray Wood. A ve stejném roce byla asociace označena jako nezisková organizace, pod označením 501-3C. Asociace má i své oficiální webové stránky www.fldoca.com, kde jsou uvedené informace o asociaci, současné představenstvo, informace o školení a jeho program, kontaktní údaje a také možnost registrace pro budoucí členy. Dle typu členství je stanovená cena za registraci.



Obr. 16. Logo asociace FLDOCA [34]

Asociace podporuje implementaci prevence kriminality prostřednictvím principů environmentálního designu ve státě Florida. Cílem je dosáhnout pomocí správného návrhu a efektivního využití zastavěného prostředí ke snížení strachu z kriminality, eliminovat počet trestných činů a zlepšit kvalitu života lidí [34].



Obr. 17. Design asociace FLDOCA [34]

Závěr

Environmentální kriminologie je pojem, který je označován v souvislosti vnímání prostředí z pohledu kriminální přitažlivosti potenciálního pachatele. Mezi základní teorie environmentální kriminologie patří teorie racionální volby, teorie rutinních aktivit a teorie vzorců kriminality. Úzce s tím dále souvisí mapování kriminality a geografické profilování. Teorie racionální volby pojednává o svobodném racionálním jednotlivci a o jeho svobodném lidském rozhodování a chování. Teorie rutinních aktivit zahrnuje nevyhnutelné elementy zločinu, které tvoří trestný čin. Momentálně se v analýzách jedná o střetnutí potenciálního pachatele, vhodného cíle, nepřítomnost ochránce před útokem a způsobilého dohlázele. Teorie vzorců kriminality vysvětluje zákonitosti výskytu trestné činnosti v prostoru a čase na základě pohybu a aktivit jednotlivců nebo skupin. Mapování kriminality slouží k záznamu incidentů do mapy za účelem analýzy vzorců jejich výskytu nebo hledání příčin těchto jevů. Geografické profilování slouží k analýze sérií trestných činů za účelem zjistit místo bydliště nebo základnu pachatele těchto spáchaných trestných činů.

Cílem metodiky CPTED je snížit četnost páchaných trestných činů a celkově snížit kriminalitu. Pro aplikaci metodiky je potřeba využít strategie, mezi které patří přirozený dohled, přirozená kontrola přístupu, teritoriální posílení a plášťová ochrana s údržbou. Celkově by měl být celý prostor vždy přehledný, ideálně s hlavním přístupovým bodem nebo usměrněným pohybem osob v prostoru, měl by mít vymezené hranice, případně určené veřejné a soukromé oblasti. Důležité je taktéž myslet na plášťovou ochranu, správu prostoru, místa nebo budov a celkovou údržbu prostoru, která ovlivňuje míru atraktivity pro potenciálního pachatele. V případě správné aplikace metodiky a využití metod lze docílit k bezpečnějšímu prostředí, snížit kriminalitu až o polovinu, nebo i o více. Důležité je poznat prostor a konkrétní prostředí, provést správnou analýzu a dle výsledků správně nastavit opatření nebo potřebné změny. Metodika je velmi vhodná i pro měkké cíle, což jsou místa, kde se vyskytuje vysoký počet osob, avšak prostor vykazuje nízkou úroveň zabezpečení.

Tato místa tedy mohou být velmi atraktivní pro teroristické skupiny nebo jiné specifické skupiny či osamoceného útočníka. V návaznosti na stále se vyvíjející metodiku a její strategie začaly v 90. letech 20. století vznikat různé asociace zabývající se touto metodikou. Mezi ty nejznámější patří ICA, DOCA nebo FL-DOCA.

Závěr teoretické části

Vývoj metodiky CPTED začal v 60. letech 20. století. Základy jí daly Elizabeth Woodová a Jane Jacobsová. Původcem definice metodiky je považován C. Ray Jeffery. Mezi další osobnosti, kteří se metodice věnovali a publikovali své studie, patřili Oscar Newman popisující hájitelný prostor, manželé Paul a Patricia Brantinghamovi popisující environmentální kriminologii, James Q. Wilson a George L. Kelling popisující teorii rozbitých oken nebo Tim Crowe popisující tři základní strategie metodiky. V současnosti je metodika dost populární a inspirací jsou modely od Oscara Newmana nebo Tima Crowea. Došlo k založení několika světových asociací, jsou pořádány různé přednášky a semináře nebo vznikají další disciplíny či obory, např. Prevence kriminality prostřednictvím designu produktů, geografické mapování a profilování kriminality.

Důležitým pilířem je bezpečnostní systém, který zabezpečuje řízení činností jednotlivých složek odpovídajících za zajišťování bezpečnosti v České republice a reaguje na aktuální bezpečnostní situaci uvnitř státu i ve světě. Mezi zájmy patří rozvoj krizového řízení a prevence kriminality, který se v České republice začal vyvíjet až po roce 1989. Zajištění bezpečnosti opatřuje dokument Bezpečnostní strategie České republiky. Součástí bezpečnostního systému je vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. V oblasti vnitřní bezpečnosti hrají role jednotlivé ústřední orgány státní správy, mezi které patří Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí a další. S bezpečnostním systémem, veřejným pořádkem a vnitřní bezpečností souvisí i několik zákonů. Jedná se především o Ústavu, Listinu základních práv a svobod anebo Trestní zákoník nebo Ústavní zákon o bezpečnosti. V oblasti prevence kriminality byla vytvořena technická komise CEN/TC 325 a byly vydány čtyři normy zabývající se plánování městské výstavby.

Řízení rizik slouží pro správnou identifikaci rizik na základě analýzy, vyhodnocení a regulaci rizik, která vede k efektivnímu návrhu bezpečnostního opatření. Analýza rizik obsahuje analýzu aktiv, analýzu hrozeb, analýzu zranitelnosti a stanovení výsledné míry rizika. Následně při vyhodnocení je potřeba se zaměřit na nejdůležitější aktiva, nejnebezpečnější hrozby a nejvyšší zranitelnost a navrhnout nejefektivnější bezpečnostní

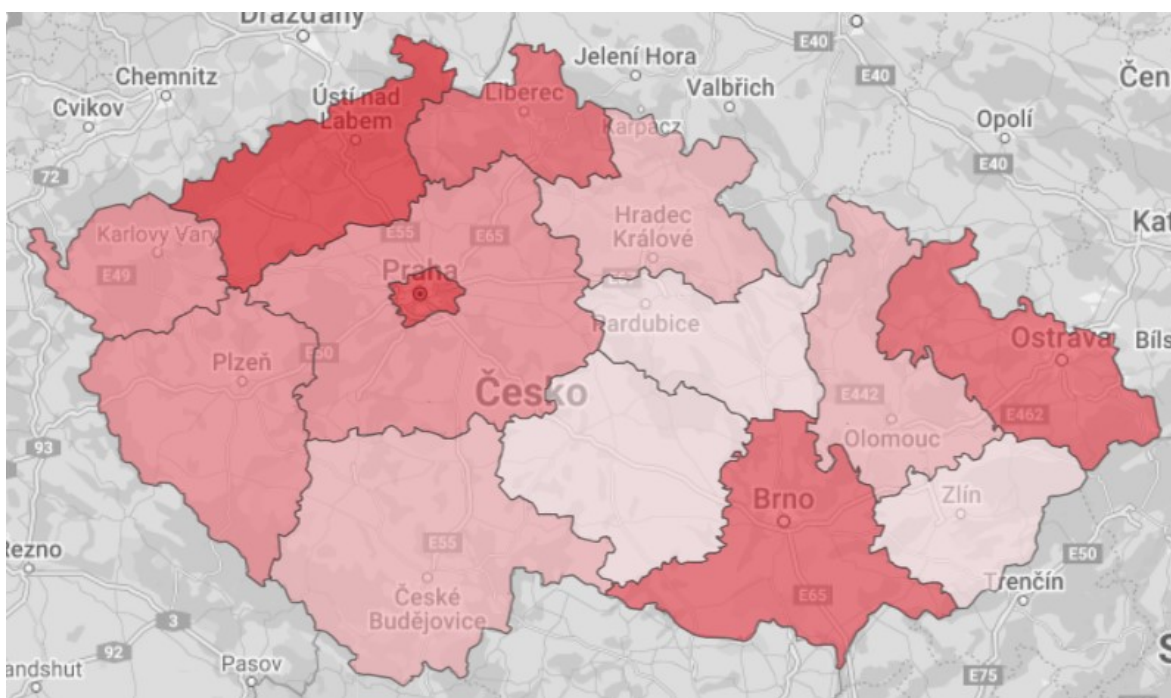
opatření pro maximální regulaci rizika. Mezi nejčastěji používané metody patří: Check list, What-if, SWOT, Analýza stromem událostí, FMEA a další. Pro analýzu rizik měkkého cíle je vhodná metoda Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle.

Environmentální kriminologie je pojem, který je označován v souvislosti vnímání prostředí z pohledu kriminální přitažlivosti potencionálního pachatele. Mezi základní teorie environmentální kriminologie patří teorie racionální volby, teorie rutinních aktivit a teorie vzorců kriminality, s tím souvisí mapování kriminality a geografické profilování. Cílem metodiky CPTED je snížit četnost páchaných trestných činů a celkově snížit kriminalitu. Pro aplikaci metodiky je potřeba využít strategie, mezi které patří přirozený dohled, přirozená kontrola přístupu, teritoriální posílení a plášťová ochrana s údržbou. V případě správné aplikace metodiky a využití metod lze docílit bezpečnějšího prostředí a snížení kriminality. Důležité je poznat prostor a konkrétní prostředí, provést správnou analýzu a dle výsledků správně nastavit opatření nebo potřebné změny. Tato metodika je velmi vhodná i pro měkké cíle, které vykazují nízkou úroveň zabezpečení, a proto jsou pro potenciální pachatele velmi atraktivní.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 INFRASTRUKTURNÍ OBJEKT

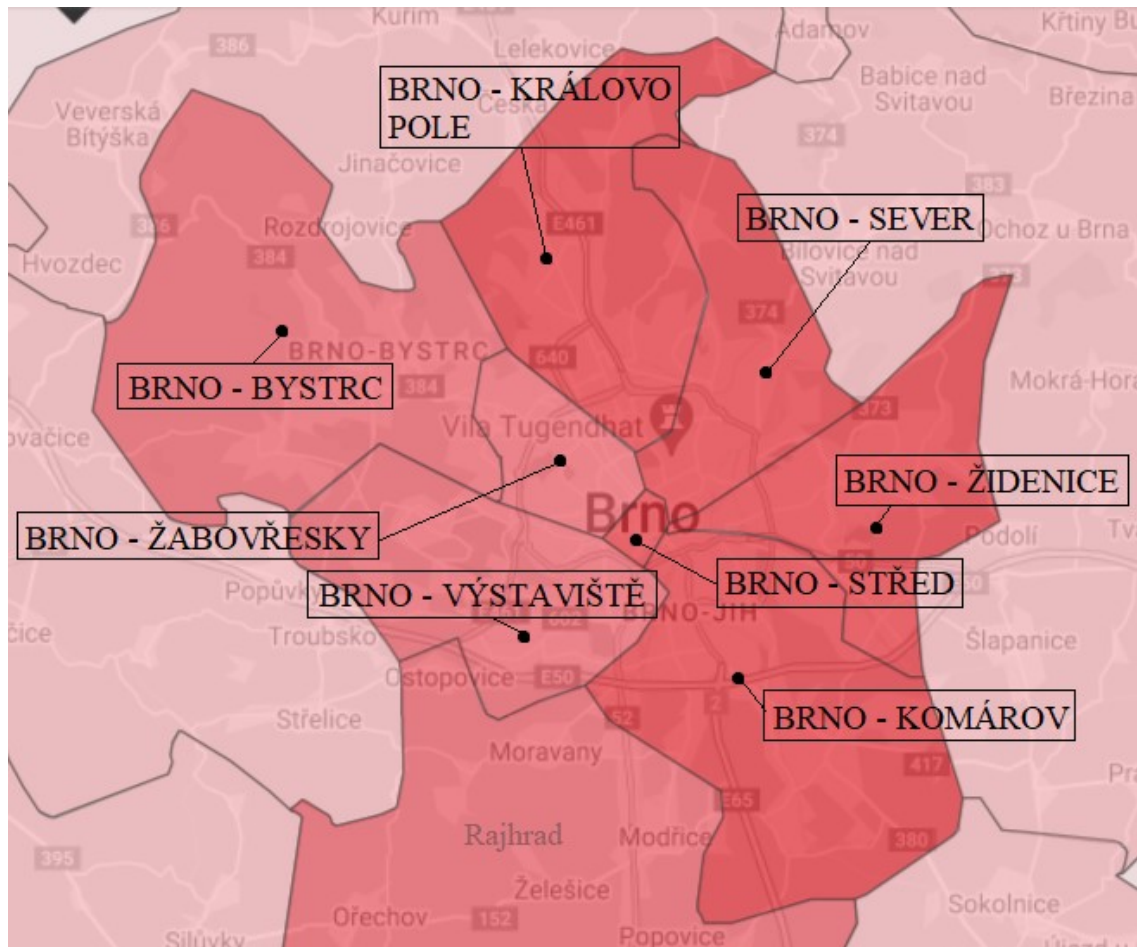
Jako infrastrukturní objekt byl vybrán prostor, který vyčnívá vysokou kriminální činností. Na základě indexu kriminality a počtu trestných činů dostupných z Mapy kriminality, která je volně dostupná, bylo dohledáno, že v období 09/2015-09/2020 patří mezi nejrizikovější kraje: Ústecký, Liberecký, Praha, Moravskoslezský a Jihomoravský. Z těchto krajů byl vybrán Jihomoravský kraj, ve kterém dominuje Brno, jakožto město s nejvyšším indexem kriminality, a také převládá nejvyšším počtem kriminálních činností nad ostatními městy v tomto kraji.



Obr. 18. Kriminalita v jednotlivých krajích [12]

Brno, jakožto druhé největší město v České republice a největší město na Moravě, je bohaté svou kulturou a svými místy a památkami. Mezi nejznámější patří hrad Špilberk, katedrála sv. Petra a Pavla (místními nazývaná taktéž jako Petrov), Vila Tugendhat, Stará radnice, náměstí Svobody, Zelný trh, kostel sv. Jakuba, Výstaviště, kde se konají různé veletrhy jako např. Gaudeamus nebo festivaly, např. studentský Majáles. Ve městě se nachází několik univerzit, jako například Vysoké učení technické, Masarykova univerzita, Mendelova univerzita, Univerzita obrany a další. Dále se zde, převážně v centru, vyskytuje nespočet barů, kaváren, restaurací nebo vináren. Ač by se na první pohled zdálo, že Brno je studentské město, ve kterém to žije, oplývá jen zábavou a bohatými veselými zážitky, bohužel tomu tak není. Hlavně centrum, oficiálně označováno jako městská část Brno-střed, ve kterém je

hlavní dění společenských událostí, je možná právě pro vysoký výskyt různých událostí, podniků a lidí nejvíce kriminální oblast ve městě. Po něm mají vysoký výskyt kriminálních činností i městské části: Brno-sever, Komárov, Židenice a Královo Pole.



Obr. 19. Kriminalita v jednotlivých částech města Brna [12]

Všechny zmíněné městské části jsou pro analýzu zajímavé, avšak centrum je nejvíce lákavé. Z pohledu kriminální činnosti je tohle místo i nejatraktivnější pro potenciální pachatele a obsahuje několik míst, které se nabízí k prozkoumání. Výběr daného objektu byl však převážně na základě subjektivního rozhodnutí. Pokud minimálně jednou týdně, někdy i vícekrát, pravidelně procházíte Ústředním autobusovým nádražím Zvonařka, nákupním centrem Galerie Vaňkovka, venkovním prostorem kolem obchodního centra Dorných vedoucího k brněnskému podchodu, kterým je také potřeba projít a vystoupit na zastávku tramvaje u hlavního nádraží, všímáte si různých skutečností, zvláštních lidí, občas se ve vás probudí obavy nebo i strach či panika. Málo kdy se na tomto místě člověk cítí bezpečně, ať už je sám, v doprovodu s někým jiným nebo v početnější skupině. Celá tato cesta má však konečný cíl, kde se člověk cítí nejvíce v ohrožení. Jedná se o **brněnské hlavní nádraží**. Je

to místo, kde se vždy nachází nespočet lidí, místní nebo zahraniční cestující, bezdomovci, různá individua a další. Člověk se necítí bezpečně jak ve vnitřních prostorách hlavního nádraží, tak i na venkovních vlakových nástupištích anebo v nejbližším okolí, jako jsou zastávky tramvaje, obchodní centrum Letmo a podchody vedoucí k těmto místům, ulice Benešova vedoucí ke Grandhotelu nebo staré autobusové nádraží. Pokud bych si osobně mohla vybrat jedno místo, které by bylo možné v Brně změnit nebo zrenovovat, rozhodla bych se právě pro hlavní nádraží a jeho nejbližší okolí. Z toho důvodu jsem si tohle místo vybrala pro aplikaci metodiky CPTED.

5.1 Průzkum okolí

Výběr hlavního nádraží v Brně nebyl ihned jasný, v první řadě bylo vybíráno mezi menšími místy nebo vzdálenějšími místy od centra. Jednalo se například o vlakové nádraží v Židenicích, které je o dost menší než hlavní nádraží, avšak i tohle místo vyčnívá kriminální činností. Toto vlakové nádraží po vizuální stránce nevypadá nikterak hezky, dost tomu napomáhá sešlá šedá omítka. Taktéž lze dle vzhledu vidět, že není moc udržované. Na stěnách jsou neúhledné graffiti a místo trávníku jsou podél chodníku spíše hlínou pokrytá místa. To stejné se týká podniku Rocky Bar, který je kousek od nádraží v Židenicích, v jehož okolí je taktéž větší výskyt kriminální činnosti, čemuž může opět napomáhat nepěkný vzhled podniku a jeho okolí.

Dále ve čtvrti Lesná u ulice Haškova stojí k povšimnutí dětské hřiště, které je situované mezi dvěma paneláky a ohraničené přibližně metr vysokou betonovou zídou. Místo i za denního světla vypadá depresivně, natož když se setmí a prostor osvětluje jen pár lamp, jejichž osvětlení není dostačující. Hřiště taktéž obklopuje hodně zeleně, avšak většinou se jedná o vysoké stromy, které spíše brání v dobrém rozhledu.

Velkým výskytem kriminálních činů se taktéž vykazuje Mendlovo náměstí, které slouží jako důležitý dopravní uzel. Nachází se zde několik zastávek tramvají, trolejbusů a autobusů. Na tomto místě dochází spíše ke kapesním krádežím, kdy si cestující nebo osoba čekající na spoj nehlídá své věci a pachatel využije příležitosti pro krádež cenného předmětu. Nevýhodou tohoto místa je špatný přirozený dohled v daném prostředí. Ač se v místě nachází hodně lidí, kteří by mohli potenciálního pachatele vidět nebo jej přímo chytit, díky špatným podmínkám pro dohled je jim tato možnost odepřena.

Nejproslulejší částí Brna, která se každému vybaví, pokud se zmíní slovo kriminalita nebo jakýkoliv trestný čin, je městská část Zábřovice, konkrétně oblast Cejlu. Toto místo se vyznačuje převážně obyvateli romské národnosti, je známé svou kriminální minulostí, výskytem vandalismu a jinými trestnými činy. V současné době však na tom tohle místo, co se týče kriminality, není nejhůře. Víc v ohrožení se můžou lidé cítit například v Komárově nebo v již zmiňovaném centru města.



Obr. 20. Ubytovna na ulici Cejl [44]

Nejen hlavní nádraží je kriminálním místem v centru Brna. Kousek od nádraží směrem k náměstí Svobody se nachází Římské náměstí. Dle názvu se může někomu vybavit hezké nebo kulturně využitelné místo. Bohužel tomu tak není. Pokud se rozhodnete navštívit tohle náměstí z Masarykovi ulice, procházíte kolem kostelu sv. Máří Magdalény, který svým vzhledem vyvolává spíše negativní pocity, strach a pocit nebezpečí. V těchto pocitech vás ještě víc ujistí pohled na bezdomovce, žebráka nebo jinou osobu, která většinou vždy u tohoto kostela sedí, někdy leží nebo spí. Při pokračování dál na Římské náměstí kolem kostela si lze povšimnout, že právě asi jeho vzhled láká různá individua, jelikož je pomalovaný graffiti, ze stěn se odlupuje omítka a celkově působí špinavým a neudržovaným dojmem. Vedle tohoto kostela se nachází bývalý klášter františkánů, který dosahuje až do Římského náměstí. Klášter působí podobným dojmem jako kostel. Stěny jsou pokryté graffiti a omítka se odlupuje tak, že na některých místech je vidět cihlový základ. Samotné náměstí by působilo i pěkným dojmem, nachází se zde restaurace a čajovna, trochu zeleně a pár laviček. Avšak postavení okolních domů, jejich okna situovaná mimo náměstí,

nedostatečné osvětlení, pomalované zdi graffiti a vyskytující se skupinky individuí přímo na náměstí, poskytují příležitost pro kriminální jednání potenciálního pachatele. Navíc je místo situováno kousek od hlavního nádraží, ze kterého se zde může objevit kdokoliv s kriminálním úmyslem.



Obr. 21. Římské náměstí [44]

Mezi různá další místa, která patří k povšimnutí, jsou např. ulice Bratislavská, Trnitá, Josefská, Plotní, průchod Místodržitelským palácem, Koliště, ulice Milady Horákové, Křenová a různá další zanedbaná hřiště, parky nebo zapadlé bary situované v oblastech s vyšším výskytem kriminality.

5.2 Charakteristika vybraného objektu

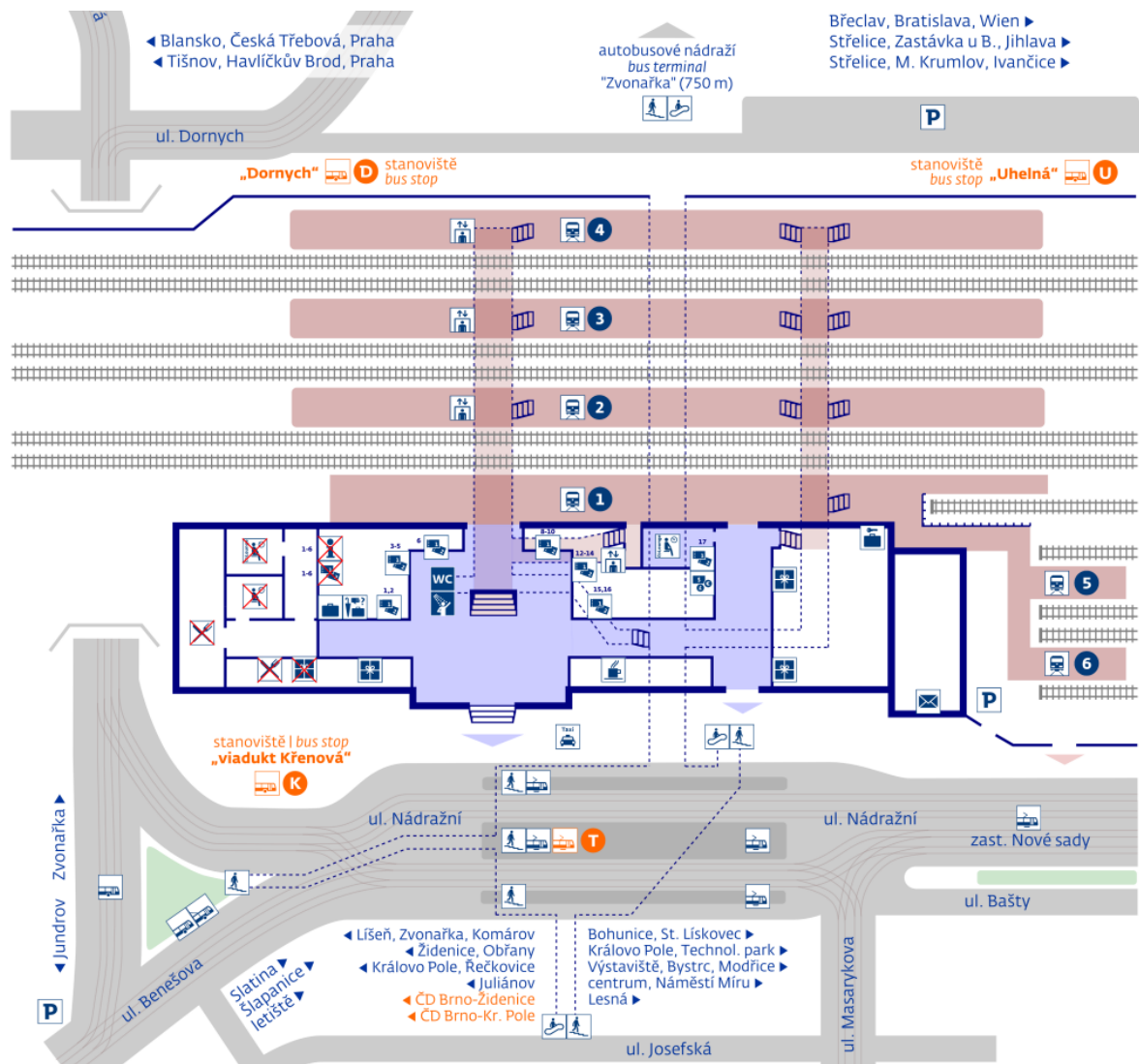
Hlavní nádraží v Brně a jeho okolí patří mezi místa, kde dochází k nejvíce trestným činům spáchaných v centru města. Pokud by byla eliminována míra kriminality na tomto místě, klesl by celkový počet trestných činů v centru, a to by mělo pozitivní dopad na snížení indexu kriminality městské části Brno-střed. V případě pozitivní změny a prokázání účinnosti stanovených změn a opatření by docházelo ke změnám i v okolí a na dalších místech s vyšší kriminalitou v celém městě. První je však potřeba zaměřit cíl na hlavní zdroj kriminality, kterým je hlavní nádraží a s tím spjaté podchody a nejbližší okolí, které zahrnují zastávky tramvají u hlavního nádraží a okolní ulice u nádraží, např. Nádražní a Benešova.



Obr. 22. Hlavní nádraží v Brně [vlastní zdroj]

5.2.1 Popis

Hlavní nádraží v Brně patří mezi nejstarší nádraží v České republice. V provozu je od roku 1839. Je to důležitý dopravní uzel a celkově má nádraží šest nástupišť a jedenáct kolejí, z toho je pět kusých. Jedná se o průjezdnou stanicí, ve které jsou čtyři nástupiště se šesti nástupními hranami u průjezdných kolejí a jednou hranou u kusé koleje (1. nástupiště) a k nim jsou na západní straně přidruženy čtyři kusé koleje na dvou nástupištích 5. a 6. Zde jsou vypravovány regionální vlaky na tratě ve směrech Jihlava, Hrušovany nad Jevišovkou a Břeclav. Průjezdná část je zakřivena do tvaru mírně prohnutého obráceného S. Jeho rovné úseky jsou dlouhé přibližně 110 m. U každého z nástupišť se délka trochu liší. Celková délka průjezdné části stanice přesahuje zhruba 300 metrů. Jednoznačné určení konce nástupišť je obtížné, jelikož některá z nich se většinou na jihozápadním konci zužují. Šířka drážního tělesa od jižního pláště výpravních budov po hranu terasy je zhruba 60 metrů [35].



Obr. 23. Půdorys vlakového nádraží a blízkého okolí [36]

Součástí nádraží je i nádražní pošta, která je dodnes zachovaná v podobě modernistické stavby od architekta Bohuslava Fuchse. Přední část starých provozních budov předstupuje na sever směrem do uličního prostoru a v druhém směru k dráhám je obsluhována dvěma kusými kolejemi, které leží mezi průjezdnou a hlavovou částí nádraží. V současnosti se nádražní pošta z budovy stěhuje. Je tedy možné, že budova bude v budoucnu rekonstruována nebo využita pro jiné účely. Výpravní budova se nachází u Nádražní ulice na jižním okraji centra. Před ní jsou umístěné zastávky pro tramvaje a kousek opodál zastávky pro trolejbusy a autobusy. Za ní, pomineme-li koleje a tratě, se nachází obchodní centrum Dornych. Pod nádražím (výpravní budova a koleje) jsou umístěny čtyři podchody. Jeden je široký 4,8 metru a vede napříč přes všechna nástupiště. V 21. století bylo každé z nástupišť v koncové části vybaveno jedním výtahem pro přístup osob s pohybovým omezením. Druhý podchod je široký 5,2 metru a dlouhý 59 metrů. Mezi oběma podchody vede ještě jeden širší

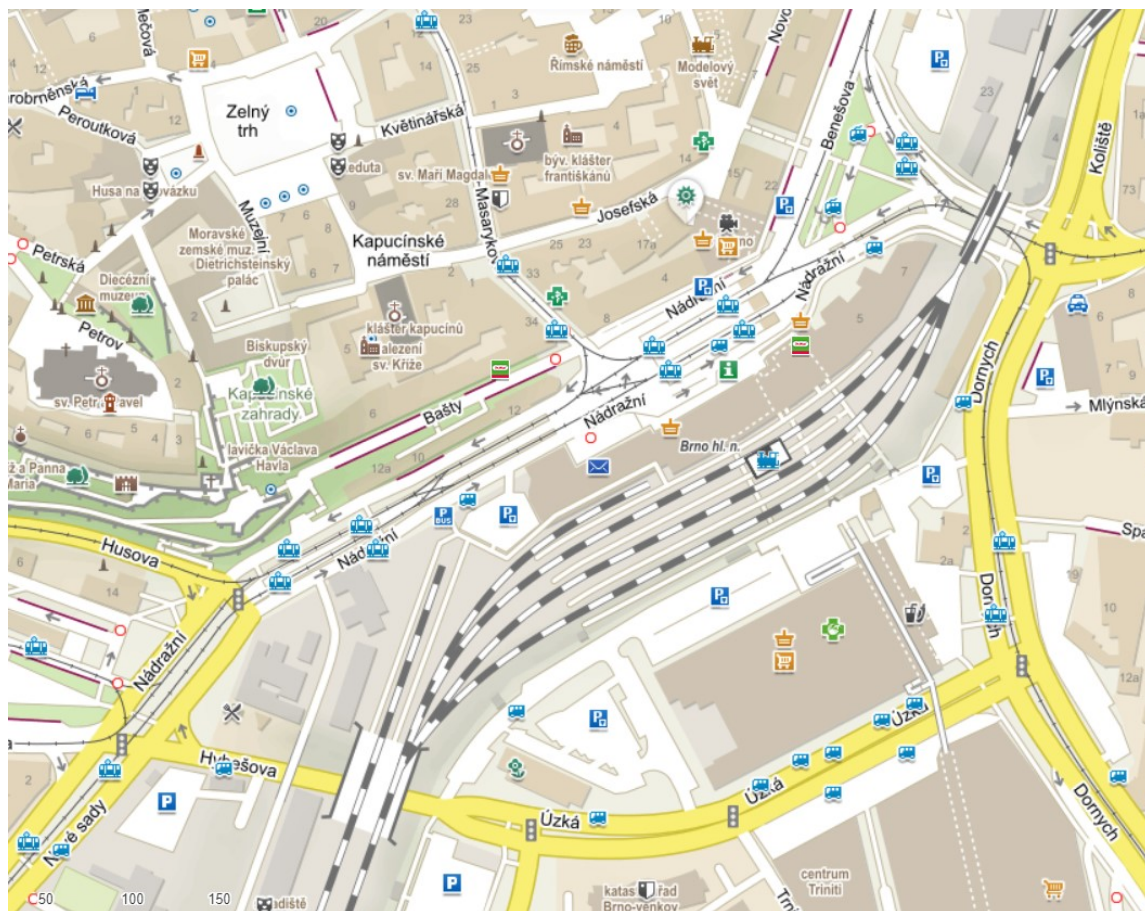
podchod. Ten však není součástí stanice, pouze spojuje prostory před nádražím a za ním. Místními je hovorově nazýván jako brněnský podchod. Pod stanicí se nachází ještě čtvrtý podchod, který je zanedbaný a dnes se již nepoužívá. Lidově je nazývaný jako Myší díra.



Obr. 24. Brněnský podchod [45]

Třetí zmiňovaný podchod, který není součástí stanice, je určen pro průchod pod výpravní budovou a nástupiště hlavního nádraží, s počátkem od zastávek tramvají u hlavního nádraží vedoucí až k obchodnímu centru Dornych. Směrem dále přes ulici Úzká je umístěné nákupní centrum Galerie Vaňkovka a za ní přes ulici Zvonařku se nachází Ústřední autobusové nádraží Zvonařka, které nedávno prošlo rekonstrukcí. Prostor železniční stanice je rozsáhlý, severní zhlaví (kolejové rozvětvení) se nachází za viaduktem (železniční obloukový most) Křenová, jižní zhlaví je umístěno u mostu přes Svratku, který je zbytkem původního Vídeňského viaduktu [35].

V blízkosti hlavního nádraží se nachází staré autobusové nádraží, ze kterého většinou odjíždí autobusy jako např. FlixBus, Regiojet a podobné přímé spoje, na rozdíl od autobusů na autobusovém nádraží Zvonařka, která slouží jako dopravní uzel pro veškeré linkové autobusy. Dále se u nádraží, respektive v blízkosti zastávek tramvají, nachází sedmipatrové obchodní centrum Letmo. Dál se v blízkosti nachází Petrov, Denisovy sady, Zelný trh, kostel Nalezení sv. Kříže, Římské náměstí a další.



Obr. 25. Mapa vlakového nádraží a okolí [37]

Na konci roku 2021 došlo k rekonstrukci levého křídla hlavního nádraží. Rekonstrukce trvala sedm měsíců, avšak přípravné a projekční práce zabraly celkově dva roky. Vnitřní prostor nádraží je momentálně rozvržen tak, že pokladny s prodejem jízdenek se přesunuly do prostřední části, čekárna do pravého křídla a v levém křídle vznikla moderní přestavba, kde jsou umístěny nové lavičky, provozovny s občerstvením, supermarket anebo kavárna, která se oficiálně otevírala v prvním čtvrtletí roku 2022. Tato přestavba zabrala prostor, kde se shlukovali lidé bez domova. Cílem rekonstrukce bylo přinést celkovému prostoru nádraží bezpečnější prostředí. V nynějším roce 2022 je připravená i rekonstrukce pravého křídla, kde je v plánu nová fasáda, rekonstrukce vnitřního prostoru, umístění dalších obchodů, například knihkupectví nebo optiky. Součástí rekonstrukce pravého křídla bude i úprava části prvního vlakového nástupiště [38].



Obr. 26. Zrekonstruované levé křídlo hlavního nádraží [vlastní zdroj]

5.2.2 Funkce

Hlavní nádraží slouží jako největší dopravní uzel v Brně, kde se denně vyskytuje mnoho cestujících, někteří v doprovodu příbuzných, rodiny nebo kamarádů, dále pracovníků a mnoho dalších. Mezi těmito lidmi se může snadno ztratit potenciální pachatel a splynout s davem. Vlakové nádraží se řadí mezi měkké cíle. Na tomto místě, a také v okolí, se nachází nespočet lidí. Prostor není nikterak zvláště zabezpečený. Na základě dat z Google map lze dohledat, v jakých časech je nádraží nejvíce vytížené. Data se liší konkrétně u výpravní budovy a u celé oblasti hlavního nádraží (zahrnující blízké okolí, zastávky tramvají a další). Všední dny patří mezi ty více vytížené. Co se týče výpravní budovy, kromě středy a neděle je v ostatní dny největší vytížení mezi 6 až 9 hodinou. Víkend je méně vytížený a hodnoty jsou spíše průměrné. V sobotu je trochu zvýšena návštěvnost mezi 7 až 15 hodinou. V neděli je zvýšená návštěvnost pouze okolo 12 hodiny. Co se týče návštěvnost celkového prostoru u hlavního nádraží, kromě pátku a neděle je největší vytížení v odpoledních hodinách, konkrétně od 12 do přibližně 18 hodin. V pátek je to převážně v ranních hodinách a v neděli naopak ve večerních, nejvíce okolo 20 hodiny [43]. Časová vytíženost o víkendu je nejspíše nejvíce ovlivněna studenty, kdy v pátek odjíždí domů a v neděli se zase vrací zpět. Tyto informace, ohledně vytíženosti a návštěvnosti nádraží, jsou pro obvyčejné lidi přínosné. Avšak z pohledu bezpečnosti se jedná o údaj vhodný potenciálnímu útočníkovi, který jej

může využít ve svůj prospěch. Například terorista si dle dostupných údajů vybere den a čas, kdy se na nádraží vyskytuje nejvíce lidí, aby byl jeho čin co nejvíce efektivní.

Mimo cestování vlakem, což je nejčastější důvod návštěvy výpravní budovy, se mohou lidé ve vnitřním prostoru nádraží vyskytovat z důvodu vyzvednutí cestujícího, nakoupení jízdenek pro jízdu v následující dny, návštěvy menších obchodů nebo podniků, které se nachází ve výpravní budově (jedná se o levé nebo pravé křídlo). Je taktéž potřeba brát v úvahu, že jako hlavní nádraží je brán celý prostor zahrnující výpravní budovu, koleje a vlakové nástupiště, zastávky tramvají u hlavního nádraží a nejbližší okolní prostředí. V místě hlavního nádraží a jeho prostoru se tedy pohybují lidé, kteří do výpravní budovy neplánují vůbec vstupovat. Může se jednat o kolemjdoucí, osoby čekající na tramvaj, lidé mířící do obchodního centra Letmo, lidé procházející podchodem směrem k Vaňkovce a další [37].

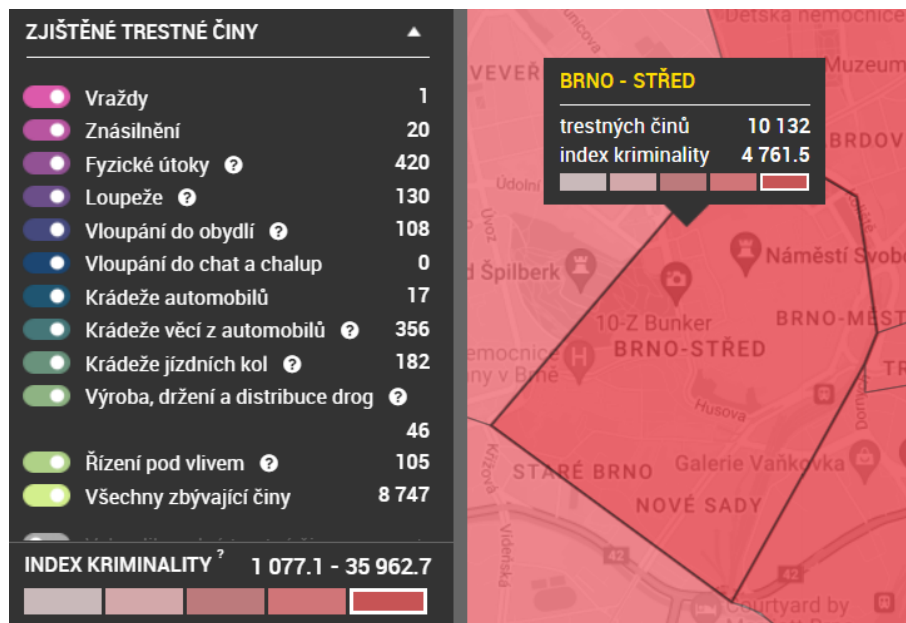
5.3 Bezpečnostní posouzení prostředí

Tato kapitola se věnuje přímo analýze kriminality v daném prostředí a poskytuje informace o zjištěných trestných činech od roku 2015 do roku 2021. Údaje jsou získané z mapy kriminality, která je volně dostupná na webových stránkách www.mapakriminality.cz a z veřejných statistik Českého statistického úřadu, kde jsou informace volně k dohledání na jejich webových stránkách www.czso.cz.

5.3.1 Mapa kriminality

Za období 09/2015-09/2020 bylo v České republice zjištěno 1 022 228 trestných činů. Z toho se udála přibližně desetina v Jihomoravském kraji, kde bylo zjištěno 102 499 trestných činů. Hůře pak na tom byl Moravskoslezský kraj a Praha. V poměru k ostatním krajům je index kriminality Jihomoravského kraje velmi vysoký. Není překvapením, že v tomto kraji zaujímá nejvyšší počet trestných činů město Brno, v kterém bylo zjištěno 54 211 trestných činů. Městská část Brno-střed vykazuje nejvíce trestných činů z městských částí, celkově 10 132 trestných činů. Jako druhá část s nejvyšším počtem trestných činů jsou Židenice, kde bylo zjištěno 8 357 trestných činů. Dále patří mezi městské části, které se taktéž vykazují vysokým počtem trestných činů, Brno-sever s počtem 7 484 trestných činů, Komárov s počtem 7 339 trestných činů a Královo Pole s počtem 5 585 trestných činů.

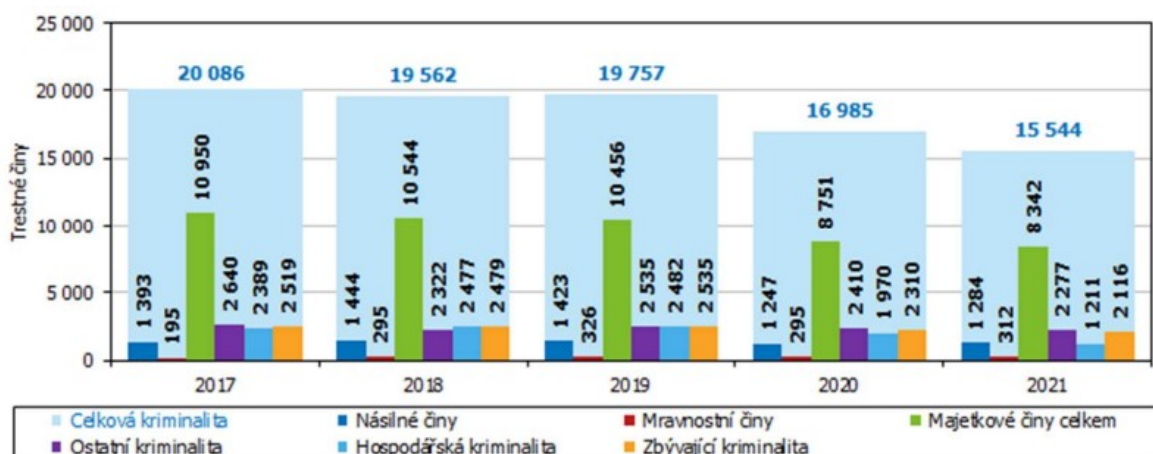
Co se týče centra města, přesněji městské části Brno-střed, ze zjištěných 10 132 trestných činů se nejvíce jednalo o fyzické útoky, krádeže věcí z automobilů, krádeže jízdních kol, loupeže, vloupání do obydlí a jiné další činy [12].



Obr. 27. Kriminalita v městské části Brno-střed [12]

5.3.2 Statistiky trestných činů

Počet trestných činů v Jihomoravském kraji se v posledních letech každoročně snižoval, až na výjimky, kterou je rok 2019. V roce 2017 bylo registrováno něco málo přes dvacet tisíc trestných činů, v roce 2020 bylo registrováno 16 985 Kč a v roce 2021 bylo registrováno 15 544 trestných činů, což je přibližně o 1,4 tisíc méně než rok 2020. Do celkového počtu registrovaných trestných činů jsou zahrnuty taktéž trestné činy spáchané v přijímacím středisku cizinců a na železnici.



Obr. 28. Trestné činy v průběhu let 2017 až 2021 [39]

Z celkového počtu 15 544 trestných činů v roce 2021 patřila většina mezi obecné trestné činy, které zahrnují násilné, majetkové nebo mravnostní trestné činy a ostatní kriminalitu

(např. loupeže, vraždy nebo znásilnění). Celkem se jednalo o 12 215 trestných činů, což tvoří celkem 78,6 %. Dalších 7,8 % tvořily hospodářské činy, které zahrnují např. trestné činy z oblasti daní, padělání peněz, korupce a jiné. Těch bylo celkově 1 211 za rok 2021. Zbýlých 13,6 %, celkově 2 166 trestných činů, tvoří tzv. zbývající kriminalita. Co se týče objasnenosti, z celkového počtu registrovaných trestných činů bylo objasněno 6 351 trestných činů a dodatečně bylo ještě objasněno 1 836 trestných činů. Dohromady bylo tedy objasněno 8 187 trestných činů. Přibližně polovinu těchto objasněných trestných činů spáchaly opakovaně trestané osoby, přibližně šestina spáchala trestný čin pod vlivem návykových látek. Několik trestných činů bylo taktéž spácháno nezletilými a mladistvými.

Celkově byl Jihomoravský kraj umístěn jako čtvrtý kraj s nejvyšší počtem registrovaných trestných činů za rok 2021. Z celkového počtu v České republice tvořil 10,1 % registrovaných trestných činů. Nejvyšší počet registrovaných trestných činů byl evidován v hlavním městě Praha. Z Jihomoravského kraje bylo v roce 2021 zjištěno nejvíce trestných činů v Brně (okres Brno-město), kde bylo registrováno 8 554 Kč. V přepočtu trestných činů na počet obyvatel ve městě byla taktéž nejvyšší úroveň kriminality v Brně. Nejméně bylo zjištěno trestných činů v okrese Blansko a v okrese Vyškov a nejnižší úroveň kriminality byla v okrese Blansko [39].

5.3.3 Pocitová mapa

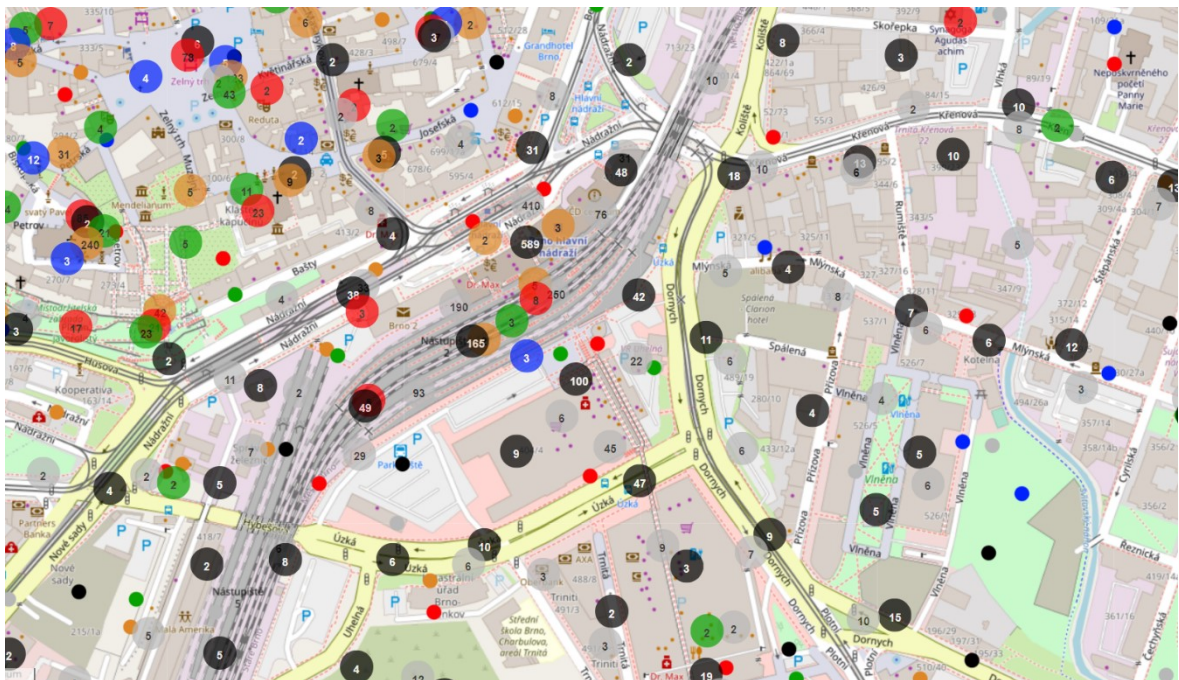
V roce 2016 uspořádalo město Brno projekt s názvem Pocitová mapa. Jednalo se o čtyřdenní workshop v ulicích města, kde mohli lidé do papírové mapy vkládat špendlíky a hodnotit místa v jejich městě. Následně byla mapa k dispozici i v online verzi. Do mapy mohli občané města nebo i jiní uživatelé označit místa, která se jim líbí, nelíbí, na která jsou hrdí, kde by chtěli bydlet a pár dalších možností. K jednotlivým výběrům mohli účastníci napsat svůj komentář, zmínit pozitiva, negativa, svá přání nebo očekávání. Celkem se zapojilo přes dva tisíce obyvatel nebo návštěvníků města a do mapy bylo vloženo přes 600 slovních komentářů. Nejhorší hodnocení obdrželo hlavní nádraží a okolní prostor. Hned za ním byl dost negativně hodnocen Cejl a ulice Bratislavská. Taktéž vyšlo najevo, že lidé jsou celkově nespokojeni s dopravní situací, přeplněnými auty v ulicích města nebo s parkováním. Dále jsou nespokojeni s nedostatečnou čistotou města nebo s nedostatkem cyklostezek.

Dle jednotlivých barev jsou označená místa, která obyvatelé, návštěvníci města Brna či jiní lidé hodnotili a komentovali. Níže na obrázku je seznam vysvětlivek, jaká barva vystihuje hodnocení.

- Tady by to chtělo změnu
- Tady rád(a) trávím volný čas
- Tady se mi nelíbí
- Tady se mi líbí
- Tady jsem na město hrdý(á)
- Tady bych chtěl(a) bydlet

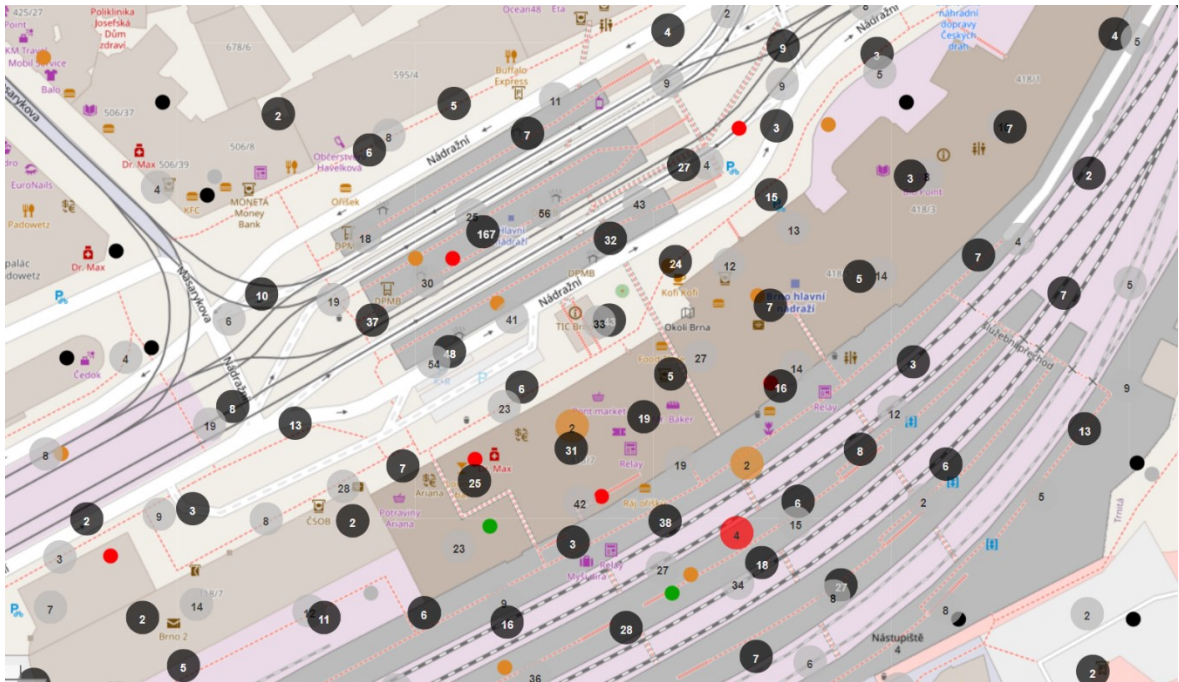
Obr. 29. Vysvětlivky [40]

Hlavní nádraží patřilo mezi nejhorší hodnocená místa. Obsahovalo nejvíce černých bodů, tedy názor „Tady se mi nelíbí“. K povšimnutí je, že směrem k náměstí Svobody a blíže k centru města je hodnocení lepší, avšak směrem k ulici Úzká, Křenová a Dornych je hodnocení stále negativní.



Obr. 30. Pocitová mapa [40]

Číslo v jednotlivém puntíku, ať už se jedná o kteroukoliv barvu vyjadřující konkrétní názor, představuje počet hodnocení v nejbližším okolí. Po rozkliknutí dojde k přiblížení mapy a rozprostření puntíků do konkrétnějších oblastí, počet puntíků tedy naroste a počet čísel v nich se sníží. Ukázkou tomu je obrázek níže, který byl automaticky přiblížen po rozkliknutí jednoho z číselného puntíků na hlavní nádraží z výše zobrazeného obrázku. V případě, že je u daného místa zobrazen menší puntík bez jakéhokoliv čísla, jedná se už o označení konkrétního místa, které uživatel hodnotil.



Obr. 31. Pocitová mapa hlavního nádraží [40]

Projekt probíhal během léta, kdy se lidé mohli zapojit a jednotlivá místa hodnotit či komentovat. Na podzim došlo ke zpracování výsledků a podrobnějších informací k přípravě Strategie pro Brno, která byla prezentovaná na výstavě v Urban Centru na Mečové ulici. Následně byly získané informace také publikovány v tištěné formě v brněnském časopisu Metropolitan. Aktuálně je mapa stále volně k dispozici, a to na webových stránkách www.pocitovemapy.cz/brno-2016. Tento projekt byl vytvořen z toho důvodu, aby se i veřejnost a občané nebo návštěvníci města zapojili do přípravy strategických dokumentů, které budou mít pro ně smysl a chystané změny uvítají. Jelikož tato pocitová mapa přinesla zajímavé přístupy, má město v plánu podobné aktivity pro širokou veřejnost (např. ankety, průzkumy nebo veřejné debaty) tvořit i dál [40].

5.3.4 Média

Na základě ankety o nejošklivější místo v Brně, o které pojednává webový článek zpravodajského portálu Brněnská drbna, umístěný na webových stránkách www.brnenska.drba.cz, ve které lidé negativně hodnotí místa ve městě, byly zjištěny skutečnosti, že pro některé obyvatele je například celkově nevzhledné graffiti, které se nachází na mnoha budovách a stěnách na různých místech ve městě. K negativně hodnoceným patřili opět několikrát zmíněná místa, jako jsou oblasti v okolí ulice Cejl nebo

Koliště, dále ulice Milady Horákové nebo Křenová. Přesně tato místa spadají i s hlavním nádražím mezi negativně hodnocená místa dle pocitové mapy. Největší vinu na tom nesou staré, poničené nebo právě pomalované domy, nepořádek, celkově vandalismus, doprava nebo různí podezřelí jedinci vyskytující se na těchto místech. Důvodem jejich výskytu však může být právě nevzhlednost ulic a domů. K negativně hodnocenému nádraží byl zmíněn i podchod, a to přesně komentářem: „Z míst, kterými pravidelně chodím, je to asi oblast před hlavním nádražím a podchod u nádraží. Nepůsobí to tam nijak hezky ani čistě. Je tu velká koncentrace lidí, takže i lidí bez domova. Navíc mám pocit, že to tu není moc bezpečné, zvlášť večer nebo v noci. Když tudy jdu přes den, vadí mi spíš nepořádek, když procházím sama po tmě večer, občas se i trochu bojím [41].“

Brněnské hlavní nádraží patří mezi místa, které policejní strážníky zaměstnává nejvíc. Snaží se nádraží nepřetržitě hlídat, aby udrželi na místě bezpečnost a taktéž vyhověli znepokojeným občanům a lidem, kteří se v prostoru necítí bezpečně. Obyvatele města Brna na nádraží napadají opilí lidé, vybijí si na nich vztek nebo jim vyhrožují. Mezi přestupky nebo trestné činy patří i vandalismus. Prostor nádraží taktéž monitoruje kamerový systém, na který se strážníci mohou spolehnout. Někteří obyvatelé jsou se situací na nádraží již smíření, nebo jsou na ni zvyklí, takže hodně věcí přehlíží a některé hrozby neberou tak nebezpečné, jako například spícího bezdomovce oproti aktivnímu agresivnímu jedinci, viz názor jedné z obyvatelk města Brna: „Opilce, kteří vyspávají na lavičkách, bych ještě snesla, horší jsou ti, kteří ještě neusnuli a jsou často agresivní. Přehlídku zoufalství potom dokreslují všudypřítomní kapsáři a žebráci [42].“

Závěr

Pro aplikaci CPTED metodiky bylo vybrané hlavní vlakové nádraží v Brně. Důvodem byla hlavně vysoká kriminalita v Jihomoravském kraji, kterou z největší části tvoří právě Brno. V Brně patří mezi nejvíce rizikové části Brno-sever, Židenice, Komárov nebo Královo Pole, avšak Brno-střed tvoří městskou část s nejvyšší kriminalitou ve městě. Hlavní nádraží patří v této oblasti mezi místa, která se vyznačují vysokou kriminální činností a je zde páčáno mnoho trestných činů. Jako hlavní nádraží není považovaná jen výpravní budova a nástupiště s kolejemi, ale i okolní prostor a blízké okolí, kde spadají zastávky tramvají u hlavního nádraží, podchody, ulice Nádražní, okolní chodníky a budovy, jako např. obchodní centrum Letmo, nádražní pošta a další obchody a služby, které jsou součástí tohoto prostoru. Opodál v okolí se nachází staré autobusové nádraží, Nové sady, kostel Nalezení sv. Kříže, Římské náměstí, Petrov, Zelný trh a další. Tyto místa jsou však už kousek dál a nebudou spadat do

samotného návrhu. Dle Mapy kriminality a statistik dostupných od Českého statistického úřadu kriminalita s přibývajícím věkem klesá. V roce 2017 bylo v Jihomoravském kraji registrováno 20 086 trestných činů, v roce 2021 jich bylo pouhých 15 544. Pro další pokles kriminality je potřeba nastavit taková opatření, aby byla eliminace trestných činů co největší. Dle hodnocení obyvatel a návštěvníků města Brna bylo vyhodnoceno hlavní nádraží a jeho okolí (zahrnující například oblast v okolí ulic Cejl, Koliště, Dornych nebo Trnitá) jako jedno z nejhorších a nejvíce nebezpečných míst v celém Brně. Obyvatelé místa hodnotily na základě projektu Pocitová mapa, který probíhal v létě roku 2016, nebo se zapojovali do různých anket, které byly volně dostupné na internetu, kde vyjadřovali svoje názory. Město následně tato hodnocení a sdílené názory využívá k tvorbě strategických dokumentů a k vytváření změn ve městě, které budou mít díky získaným informacím velký ohlas, jelikož se město zaměřuje na problémy, které obyvatelé zmiňují.

6 ŘÍZENÍ RIZIK

Na základě analýzy a vyhodnocení rizik budou následně zvolená vhodná opatření, která budou aplikovaná pomocí metodiky CPTED pro maximální a efektivní snížení kriminality ve vybrané lokalitě.

6.1 Analýza rizik

Pro analýzu rizik byla vybrána metodika Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle. Analýza je níže provedena dle tří základních fází, které dohromady obsahují osm kroků, které metodika definuje. Prvně je potřeba definovat co chci chránit, proti komu a jakým způsobem může k těmto útokům dojít. Dále je potřeba stanovit možná místa a časy útoků. V poslední řadě je třeba určit celkovou míru ohroženosti pomocí násobku získané pravděpodobnosti daného způsobu útoku (dle dostupnosti prostředků k provedení útoku, výskytu daného způsobu útoku a složitosti provedení) a celkového dopadu (dle dopadu na životy a zdraví, dopadu na objekt, finanční dopad a dopad na fungování zasaženého společenství).

6.1.1 První fáze

První fáze metodiky Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle zahrnuje analýzu aktiv, tedy identifikaci hodnot, které je potřeba chránit. Dále zahrnuje identifikaci hrozeb a jejich zdrojů, od kterých hrozí nebezpečí. A v poslední řadě je třeba určit, jakým způsobem jednotlivé zdroje hrozeb útočí a co od nich hrozí. Na závěr dochází ke shrnutí výše uvedených tří kroků do seznamu možných způsobů útoků na konkrétní měkký cíl.

Analýza aktiv:

V případě ochrany měkkých cílů je zabezpečení zaměřeno hlavně na ochranu života a zdraví osob. I v tomto případě patří život a zdraví osob mezi hlavní hodnoty, které je potřeba chránit. Mezi chráněné lidi patří cestující, návštěvníci nebo kolemjdoucí lidé, pracovníci vlakového nádraží nebo vedlejších obchodů umístěných v budově. Mezi další hodnoty patří taktéž výpravní budova, a to jak její plášť, kde je pozornost zaměřena i na vchody, okna nebo venkovní zdi, tak i interiér a vnitřní vybavení, jako jsou lavičky, elektronické tabule, automaty, taktéž peníze z pokladen a další. S tímto jsou spjaté i podchody a exteriér, jako jsou vlaková nástupiště, prostor před vchodem a nejbližší venkovní okolí. Dále je taktéž potřeba myslet na majetek osob a jejich osobní věci. Mezi chráněné hodnoty patří i interní

informace vlakového nádraží a samotná jeho pověst, která poukazuje na jeho stav. Žádné město nechce mít nádraží proslulé vysokou kriminalitou.

Aby byl seznam chráněných hodnot přehlednější, jsou uvedeny v bodech níže. Mezi hlavní aktiva patří:

- Život a zdraví osob,
 - o Návštěvníci,
 - o Cestující,
 - o Pracovníci.
- Majetek,
 - o Plášť budovy,
 - o Vnitřní vybavení,
 - o Peníze,
 - o Exteriér a okolí,
 - o Majetek osob.
- Informace (interní informace Českých drah).
- Dobrá pověst nádraží.

Analýza zdrojů hrozeb:

Co se týče hrozeb, je potřeba definovat všechny hrozby, které by negativním způsobem ovlivnily chráněné aktivum. Dále je potřeba identifikovat zdroje těchto hrozeb. Mezi jednotlivé hrozby může patřit např. požár, napadení, vandalismus, terorismus a další. Jednotlivé způsoby jsou následně definovány ve třetím bodě, kde jsou už uvedeny způsoby útoků od jednotlivých zdrojů hrozeb. Hrozby jsou pro lepší přehlednost sepsány do seznamu. Obecně mezi možné hrozby na hlavním nádraží patří:

- Požár,
- Výbuch,
- Fyzické napadení,
- Loupežné přepadení,
- Verbální agrese,
- Krádež (spíše vnitřního vybavení nebo peněz),
- Vandalismus,
- Vražda,
- Poranění osob,

- Znásilnění,
- Únos,
- Terorismus.

Nyní je potřeba definovat, od kterých osob nebo případně skupin osob potenciální útok hrozí. To znamená identifikovat zdroje hrozby a uvažovat nad těmi, kteří by chtěli škodit. Je potřeba brát v potaz násilníky, kteří jsou zapojení do klasické kriminální činnosti, nezletilé pachatele, nespokojené zaměstnance nebo zákazníky (nespokojení cestující se službami nebo mající problémy ve spojitosti se zpožděním vlaku), různé skupiny, jako např. extrémisty, psychicky nemocné osoby, teroristy a další. Dle zdrojů hrozeb, tedy možných osob páchajících trestnou činností, je následně určen specifický způsob útoku. Zdroje hrozeb jsou pro lepší přehlednost sepsány níže do seznamu. Mezi zdroje hrozeb patří:

- Kriminálníci (tzv. klasická kriminalita, např. násilí nebo vandalismus),
- Nezletilí pachatelé,
- Skupiny organizovaného zločinu,
- Ideologicky zaměřené nenávistné skupiny (extremisté),
- Personál (nespokojení nebo bývalí zaměstnanci),
- Nespokojení zákazníci,
- Duševně a psychicky nemocné osoby,
- Teroristé.

Způsob útoku:

Způsoby útoků jsou závislé jak na zdroji hrozeb, tedy jednotlivých osobách nebo skupinách osob, tak i na místě a daném čase. Jednotlivé způsoby provedení útoků se u konkrétní osoby nebo skupiny osob budou lišit. Dále je vždy potřeba konkrétní způsoby posoudit ve vztahu ke konkrétnímu měkkému cíli, tedy k hlavnímu nádraží. Níže jsou uvedeny způsoby útoků, i v závislosti na zdroji útoku. Je definován samotný útok, nikoliv však už kriminální čin, ke kterému by způsob útoku mohl vést (např. loupežné přepadení, znásilnění, vražda a další), tyto jednotlivé hrozby byly definovány v druhém bodě. Následně bude ještě uvedeno shrnutí ve čtvrtém bodě.

Mezi „základní“ způsoby útoků, kde jsou zdrojem hrozeb pachatelé klasické kriminality, pachatelé násilných útoků, psychicky nemocné osoby, nespokojení pracovníci nebo zákazníci, patří:

- Napadení beze zbraně,
- Napadení chladnou zbraní,
- Napadení střelnou zbraní,
- Žhářský útok,
- Nájezd vozidla (spíše u psychicky nemocných osob),
- Falešné oznámení umístění výbušniny,
- Ničení vnitřního nebo venkovního vybavení,
- Krádež vnitřního nebo venkovního vybavení,
- Verbální útok.

Mezi způsoby útoků, kde jsou zdrojem hrozeb skupiny organizovaného zločinu, patří:

- Umístění výbušniny do prostoru (např. odložené zavazadlo),
- Organizovaný únos osoby.

Mezi způsoby útoků, kde jsou zdrojem hrozeb teroristi a teroristické skupiny, patří:

- Sebevražedný útok s použitím výbušniny,
- Nájezd vozidla s výbušninou.

Shrnutí výše uvedeného:

První fáze této metodiky obsahovala tři základní definice a zodpovězení tří na sebe navazujících otázek, a to: Co je potřeba chránit? Proti komu je potřeba tyto definované hodnoty chránit? Jakým způsobem tyto jednotlivé zdroje hrozeb útočí?

Ve výše zmíněných třech bodech bylo na tyto otázky zodpovězeno. Pro stručné shrnutí jsou níže uvedeny v jedné tabulce aktiva (hodnoty), které je potřeba chránit. Dále zdroje hrozeb, tedy osoby nebo skupiny osob, od kterých potenciální útok hrozí. V posledním sloupci jsou uvedené způsoby provedených útoků, které mohou od zdrojů hrozeb nastat.

Tab. 1. Shrnutí aktiv, zdrojů hrozeb a možných způsobů útoků

Chráněná aktiva	Zdroje hrozeb	Způsoby útoků
Život a zdraví osob	Kriminálníci	Napadení beze zbraně
- Návštěvníci	Nezletilí pachatelé	Napadení chladnou zbraní
- Cestující	Skupiny organizovaného zločinu	Napadení střelnou zbraní
- Pracovníci	Extremisté	Žhářský útok
Majetek	Personál	Nájezd vozidla
- Plášť budovy	Nespokojení zákazníci	Falešné oznámení umístění výbušniny
- Vnitřní vybavení	Psychicky nemocné osoby	Ničení vybavení
- Peníze	Teroristé	Krádež vybavení
- Exteriér a okolí		Verbální útok
- Majetek osob		Umístění výbušniny do prostoru
Informace		Organizovaný únos osoby
Dobrá pověst nádraží		Sebevražedný útok s výbušninou
		Nájezd vozidla s výbušninou

6.1.2 Druhá fáze

Druhá fáze obsahuje seznam možných způsobů útoků na konkrétní měkký cíl – hlavní nádraží, dle místa a času útoku. Jedná se o všechny možné varianty dle lokalizace a načasování útoku u každého jednotlivého způsobu útoku z výše uvedeného seznamu.

Je potřeba zvážit každý způsob útoku z hlediska zranitelného místa provedení a jeho načasování. Při těchto úvahách je třeba si zodpovědět dvě důležité otázky: Na jakém konkrétním místě může k danému způsobu útoku dojít? V jaký čas, fázi dne, týdne nebo roku může k danému způsobu útoku dojít? Při hledání odpovědí je důležité se vcítit do role útočníka, využít znalosti o páchaných trestných činech a snažit se přemýšlet jako pachatel. Díky tomu je možné lépe analyzovat způsoby provedení útoků ve více variantách, na základě místa a času, a tím získat pro sebe představu, jakým směrem se vydat k aplikaci bezpečnostních opatření.

Místa, kde může dojít k možným způsobům útoků:

- Uvnitř výpravní budovy – všechny veřejné přístupné prostory i soukromé (např. pro personál),
- Venkovní prostor u kolejí – vlaková nástupiště,
- Těsná blízkost objektu, okolní vstupy/vchody, podchody a zastávky tramvají.

Načasování, kdy může dojít k možným způsobům útoků:

- Během průměrného denního provozu
 - o Jedná se většinou o **dopoledne**, kdy je hlavní nádraží a okolí vytížené a návštěvnost je poměrně vysoká, avšak ne úplně nejvyšší.
- Během zvýšené návštěvnosti lidí hlavního nádraží
 - o Jak již bylo zmíněné v kapitole výše, informace ohledně vytíženosti nádraží je veřejný údaj, který si může kdokoliv dohledat. Vytíženost není každý den dle času stejná, u všedních dní lze však průměrně označit nejvyšší návštěvnost na **odpoledne**. O víkendu není návštěvnost nijak vysoká a po celý den se drží na celodenním průměru.
- Během večera a noci, kdy se v místě vyskytuje méně lidí než za běžného dne.

Tab. 2. Místo a načasování dle jednotlivého způsobu útoku

Místo	Načasování
Uvnitř výpravní budovy	Dopoledne (průměr denního provozu)
Venkovní prostor (vlaková nástupiště)	Odpoledne (zvýšené návštěvnosti lidí hlavního nádraží)
Těsná blízkost objektu (okolní vstupy, podchody nebo zastávky tramvají)	Během večera a noci

6.1.3 Třetí fáze

V poslední třetí fázi, po definování chráněných hodnot, hrozeb a jejich zdrojů, způsobů útoků a stanovení útoků dle lokalizace a času, dochází ke konečnému vyhodnocení míry ohroženosti pomocí podkategorií pravděpodobnosti a dopadu. Smyslem vyhodnocení není určit přesnou tabulku s čísly, ale pořádně se zamyslet nad jednotlivými způsoby útoků a odhalit slabiny. Pravděpodobnost určuje míru, že k dané variantě způsobu útoku může dojít. Dopad určuje míru negativního vlivu, který by útok na daný měkký cíl měl.

Pravděpodobnost:

Pravděpodobnost, že k danému způsobu útoku dojde, bude určována v každé zkoumané variantě dle lokalizace a načasování. Bude posuzována na základě těchto tří základních podkategorií:

- Dostupnost prostředků potřebných pro daný útok,
- Výskyt daného způsobu útoku,
- Složitost provedení daného útoku.

Dostupnost

Při hodnocení podkategorie dostupnosti je bodování zaměřeno na použití prostředků k útoku nebo zbraní, jejich dostupnost, případně zaškolení, které se týká použití.

7	6	5	4	3	2	1
beze zbraně	zbraň běžně dostupná (např. nůž)	více zbraní běžně dostupných zbraň méně běžně dostupná (např. auto)	zbraň na povolení, případně více takovýchto zbraní (např. střelná zbraň)	zbraň získatelná kriminální činností (černý trh apod.) bez potřeby odborného zaškolení	zbraň získatelná kriminální činností, s potřebou odborného zaškolení s krátkou dobou dodání	zbraň získatelná kriminální činností, s potřebou odborného zaškolení s dlouhou dobou dodání

Obr. 32. Bodovací škála dostupnosti zbraně [26]

Výskyt

Při hodnocení podkategorie výskytu je bodování zaměřeno na konkrétní způsob daného útoku, zdali jde o útok, který se již na podobném místě nebo v obdobné lokalitě stal anebo připravoval.

7	6	5	4	3	2	1
vyskytl se již mnohokrát v ČR	vyskytl se mnohokrát v relevantním zahraničí	vyskytl se několikrát v ČR	vyskytl se několikrát v relevantním zahraničí	vyskytl se ojedinele v ČR	vyskytl se ojedinele v relevantním zahraničí	nevyskytl se nikdy ani v ČR ani v relevantním zahraničí

Obr. 33. Bodovací škála výskytu útoku [26]

Složitost

Při hodnocení podkategorie složitosti je bodování zaměřeno na celkovou přípravu útoku, zdali se jedná o jednotlivce nebo o organizovanou skupinu.

7	6	5	4	3	2	1
jednotlivec bez pomoci dalších osob, veřejně přístupné místo	vyžaduje zapojení více osob veřejně přístupné místo	Jednoduchá či jednorázová spolupráce s místní kriminální skupinou, veřejně přístupné místo	Složitější či dlouhodobější spolupráce s kriminální skupinou veřejnosti nepřístupné místo	jednorázová spolupráce s místní teroristickou skupinou, veřejnosti nepřístupné místo	koordinovaná akce na místní úrovni se spoluprací s teroristickou skupinou, veřejnosti nepřístupné místo	mezinárodně koordinovaná, dlouhodobě připravovaná akce teroristické skupiny, veřejnosti přístupné či nepřístupné místo

Obr. 34. Bodovací škála složitosti útoku [26]

Na základě bodovací škály byly v případě pravděpodobnosti hodnoceny jednotlivé způsoby útoků stejně jak na základě místa, tak na základě načasování. V první části třetí fáze byla hodnocena pravděpodobnost dle podkategorií dostupnost, výskyt a složitost podle výše uvedených orientačních bodovacích škál. Hodnoty jsou zaznamenány níže v tabulce. Zároveň byl proveden i součet jednotlivých hodnot a stanovena pravděpodobnost u jednotlivých způsobů útoků.

Tab. 3. Tabulka vyhodnocení pravděpodobnosti

Pravděpodobnost	Součet	Dostupnost	Výskyt	Složitost
Napadení beze zbraně	21	7	7	7
Napadení chladnou zbraní	18	6	5	7
Napadení střelnou zbraní	14	4	3	7
Žhářský útok	18	6	6	6
Nájezd vozidla	13	5	3	5
Falešné oznámení umístění výbušniny	17	7	3	7
Ničení vnitřního nebo venkovního vybavení	20	6	7	7
Krádež vnitřního nebo venkovního vybavení	20	6	7	7
Verbální útok	21	7	7	7
Umístění výbušniny do prostoru	12	3	4	5
Organizovaný únos osoby	14	6	2	6
Sebevražedný útok s použitím výbušniny	9	2	2	5
Nájezd vozidla s výbušninou	9	2	2	5

Dopad:

Dopad je taková míra, jak velký by měl provedený útok negativní vliv na chráněný měkký cíl. Jedná se o takzvaný negativní dopad, který zanechává každá hrozba, která využije zranitelnosti aktiva. I dopad je hodnocený pomocí čtyř základních podkategorií:

- Dopad na životy a zdraví,
- Dopad na objekt,
- Finanční dopad,
- Dopad na přímo zasažené společenství.

Dopad na životy a zdraví

Při hodnocení podkategorie dopad na životy a zdraví osob je bodování zaměřeno na množství osob, které mohou být v případě konkrétního způsobu útoku zraněny nebo usmrceny.

7	6	5	4	3	2	1
vážná zranění většího množství osob a úmrtí většího množství osob	vážná zranění většího množství osob a úmrtí jednotlivců	vážná zranění většího množství osob	vážná zranění jednotlivců	lehká zranění většího množství osob	lehká zranění jednotlivců	úlek/šok, popř. drobná zranění

Obr. 35. Bodovací škála dopadu na životy a zdraví [26]

Dopad na objekt

Při hodnocení podkategorie dopad na objekt je bodování zaměřeno na technické poškození objektu, na provoz anebo možnost pokračovat v činnosti po útoku vzhledem k poškození objektu.

7	6	5	4	3	2	1
zničení objektu případně narušení statiky zrušení akce	rozsáhlé omezení funkčnosti objektu či možnosti pořádat akci	omezení funkčnosti části objektu či části akce	lokální omezení funkčnosti místnosti či části akce	závažnější poškození objektu či narušení akce bez omezení funkčnosti	drobné poškození objektu či narušení akce bez omezení funkčnosti	žádné či zanedbatelné poškození objektu či narušení akce

Obr. 36. Bodovací škála dopadu na objekt [26]

Finanční dopad

Při hodnocení podkategorie finanční dopad je bodování zaměřeno na finanční ztrátu, pojistné krytí, komplikace spojené s rekonstrukcemi, omezením provozu, opravu objektu a další výdaje.

7	6	5	4	3	2	1
dopad ekonomicky likvidační	dopad nad 500.000 Kč neřešitelný pojištěním	dopad nad 100.000 Kč neřešitelný pojištěním	dopad nad 100.000 Kč řešitelný pojištěním	dopad v řádu desetitisíců Kč	dopad do 5.000 Kč	bez dopadu, případně zanedbatelný

Obr. 37. Bodovací škála finančního dopadu [26]

Dopad na fungování společnosti

Při hodnocení podkategorie dopad na fungování společnosti je bodování zaměřeno na vliv útoku na společenství, které by bylo útokem bezprostředně zasaženo.

7	6	5	4	3	2	1
ukončení účasti / činnosti	dočasné přerušení činnosti	reálné riziko ohrožení osob při účasti na dalších aktivitách	všeobecná obava být aktivní ve společenství, větší omezení aktivit	menší omezení aktivit	slabý dopad na úrovni jednotlivců	bez zjevného dopadu na společenství

Obr. 38. Bodovací škála dopadu na fungování společenství [26]

Na základě bodovací škály byly v případě dopadu hodnoceny konkrétní způsoby útoku jednotlivě dle lokalizace i načasování. V druhé části třetí fáze byl hodnocen dopad dle podkategorií dopad na životy a zdraví, dopad na objekt, finanční dopad a dopad na fungování společnosti podle výše uvedených orientačních bodovacích škál. Hodnoty byly zaznamenány do tabulky. Následně byl proveden součet jednotlivých hodnot konkrétních způsobů útoků dle jednotlivého místa a času, které jsou uvedeny v tabulce níže. Samotné hodnoty podkategorií, které byly určovány dle bodovacích škál, jsou uvedeny v tabulce, která je přílohou této diplomové práce, jelikož se jedná o rozsáhlou tabulku.

Tab. 4. Součet dopadů dle jednotlivých míst a času útoku

Dopad (celkový součet)	místo			načasování		
	uvnitř	nástupiště	okolí	dopo	odpo	večer
Napadení beze zbraně	5	6	6	6	6	5
Napadení chladnou zbraní	9	10	10	10	11	9
Napadení střelnou zbraní	14	15	13	15	15	14
Žhářský útok	23	0	0	23	23	23
Nájezd vozidla	18	0	17	19	20	0
Falešné oznámení umístění výbušniny	12	0	0	12	12	0
Ničení vnitř. nebo venkovního vybavení	9	7	8	9	9	9
Krádež vnitř. nebo venkovního vybavení	9	0	8	9	9	9
Verbální útok	4	4	4	4	4	4
Umístění výbušniny do prostoru	23	0	0	23	23	0
Organizovaný únos osoby	12	11	11	11	12	10
Sebevražedný útok s použitím výbušniny	22	21	23	22	23	0
Nájezd vozidla s výbušninou	22	0	20	22	23	0

Po dosažení obou hodnot pravděpodobnosti a dopadu získáme celkovou míru ohroženosti jako násobek celkové pravděpodobnosti a celkového dopadu.

CELKOVÁ MÍRA OHROŽENOSTI = CELKOVÁ PRAVDĚPODOBNOST X CELKOVÝ DOPAD

Obr. 39. Celková míra ohroženosti [26]

Níže v další podkapitole, která se týká vyhodnocení rizik, jsou v tabulce uvedeny vybrané způsoby útoků, které vykazují největší hodnoty, tedy jejich pravděpodobnost a dopad je nejvyšší, a jsou posuzovány dle místa a načasování. Všechny ostatní hodnoty z tabulky, která je rozsáhlá, jsou opět uvedeny v příloze této diplomové práce.

6.2 Vyhodnocení rizik

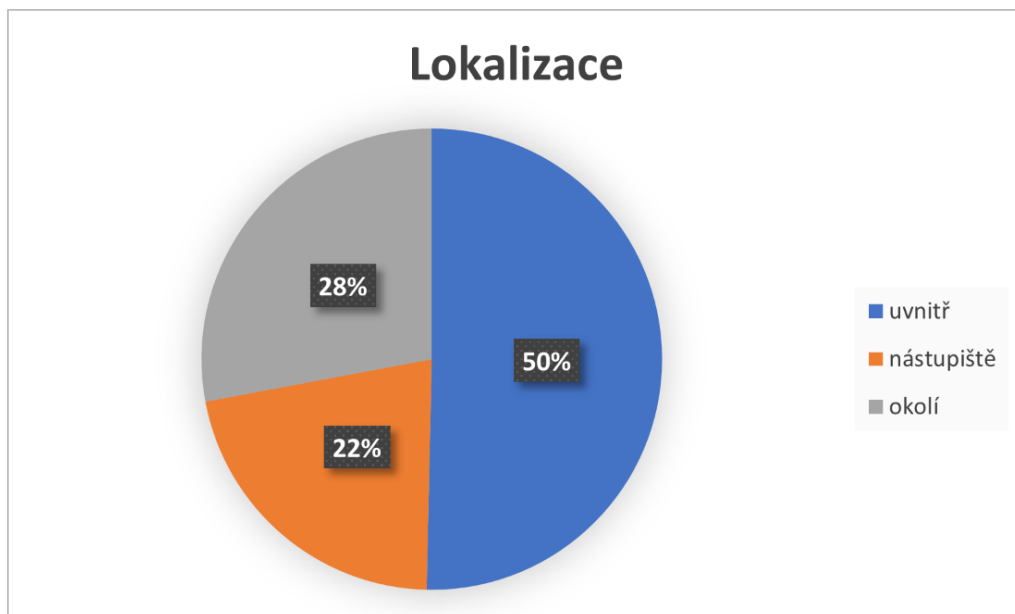
Dle získaných hodnot podkategorií, součtů hodnot pro získání celkové pravděpodobnosti a celkového dopadu a násobků těchto dvou hodnot, bylo stanoveno, na jakém místě a v jakém čase je měkký cíl nejvíce v ohrožení konkrétním způsobem útoku.

Na základě výpočtů bylo vyhodnoceno jako nejvíce ohrožené místo vnitřní prostor nádraží, kde se pohybuje nejvíce lidí, v případě útoku by mohlo dojít k velkým ztrátám na životech nebo poranění osob. Taktéž by byly velké následky v případě zničení vnitřní části budovy nebo jejího pláště, např. při výbuchu nebo požáru. Také by mohlo dojít na nějaký čas k uzavření prostoru nebo omezení činnosti pokladem či služeb a obchodů uvnitř. S tím jsou

spjaté rekonstrukční a opravné práce a finanční náklady. V druhém pořadí je ohrožené nejbližší okolí a prostor v těsné blízkosti nádraží, jako je prostor před hlavním vstupem a okolní chodník, tramvajové zastávky anebo také podchody, které všechny tato místa spojují pod zemí. V této lokaci je nejvíce nebezpečné napadení chladnou nebo střelnou zbraní anebo nájezd vozidla, kde jsou k tomu „příznivé“ podmínky. K chodníkům nebo zastávkám tramvají je přístup ze silnic, na zastávkách je většinou vždy vysoký počet lidí, ztráty na životech nebo poranění osob by bylo tedy velmi vysoké. U zastávek jsou nástupiště tramvají od silnice děleny zábradlím, které však není umístěné úplně všude kvůli průjezdu tramvají. Pachatel s automobilem tedy může vjet na chodník anebo po cestě vyhrazené pro tramvaje, a tím se dostat až na zastávku, případně taktéž poškodit tramvaj, což by vedlo jak k finančnímu dopadu, uzavření zastávek a provozu tramvají kvůli neprůjezdnosti kolejí na určitou dobu, tak i poranění osob uvnitř tramvaje. Dle vyhodnocení je nejmenší ohrožení na vlakových nástupištích u kolejí hlavního nádraží, kde spíše hrozí fyzické napadení, napadení chladnou nebo střelnou zbraní, případně únos.

Tab. 5. Výpočet ohrožení dle lokalizace

Způsob útoku	Lokalizace		
	uvnitř	nástupiště	okolí
Napadení beze zbraně	105	126	126
Napadení chladnou zbraní	162	180	180
Napadení střelnou zbraní	196	210	182
Žhářský útok	414	x	x
Nájezd vozidla	234	x	221
Umístění výbušniny do prostoru	276	x	x
Organizovaný únos osoby	168	154	154
Součet	1555	670	863



Obr. 40. Procentuální vyhodnocení ohroženosti dle lokalizace

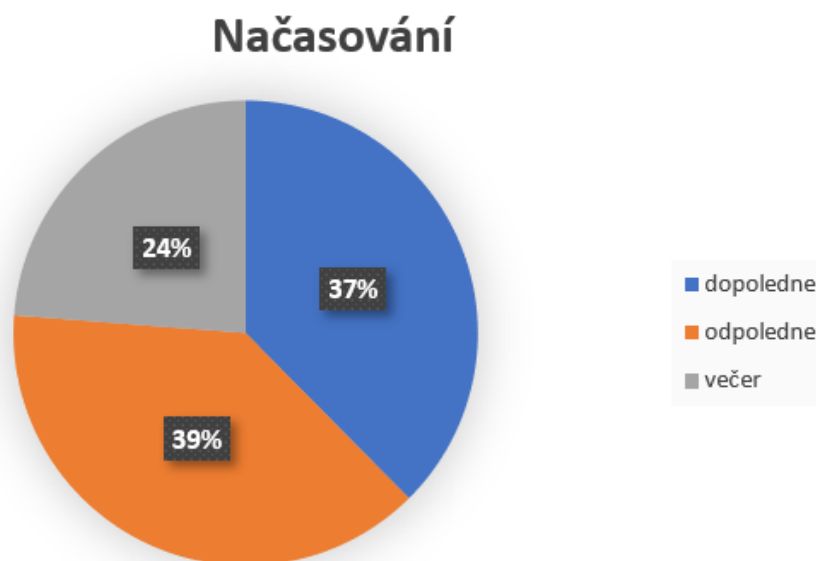
Na obrázku je z výše uvedené tabulky vytvořen graf, který ukazuje procentuální vyhodnocení ohroženosti místa dle lokalizace útoků. Z výše vyplývajícího bude aplikace metodiky a nastavení vhodných opatření zaměřeno hlavně na výpravní budovu a její blízké okolí, které zahrnují zastávky tramvají.

Dle výpočtu byla dále vyhodnocena míra ohroženosti podle načasování. Největší ohrožení je v odpoledních hodinách, kdy je nejvyšší vytíženost a návštěvnost hlavního nádraží, takže se tu vyskytuje nejvíce lidí. To stejné platí pro okolí, kdy lidé cestují z práce, škol nebo navštěvují různé obchody, kavárny a restaurace poblíž. Jsou plná vlaková nástupiště, zastávky pro cestující tramvajemi nebo trolejbusy a mnoho lidí se vyskytuje různě v prostoru hlavního nádraží během čekání na svůj spoj. Jelikož se jedná o analýzu měkkého cíle, byla pozornost nejvíce směřována na bezpečnost lidí, takže dle načasování bylo vyhodnocení nejvíce posuzováno dle dopadu na životy a zdraví osob. Pokud by k útoku došlo v odpoledních hodinách, tyto ztráty by byly nejvyšší. V dopoledních hodinách, kdy je výskyt taktéž trochu zvýšený, jelikož lidé jezdí do práce nebo do škol, by byly ztráty taktéž vysoké. Večerní nebo noční hodiny by vykazovaly nejméně ztrát, kdy se na hlavním nádraží, v okolí a na zastávkách vyskytuje nejméně lidí.

Tab. 6. Výpočet ohrožení dle načasování

Způsob útoku	Načasování		
	dopoledne	odpoledne	večer
Napadení beze zbraně	126	126	105
Napadení chladnou zbraní	180	198	162
Napadení střelnou zbraní	210	210	196
Žhářský útok	414	414	414
Nájezd vozidla	247	260	x
Umístění výbušniny do prostoru	276	276	x
Organizovaný únos osoby	154	168	140
Součet	1607	1652	1017

Níže na obrázku je z výše uvedené tabulky vytvořen graf, který ukazuje procentuální vyhodnocení ohroženosti místa dle načasování útoků. Části dne dopoledne a odpoledne jsou skoro na stejné úrovni. Míra ohrožení je tedy skoro stejná. Lépe je na tom večer, kdy se v dané lokalitě nevyskytuje tolik lidí, avšak při návrhu opatření a aplikaci metodiky se nesmí zapomínat i na zabezpečení ve večerních hodinách. Pokud by tato oblast nebyla vůbec ošetřena, mohlo by do budoucna dojít právě ke zvýšení trestné činnosti v těchto hodinách.



Obr. 41. Procentuální vyhodnocení ohroženosti dle načasování

6.2.1 Ošetření rizik

Na základě provedené analýzy rizik pomocí metody Vyhodnocení ohroženost měkkého cíle byla výsledkem vysoká míra ohrožení uvnitř výpravní budovy a v jejím blízkém okolí hlavně v dopoledních a odpoledních hodinách. Hlavní nádraží je vytížené celý den, nejvíce však

odpoledne, nejméně zase večer. Avšak ani na tuto část dne se nesmí zapomínat. To stejné platí pro blízké okolí, tramvajové zastávky nebo okolní obchody a prostředí. Obecně se jedná o měkký cíl, který vykazuje vysokou početnost lidí a nízké zabezpečení. Je tedy potřeba nastavit opatření dle metodiky CPTED, aby bylo místo přehledné a lidé měli přirozený dohled. Dále aby byla nějakým způsobem zajištěna kontrola vstupu, co se týče výpravní budovy a okolního prostoru. Do opatření je potřeba zařadit i teritorialitu, která lidem dopomůže k lepší identifikaci chráněného prostředí. A jako poslední je třeba do návrhu zařadit nějaké prvky plášťové ochranu pro zabezpečení výpravní budovy, údržbu a správu budovy a okolního prostředí.

Taktéž je potřeba se zaměřit na večerní a noční hodiny, kdy návštěvnost není tak vysoká, takže ohrožení typickými útoky na měkké cíle (např. umístění výbušniny do prostoru nebo nájezd vozidla) je nižší, ale může dojít ke klasickým útokům (např. verbální a fyzické napadení), kdy pachatel využije právě toho, že při jeho činu bude méně svědků a taktéž bude mít lepší podmínky při jeho horší viditelnosti (setmění nebo úplná tma v noci). Tady je potřeba se zamyslet nad dobrým osvětlením, pravidelnými hlídkami bezpečnostních pracovníků nebo policejních příslušníků, a také přemýšlet nad instalací kamerových systémů do problémových nebo hůře viditelných míst.

Při návrhu bude pozornost upřednostněna tmavým místům a zákoutím, neudržovaným nebo zničeným stavbám a prostorům, stěnám od graffiti, prvkům z minulosti, které momentálně nemají žádné využití, a provést takové změny, které prostoru přinesou pozitivní změny, a nebude potřeba tolik finančně nákladných prostředků, technických zásahů a jiných složitých úprav. Celkově je potřeba celý prostor prosvětlit, dodat mu zeleň, a udělat z místa bezpečný, úhledný, a hlavně do budoucna udržovatelný prostor, kde bude docházet k minimálním trestným činům té nejmenší závažnosti. K promyšlení je i problematika, která se týká podchodů, které slouží pro usměrnění pohybu lidí. Negativní je však jejich příležitost pro pachatele k páčání trestné činnosti, kdy samotný podchod slouží jako „temný kout“ a například jeho vstupy u tramvajových zastávek u hlavního nádraží vytváří stěny a zátarasy pro úkryt pachatelů nebo posezení pro bezdomovce nebo vandaly.



Obr. 42. Vstupy podchodů na hlavním nádraží [44]

Kromě zvoleného a následně provedeného opatření dle návrhu v poslední kapitole je potřeba myslet i na fakt, jak bylo zmíněno v kapitole o prevenci kriminality, že často místo eliminace kriminality dochází pouze k jejímu přesunutí na jiné místo. V tomto případě se tedy může jednat o přemístění více k centru města (směr náměstí Svobody), směrem k Mendlovu náměstí přes Nové sady anebo nejpravděpodobněji k již zmíněným problémovým místům, kterými jsou oblasti: Zábrdovice, s tím spojen Cejl a další místa a ulice za hlavním nádražím, jako např. Dornych, Trnitá nebo Koliště. Postupně je tedy potřeba provést potřebná opatření i na těchto místech a docílit celkové eliminace kriminality z celého města, aby bylo bezpečným zázemím pro jeho občany.

Závěr

Pro analýzu rizik byla vybrána metodika Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle, která je rozdělena na tři základní fáze, dohromady obsahuje osm kroků, které metodika definuje. V první fázi se jedná o analýzu aktiv, definování zdrojů hrozeb, způsoby útoků a shrnutí těchto tří bodů do jedné tabulky nebo seznamu. Jako aktiva byly definovány osoby, jejich život a zdraví, majetek (budova, vnitřní vybavení), majetek osob (osobní věci), informace a dobrá pověst nádraží. Mezi zdroje hrozeb patří kriminálníci, nezletilí pachatelé, extremisté a různé skupiny organizovaného zločinu, personál, nespokojení zákazníci, psychicky

nemocné osoby a teroristé. Mezi nejčastější možné způsoby útoků patří fyzická napadení beze zbraně, s chladnou zbraní nebo se střelnou zbraní, žhářský útok, nájezd vozidla, ničení nebo krádež majetku či vybavení, verbální útok nebo falešné oznámení umístění výbušniny, umístění výbušniny do prostoru, únos osoby, sebevražedný útok s použitím výbušniny nebo nájezd vozidla s výbušninou. Druhá fáze této metodiky analýzy rizik zahrnuje stanovení možných způsobů útoků dle místa a času. Dle místa může k možnému útoku na měkký cíl dojít uvnitř výpravní budovy, na vlakových nástupištích anebo v těsné blízkosti (např. podchody, zastávky tramvají nebo okolní vstupy). Dle načasování může k možnému útoku dojít během dopoledne (považováno za průměrný denní provoz), odpoledne (nejvyšší návštěvnost) nebo večera/noci (nízká vytíženost). V poslední třetí fázi je určena pravděpodobnost a dopad útoku na základě hodnocení jednotlivých podkategorií body 1 až 7 dle bodovacích škál. V závěru je pak na základě násobku těchto dvou hodnot určena celková míra ohroženosti. Tato míra ohroženosti byla určena z pohledu lokalizace a načasování. Dle lokalizace hrozí největší ohrožení uvnitř výpravní budovy, poté v blízkém okolí hlavního nádraží. Dle načasování hrozí největší ohrožení během dopoledne a odpoledne, výsledek se lišil pouze o 2 %. Večer je místo nejméně v ohrožení, avšak z pohledu útoků na měkké cíle. Naopak fyzické útoky mohou být pro potenciální pachatele přínosnější, jelikož při nízkém výskytu lidí na nádraží a v okolí nemusí být přistižený při činu. Na základě výsledků provedené analýzy je v poslední kapitole proveden návrh dle metodiky CPTED.

7 APLIKACE METODIKY

V poslední kapitole, která je nejdůležitější částí této diplomové práce, je provedena aplikace metodiky CPTED na vybraný infrastrukturní objekt, kterým je hlavní vlakové nádraží v Brně. Cílem aplikace metodiky je snížení kriminality v daném prostoru, a tím vytvořit bezpečné prostředí pro obyvatele a ostatní návštěvníky brněnského nádraží nebo jeho blízkého okolí.

7.1 Hlavní nádraží

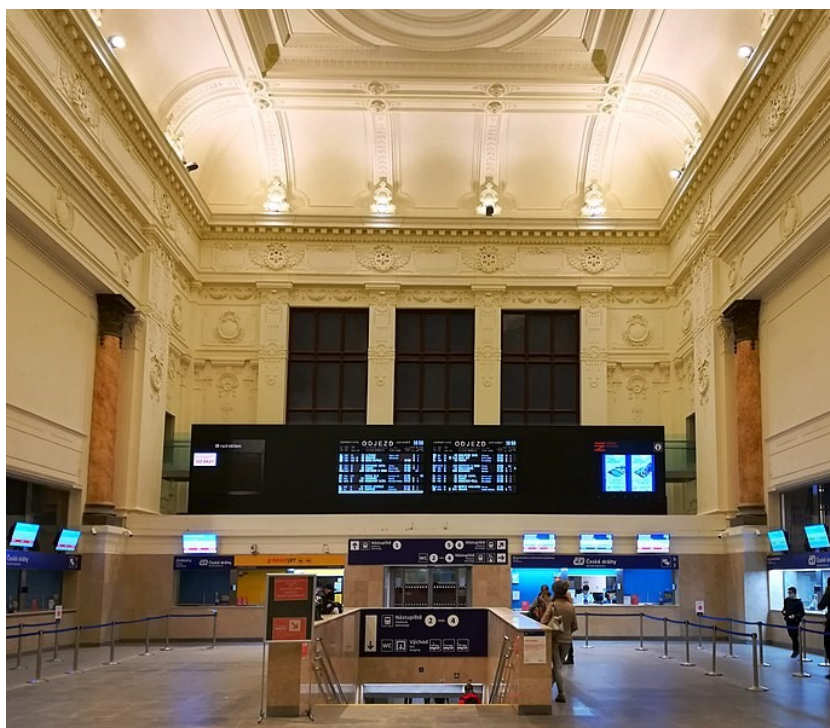
Hlavní nádraží v Brně patří, jako všechny ostatní vlaková či autobusová nádraží nebo zastávky městské hromadné dopravy, mezi měkké cíle. Vyznačuje se velkou návštěvností a výskytem vysokého počtu osob. Prostory měkkých cílů jsou zabezpečeny na velmi nízké úrovni anebo nejsou zabezpečeny vůbec. Současný stav zabezpečení hlavního nádraží obsahuje: kamerové systémy a nepřetržitý dohled strážníků městské policie [42]. Před několika lety bylo zabezpečení a celková správa prostoru horší, vzhled byl zanedbanější a chodníky špinavější. Momentálně je situace lepší, každý den Nádražní ulicí projíždí auto s cisternou, prostor je nepřetržitě monitorován kamerovým systémem a dohled policie by měl být po celých 24 hodin denně. Avšak celková situace ještě není úplně ideální. Proto je potřeba navrhnout další změny a potřebná opatření.

Na základě analýzy rizik a vyhodnocených výsledků je níže v podkapitolách aplikovaná metodika CPTED pro maximální a efektivní snížení kriminality v dané lokalitě. Aplikace je rozdělena dle základních čtyř strategií, které metodiku tvoří. Zaměření je hlavně na exteriér prostoru, tedy plášť budovy a nejbližší okolí, které zahrnují zastávky tramvají a vstupy do podchodů. Interiér výpravní budovy a vnitřní prostory jsou pravidelně udržované, nedávno došlo k rekonstrukci levého křídla a v blízké budoucnosti je plánovaná i rekonstrukce pravého křídla. Do návrhu nejsou taktéž zahrnuty vlaková nástupiště, která nevypadají nijak špatně, a hlavně dle analýzy vykazují nízkou míru rizika pro hrozící útok nebo páchaný trestný čin.



Obr. 43. Hlavní nádraží [vlastní zdroj]

Níže je umístěn i obrázek interiéru výpravní budovy. Vnitřní část vypadá o mnoho lépe, než exteriér a nejbližší venkovní okolí. Proto je aplikace zaměřena právě na ně.



Obr. 44. Interiér výpravní budovy [35]

7.1.1 Přirozený dohled

Pro možnost přirozeného dohledu je potřeba otevřený a dobře osvětlený prostor, kde nebudou výhled znemožňovat různé stěny, zídky nebo zákoutí, jejichž slepá místa vytváří příležitost pro kriminální činnost. V této podkapitole budou uvedeny úpravy, díky kterým bude prostor přehlednější, vizuálně upravenější, a hlavně bude působit bezpečněji. V první řadě bude potřeba odstranit vstupy do podchodů, což následně souvisí s konstrukční změnou podchodu. Zde budou potřeba podzemní práce a poté i povrchové úpravy u tramvajových zastávek a jejich nástupišť. Bude potřeba odstranit stříšky nad vstupy, které zamezují výhledu do prostoru, taktéž okolní zídky, u kterých se často vyskytují různá individua, bezdomovci nebo opilí lidé, kteří obtěžují kolemjdoucí.



Obr. 45. Vstupy podchodů [44]

Těmito změnami bude dosaženo lepšího rozhledu v prostoru a zamezení výskytu různých individuí na těchto místech. Po odstranění vstupů do podchodu budou vytvořena pouze rovná nástupiště u tramvajových zastávek. Dále budou upravena místa pro možnost parkování. Bude odstraněno podélné parkoviště na ulici Nádražní, tím vznikne druhý pruh pro auta, což napomůže k lepší průjezdnosti a dopravní situaci. Jediné parkoviště v tomto prostoru bude umístěno před nádražní poštou, které bude rozšířeno o další parkovací místa a dojde k jeho

malé úpravě. Další možnost parkování je z druhé strany vlakového nádraží z ulice Uhelná směrem z ulice Úzké.

Dále bude potřeba odstranit lavičky, na kterých se většinou vyskytují pouze bezdomovci nebo opilí lidé. Obyčejní lidé je skoro vůbec nevyužívají. Taktéž je třeba odstranit stará zábradlí, sloupky, odpadkové koše a přístřešky nad tramvajovými zastávkami. Taktéž bude potřeba upravit kamerové systémy, aby monitorovaly celý prostor a celkově upravit osvětlení ve venkovním prostoru hlavního nádraží.

V poslední řadě je potřeba definovat nové prvky, které budou do prostoru přidány. Po odstranění vstupů do podchodu vznikne u zastávek volný prostor, po kterém se budou moci lidé pohybovat. Na tento volný prostor bude umístěn přechod, který je aktuálně pouze na druhé straně zastávek. Díky druhému přechodu bude pohyb lidí usměrňován z obou stran a nebudou se shlukovat pouze na jednom přechodu. Na zastávkách budou dále umístěny nové stříšky z plexiskel, přes které bude vidět do celého prostoru. Pod tyto stříšky bude umístěno další osvětlení, který bude dostatečně osvětlovat prostor. Taktéž zde budou umístěny nové odpadkové koše.

Pro estetičnost a pěknější vzhled je třeba do prostoru vysadit zeleň, různé stromy, keřiky a další rostliny, jak na zastávkách, tak i před výpravní budovu. Je však potřebné vhodné umístění, aby zeleň nebránila k rozhledu nebo netvořila stíny a slepá místa.

Dále bude provedena rekonstrukce pravé části výpravní budovy, tzv. pravého křídla. V těchto místech se nyní nachází několik obchodů a nonstop bar. Po rekonstrukci by zde bylo přemístěno informační centrum a nově by byly otevřeny různé obchody a podniky, jako například restaurace nebo kavárna s venkovní zahrádkou.

7.1.2 Přirozená kontrola vstupu

Ve výpravní budově budou vchody monitorované kamerovým systémem, a také jej budou kontrolovat bezpečnostní pracovníci. Vstup do výpravní budovy není nikterak omezený, takže do budovy a k nástupištím může vstoupit úplně kdokoliv.

Venkovní prostor je široce otevřený a přístupný všem, a to ze všech stran. Není ani možné exteriér nějak oplotit, jelikož místy projíždí auta, trolejbusy a tramvaje. Na parkovišti budou před výpravní budovou instalované závory, které umožní vjezd automobilům na časový interval 2 hodiny, který bude placený. Vjezdy a výjezdy budou taktéž monitorované kamerovým systémem.

Návrh pro vyšší úroveň zabezpečení:

Pro zamezení vstupu neoprávněným osobám do výpravní budovy nebo k nástupištím mohou být vchody zabezpečeny takovým způsobem, že u vstupů (ať už se jedná o hlavní vchod, vedlejší vchod v pravém křídle nebo vstupy z podchodů) budou umístěny turnikety nebo branky, které budou pouštět cestující do prostoru na základě jízdenky, kterou před vstupním systémem naskenují přes QR kód. Po ověření platné jízdenky bude osobě umožněn vstup, v případě neplatné jízdenky bude osobě vstup odepřen. Následný výstup z prostoru by byl automaticky volný a systém by branku či turniket otevíral automaticky na pohybové čidlo. Vystupující by byli pouze cestující, zde tedy kontrola dle QR kódu jako při vstupu není potřebná. Přístupové systémy budou monitorované kamerovým systémem. To může dopomoci k rychlejšímu zásahu bezpečnostního pracovníka, který si může všimnout neoprávněného vstupu při kontrole obrazovek monitorovaných prostorů. Případně kamerové záznamy poslouží ke zpětné detekci pachatele.

7.1.3 Teritorialita

Výpravní budova, vlaková nástupiště a podchody jsou ohraničeny dle vlastního rozestavění stěn a vnitřních konstrukčních prvků. Uvnitř výpravní budovy a v podchodech jsou umístěny informační tabule a ukazatele, které usměrňují pohyb osob, směr východu, směr na nástupiště a další.

Venkovní teritoriální ohraničení bude náročnější, a to již kvůli zmíněnému dopravnímu provozu v okolí. Chodníky u Nádražní ulice a u výpravní budovy budou na některých místech oddělovat od silnice živé ploty a nově umístěná zábradlí. Na obou koncích tramvajových zastávek a jejich nástupišť budou umístěny přechody pro chodce, pro lepší usměrňování jejich pohybu. Na obou koncích těchto nástupišť u tramvajových zastávek budou umístěné travnaté plochy s keři, stromy a květinami. Dále budou na zastávkách upraveny přístřešky, které budou z průhledných plexiskel, aby bylo přes ně vidět do prostoru. U krajních zastávek, které mají z jedné strany tramvajové koleje a z druhé cestu, budou umístěny na okrajích nástupišť, aby se zamezil osobám vstup na cestu mimo přechod pro chodce, a také aby bylo ošetřeno riziko proti případnému nájezdu pachatele automobilem do prostoru zastávky. Na prostředním nástupišti tramvajové zastávky, kde jsou z obou stran tramvajové koleje, bude stěna střížky umístěna uprostřed nástupiště, nástupiště však bude zakrývat celé.

7.1.4 Správa budovy a okolí

Výpravní budova je krásným historickým architektonickým prvkem, proto při aplikaci metodiky nebude navržena nová moderní budova, ale bude ponechána tato původní. Pouze dojde k rekonstrukci pravého křídla a mírným úpravám, které zahrnují např. novou fasádu, odstranění graffiti, očištění prostoru a chodníků, případně ošetření dveří nebo okenních rámců. Dále mimo nové fasády budou stěny ošetřeny nátěrem proti graffiti, takže v případě vandalismu stačí stěny pouze omýt a nemusí se znovu natírat barvou. Dále je potřeba odstranit neúhledné předměty nebo prvky, které již nezastávají svou funkci nebo jejich aktuální vzhled není přívětivý. Jedná se například o odpadkové koše, stojany na kola, lavičky a další.

Jak již bylo zmíněno, pravé křídlo bude rekonstruováno, a budou zde otevřeny nové obchody, kavárna anebo restaurace se zahrádkou, která bude mít své venkovní osvětlení. Dále bude do prostoru vysazeno hodně zeleně, proto je důležité dbát na čistotu a údržbu. A to taktéž u výpravní budovy, chodníků, silnic a zastávek. K dosažení a udržení úhledného prostoru je potřeba pravidelná údržba, jako například pravidelné čištění chodníků, cest, zdí nebo košů, které budou pravidelně vyváženy, aby nedošlo k přeplnění a znečištění okolí. Je také potřeba nezapomínat na revize kamer a různých systémů, pravidelně kontrolovat a měnit žárovky u světel a pouličních lamp a jiné údržbářské práce.

K údržbě a správě prostoru patří i plášťová ochrana, kterou aktuálně zahrnují kamerové systémy, u kterých dojde k jejich vylepšení a posílení monitoringu celého prostoru (např. výměna a doplnění kamer nebo rozšíření úhlů snímání). Dále je potřeba zabezpečit velké skleněné plochy podniků a obchodů v levém a pravém křídle. Ideálním bezpečnostním prvkem je například bezpečnostní fólie na sklo, která nejen detekuje narušení, ale taktéž zamezuje rozbití a vysypání skla. U ostatních detektorů může hrozit vyšší riziko planých poplachů, a to kvůli dopravnímu provozu a vyššímu výskytu osob. Taktéž je důležitá fyzická ostraha objektu. Bude potřeba posílit kontrolu policejních hlídek, případně využít přímo bezpečnostní pracovníky pro kontrolu celého prostoru.

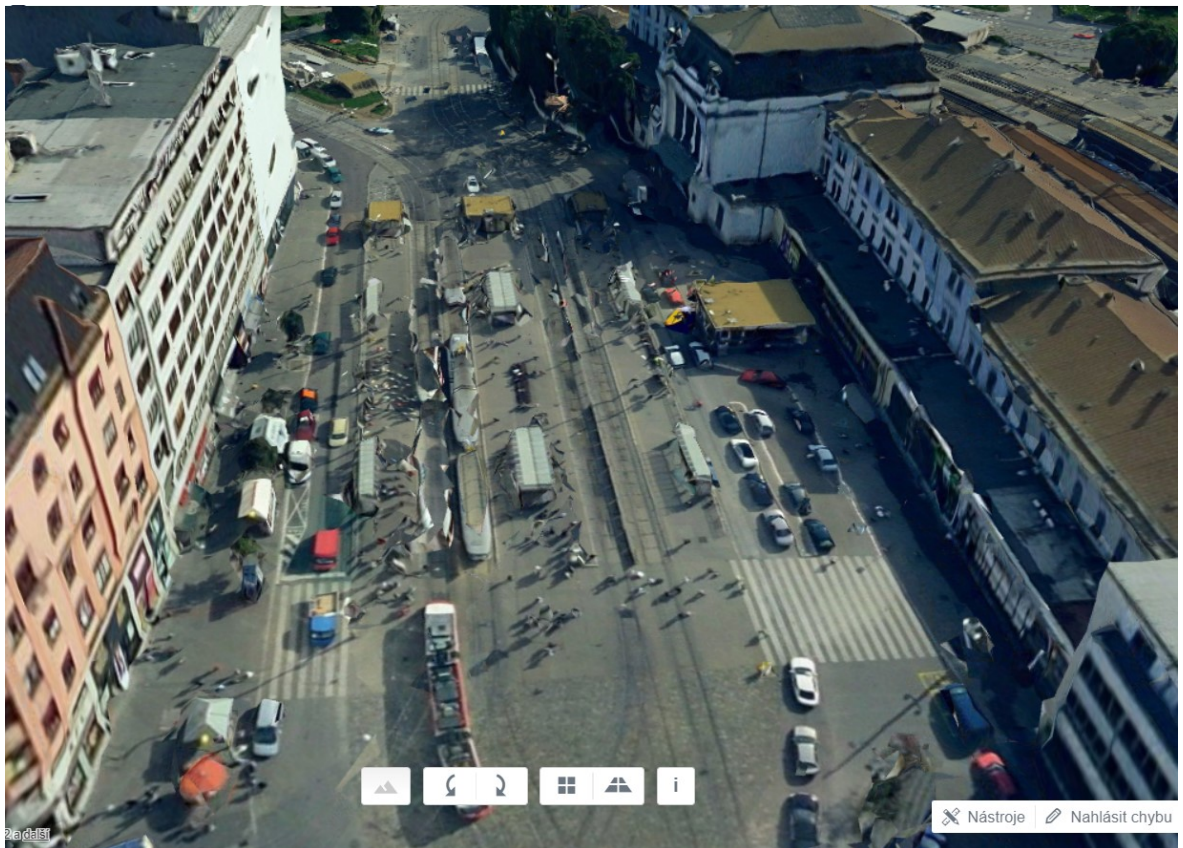
Níže v tabulce jsou pro přehlednější popis uvedeny prvky, které je potřeba do prostoru přidat, upravit, a které je potřeba odstranit.

Tab. 7. Úkony v prostoru

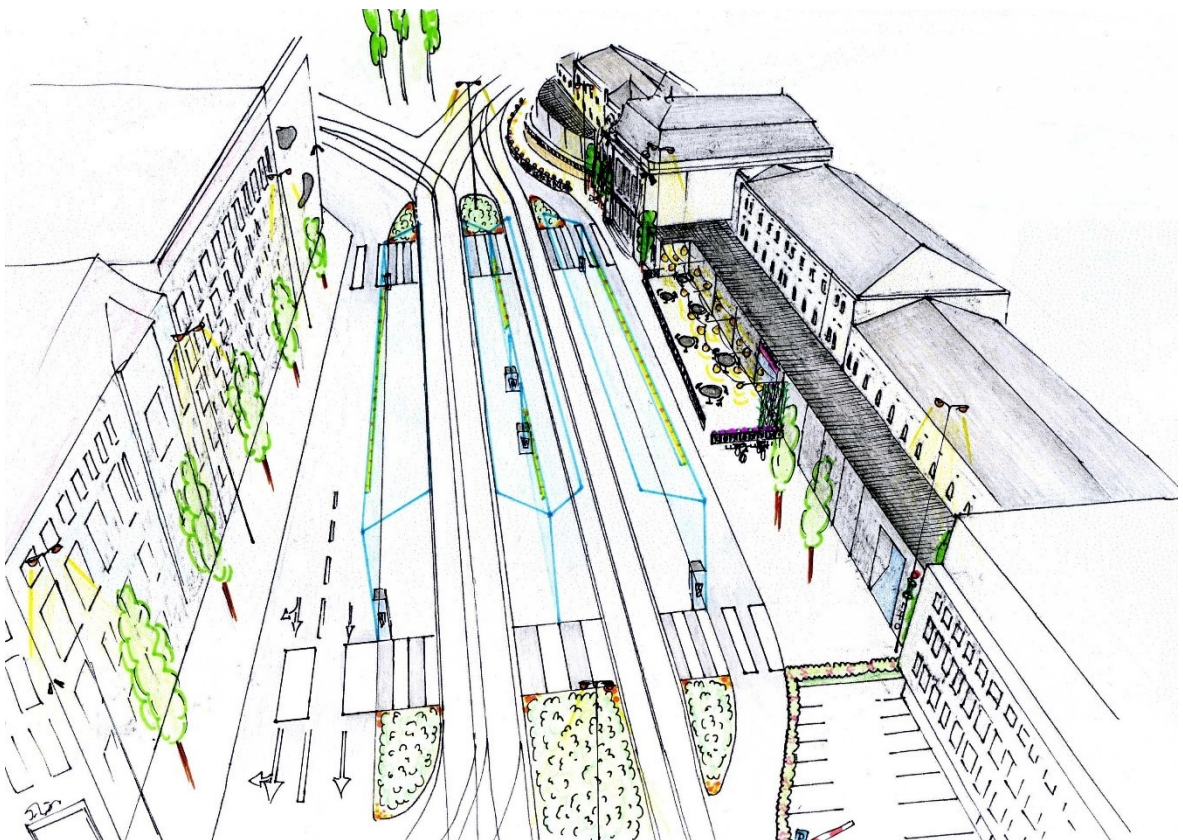
Odebrat	Upravit	Přidat
<ul style="list-style-type: none"> - Vstupy podchodů - Lavičky - Zábradlí a sloupky - Odpadkové koše - Přístřešky u zastávek - Podélné parkoviště 	<ul style="list-style-type: none"> - Zastávky a jejich nástupiště - Kamerové systémy - Lampy a světla - Parkoviště - Informační centrum - Výpravní budova - Stojany na kola 	<ul style="list-style-type: none"> - Přejechod pro chodce - Vysadit zeleň - Rekonstrukce pravého křídla - Nové zábradlí - Nové odpadkové koše - Nové přístřešky u zastávek

Vizualizace

Níže jsou zobrazeny návrhy vizualizací nového vzhledu hlavního nádraží a okolního prostoru, zahrnující hlavně tramvajové zastávky a nejbližší okolí před výpravní budovou. Pro porovnání jsou k těmto obrázkům s vizualizacemi vloženy i fotografie hlavního nádraží v aktuálním stavu. Na první pohled si lze povšimnout, že prostor vypadá čistější, přehlednější a úhlednější. Hodně tomu napomáhá odstranění vstupů do podchodů u tramvajových zastávek, posílení osvětlení, výsadba zeleně a další úpravy.



Obr. 48. Hlavní nádraží před aplikací [44]



Obr. 49. Hlavní nádraží po aplikaci CPTED metodiky

7.2 Okolí

V této kapitole jsou uvedeny spíše doporučení pro místa v blízkém okolí, jejichž změna dopomůže k celkovému zlepšení vzhledu a snížení kriminality na hlavním nádraží. Pokud by došlo pouze ke změně výpravní budovy a tramvajových zastávek, kriminalita by se s největší pravděpodobností jen přesunula do nejbližšího okolí. Je tedy potřeba myslet i na tato místa a změnu provést i zde.

7.2.1 Nádražní pošta

Dle aktuálních informací Česká pošta prodala budovu nádražní pošty a v budoucnu jejich služby nebudou v budově provozovány. Budova by mohla projít rekonstrukcí, novou fasádou, případně výměnou oken. Nově zrekonstruovaná budova by se mohla využít jako muzeum nebo galerie. Dále je potřeba budovu a okolní prostor udržovat v čistotě, to se týká i většího parkoviště, které by bylo před budovu nově vybudováno. Dále by se před budovu a na vybraná místa u parkoviště mohla vysadit zelen, která by prostoru dodávala estetičtější dojem. Nesmí se také zapomenout na doplnění pouličních lamp a osvětlení, které udělá místo dostatečně viditelným a přehledným.



Obr. 50. Nádražní pošta [vlastní zdroj]

Od budovy nádražní pošty směrem k Novým sadům se podél chodníku vyskytují tzv. cihlové zidky, které dělí prostor vlakových kolejí a vlakového nástupiště od chodníku u ulice

Nádražní. Tyto zídky jsou momentálně nevzhledné, špinavé a pomalované graffiti. Při úpravě nádraží, jeho okolního prostoru a s tím spjatá nádražní pošta, je potřeba myslet i na toto místo. Zídky je potřeba přetřít a zbavit se nevzhledného graffiti. Zde se může použít, jako u fasády výpravní budovy, nátěr proti graffiti. Takže v případě budoucího ničení a vandalismu bude stačit zídky pouze omýt, a nebudou se muset opětovně natírat.



Obr. 51. Graffiti na Nádražní ulici směrem k Novým sadům [vlastní zdroj]

7.2.2 Podchod

Podchody jsou potřebné k pohybu a průchodu pod hlavním nádražím, například z výpravní budovy k různým vlakovým nástupištím nebo od obchodního centra Dornych do výpravní budovy. Tento brněnský podchod od obchodního centra bude na základě návrhu aplikace CPTED metodiky upraven. Jeho východ nebude směřovat až na tramvajové zastávky, ale pouze do výpravní budovy, do obchodního centra Letmo a jeden jediný východ k zastávkám bude umístěn směrem ke starému autobusovému nádraží, u Benešovi ulice, kde jsou umístěné zastávky pro trolejbusy.



Obr. 52. Trolejbusové zastávky u nádraží [44]

Pro větší efektivitu aplikace CPTED metodiky na hlavní nádraží, snížení kriminality a zvýšení bezpečnosti, by měl být i tento prostor zastávek trolejbusu a východ podchodu upraven. Zastávky trolejbusů a jejich nástupiště by měly projít rekonstrukcí, východ z podchodu a jeho stříška by měly být modernizovány, aby se zde u zidek nemohli vyskytovat žádná bezdomovci nebo opilí lidé. S tím je spjatý i podjezd pod vlakovými kolejemi pro automobily a tramvaje vedoucí k ulici Dornych, který je vzhledově neúhledný, na zdích se mnohočetně vyskytuje graffiti a celé místo nevypadá pěkně.



Obr. 53. Graffiti na ulici Nádražní směrem k Dornychu [44]

Směrem od podjezdu po ulici Dornych k Úzké ulici pokračují dále podél vlakového nádraží nepěkné zdi, které jsou pomalované graffiti, je tu umístěno i pár podniků a obchodů, u jejichž vstupů jsou umístěny mřížky. Celkově místo nevypadá hezky, může přitahovat potenciální pachatele ke kriminální činnosti. Je tedy potřeba stěny přetříť, očistit a zavřít pochybné podniky, které mohou přitahovat různé zvláštní typy lidí. Podél těchto zdí lze dojít k obchodnímu centru Dornych a podchodu, o kterém je více uvedeno níže.



Obr. 54. Zdi podél ulice Dornych vedoucí směrem k podchodu [44]

Co se týče brněnského podchodu od obchodního centra Dornych vedoucí k výpravní budově, ten projde přestavbou a bude upraveno jeho zakončení a výstupy, jak bylo výše zmíněno. Dále by měla pozitivní vliv jeho celková rekonstrukce, aby vypadal lépe, co se týče vizuální stránky a taktéž aby působil bezpečněji na osoby, které ním budou muset procházet. Bylo by potřeba upravit vnitřní prostor, provést pár stavebních úprav a vložit nové obklady, odstranit stávající obchody, instalovat nové osvětlení, případně podél jedné strany vybudovat nějaké obchody nebo služby, které kolemjdoucí budou moci využívat. Opět je potřeba myslet na pravidelnou údržbu prostoru a zajistit úklidové práce pro jeho čistý a úhledný vzhled. S úpravou podchodu souvisí i velmi důležité místo, které je v okolí asi nejvíce nebezpečné a určitě nejvíce vzhledově odpudivé. Jedná se místo mezi obchodním centrem Dornych a vstupem do podchodu.



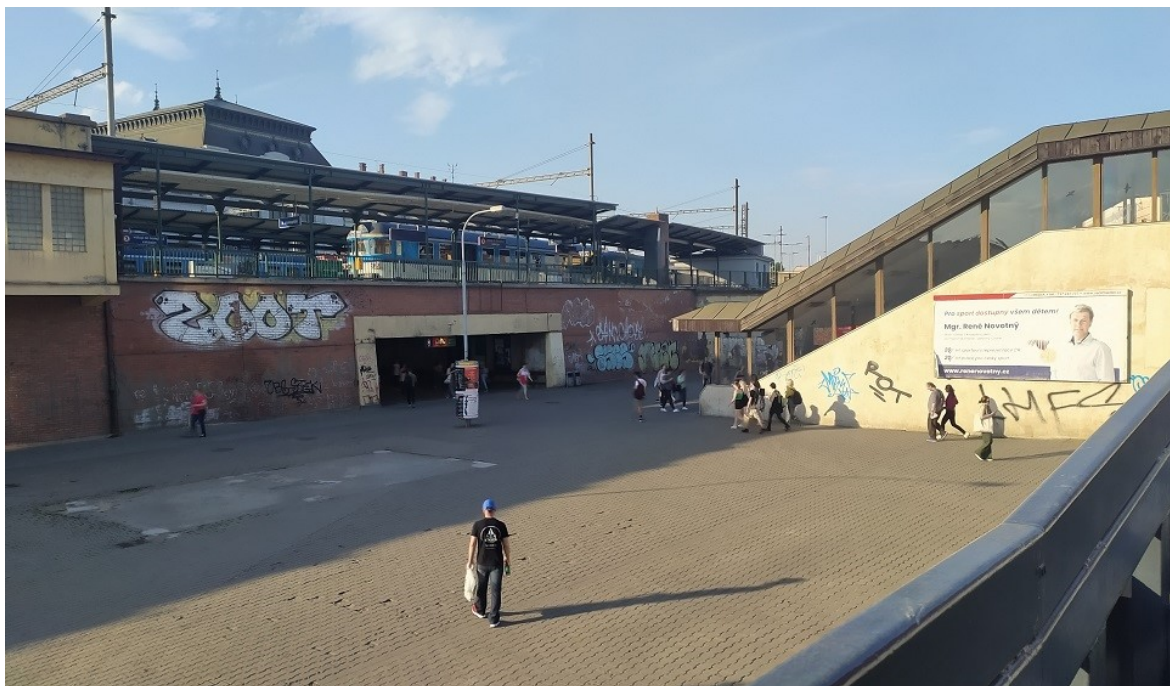
Obr. 55. Aktuální stav podchodu [vlastní zdroj]

7.2.3 Obchodní centrum Dornych a okolí

Obchodní centrum Dornych je přístupný z přízemní části z ulice Dornych nebo Úzké. Dále je přístupný z prvního patra, které je následně spojeno s Galeríí Vaňkovka mostem pro pěší. Z druhé strany je pak umístěn eskalátor, schodiště a bezbariérový přístup směrem k podchodu. Celý tento prostor, ať už přízemí nebo první patro, se vykazuje nehezským vzhledem a v obyvatelích vyvolává velký pocit nebezpečí. Chodníky jsou špinavé, stěny pomalované, v přízemním okolí je umístěna benzinka a zchátralý bar, kde se vyskytují různá individua. Nejvíce problémové jsou schody vedoucí z prvního patra obchodního centra Dornych směrem dolů k podchodu. Zde se většinou vždy vyskytují bezdomovci, opilí a agresivní lidé nebo osoby pod vlivem jiných návykových látek. Ve většině případů tyto osoby sedí na schodech nebo kousek dál na chodnicích nebo u vstupu do podchodu. Někdy jsou agresivní vůči sobě, někdy vůči okolním lidem, někdy leží opilí na zemi. Příčinou jejich výskytu je právě nepěkný vzhled tohoto místa. Proto je potřeba jej změnit.

Spolu s úpravou hlavního nádraží a následné změně okolního prostoru, kde spadá oprava nádražní pošty, úprava zdí podél ulice Dornych a rekonstrukce podchodu, je potřeba změnit i celý tento zmiňovaný prostor. Je nutné odstranit nonstop bary, zrekonstruovat budovu

obchodního centra, dát mu novou fasádu, celý prostor vybavit novým osvětlením, a hlavně provést opravu schodů a eskalátorů vedoucích z prvního patra obchodního centra k podchodu. Ke změnám by mohla patřit i modernizace velkého parkoviště, do prostoru vysadit zeleň, aby celé místo zútulňovala, avšak pozor, aby některá místa nezastínila. Těmito změnami lze docílit k vytvoření bezpečného prostoru pro osoby, které každý den musí tímto místem procházet.



Obr. 56. Okolí před obchodním centrem Dornych [vlastní zdroj]

7.2.4 Ostatní místa v Brně

V takovém stavu, jako je aktuální hlavní nádraží a jeho okolí, zahrnující prostory až po ulice Dornych a Úzkou, je nespočet míst po celém Brně. Pro celkové snížení kriminality ve městě a zvýšení pocitu bezpečí u jeho obyvatel je třeba provést změny všude, kde jsou potřeba a kde to aktuální stav míst potřebuje. Níže je pro představu uvedeno jen pár míst z mnoha doplněny fotografiemi, kterým by změna a aplikace CPTED metodiky taktéž pomohla. Následně je naopak uvedeno pár míst, která svým vzhledem odrazují pachatele, vypadají úhledně, bezpečně a pro obyčejné lidi a obyvatele města jsou přitažlivě pro jejich výskyt, pohyb a trávení volných chvil na těchto místech beze strachu, že je někdo bude obtěžovat nebo napadat, ať už slovně nebo fyzicky.

Neúhledná místa

Mezi další místa v Brně, která by měla být zrekonstruována nebo upravena pro snížení výskytu kriminality, patří:



Obr. 57. Římské náměstí [44]



Obr. 58. Vlakové nádraží v Židenicích [44]



Obr. 59. Roh na ulici Veverří a Pekárenské [vlastní zdroj]



Obr. 60. Zastávka Náměstí 28. října na ulici Milady Horákové [44]

Úhledná místa

Vizuálně pěkná místa, na kterých se obyvatelé města Brna mohou cítit bezpečně právě pro jejich vzhled, rozlehlý a přehledný prostor, osvětlení a čistotu. Může se jednat o místa, kde se vyskytují studenti nebo rodiny s dětmi. Jedná se například o:



Obr. 61. Janáčková akademie múzických umění [vlastní zdroj]



Obr. 62. Denisovy sady u Petrova [vlastní zdroj]



Obr. 63. Zastávka na ulici Joštova [vlastní zdroj]

Závěr

Na základě analýzy rizik v předchozí kapitole byla provedena aplikace metodiky CPTED na měkký cíl, konkrétně na hlavní nádraží v Brně. Aplikace byla provedena dle čtyř základních strategií. Jednalo se o přirozený dohled, kdy je potřeba z prostoru odstranit všechny prvky, které zamezují přehlednému rozhledu po prostoru, některé jsou již staré a nesplňují svou funkci. Jedná se o vstupy do podchodů, lavičky, staré zábradlí nebo odpadkové koše. Úkony dle strategie obsahují další zásahy, mezi které patří povrchová úprava tramvajových zastávek a jejich nástupišť po odstranění stříšek a vstupů do podchodu, odstranění původních přístřešků a instalace nových přístřešků z plexiskel po celé délce nástupišť u zastávek, úprava stojanů na kola, dále upravit kamerové systémy a osvětlení v prostoru, umístit do prostoru další přechod pro chodce pro lepší usměrňování pohybu osob, zamezení velkému shlukování a lepší přehlednost, vysadit zeleň, odstranit podélné parkoviště u Nádražní ulice, tím vznikne druhý pruh pro automobily a vytvořit jednotné parkoviště před nádražní poštou. K přirozenému dohledu taktéž ještě patří rekonstrukce pravého křídla a prosklení ploch v této části objektu, přes které lidé lépe uvidí do prostoru a budou moci sledovat dění na

místě. Do této části prostoru budou umístěny nově otevřené obchody, kavárny nebo restaurace a informační centrum. Druhou strategií je přirozená kontrola vstupu, kterou nelze ve veřejném prostoru úplně využít. Vstup na hlavní nádraží je možný ze všech stran a není nikomu omezený. Vstoupit zde může kdokoliv. Pro kontrolu tedy budou využity alespoň kamerové systémy a bezpečnostní pracovníci. U parkovišť bude vjezd a výjezd řízen závorami. Třetí strategií je teritorialita, ve vnitřních prostorech jsou osoby směřovány na základě informačních tabulí a ukazatelů nebo dle rozestavěných stěn, podchodů a směry vedenými na nástupiště. Ve venkovním prostoru budou na některých místech u chodníků umístěny živé ploty a zábradlí, přechody pro chodce bude sloužit k usměrnění pohybu lidí po prostoru, přístřešky budou u krajních nástupišť tramvajových zastávek umístěny na jejich okrajích, které budou zamezovat vstup osob do ulice nebo vjezd automobilů na zastávku. Poslední strategií je správa budovy a jeho okolí, údržba a s tím spjatá i plášťová ochrana. K této strategii se vztahuje rekonstrukce pravého křídla výpravní budovy, úpravy celé této budovy, které zahrnují novou fasádu, odstranění špinavých nánosů a graffiti, čištění chodníků a cest nebo ošetření dveří a okenních rámců. Dále je potřeba prostor a vysazenou zeleň udržovat v čistotě, taktéž chodníky, cesty a zdi výpravní budovy. Taktéž je třeba provádět pravidelné revize kamer, systémů, výměny světel a ostatní práce. Mezi prvky plášťové ochrany budou zařazeny kamerové systémy a bezpečnostní fólie na sklo. Kontrola prostoru a výpravní budovy bude prováděna pomocí bezpečnostních pracovníků nebo policejní hlídkou. Dle návrhu byla vytvořena vizualizace, jak by nový prostor hlavního nádraží mohl vypadat. Pro porovnání je v kapitole umístěno i několik fotografií a obrázků aktuálního stavu celého prostoru. Mimo návrhu hlavního nádraží je v kapitole uvedeno i doporučení pro nejbližší okolí, mezi které patří nádražní pošta, ulice Dornych, podchod, zastávky trolejbusů na ulici Benešova, podchod a prostor mezi obchodním centrem Dornych a vstupu do podchodu. V poslední části jsou zmíněny další místa v Brně, které by taktéž potřebovaly změnu v jejich vzhledu. Naopak pro porovnání jsou taktéž uvedena místa, která vypadají úhledně a vizuálně pěkně. Díky návrhu a aplikaci metodiky CPTED vznikne z hlavního nádraží a nejbližšího okolí pěkné a úhledné místo, na kterém se obyvatelé a návštěvníci budou cítit bezpečně. Dále aplikace metodiky na vybrané místo dopomůže ke snížení kriminality a trestné činnosti.

Závěr praktické části

Pro aplikaci CPTED metodiky bylo vybrané hlavní vlakové nádraží v Brně. Důvodem byla hlavně vysoká kriminalita v Jihomoravském kraji, kterou z největší části tvoří město Brno a

v něm má nejvyšší kriminalitu městská část Brno-střed, ve kterém se hlavní nádraží nachází. Toto místo se vyznačuje vysokou kriminální činností. Jako hlavní nádraží není považovaná jen výpravní budova a vlaková nástupiště, ale i okolní prostor a blízké okolí, kde spadají zastávky tramvají u hlavního nádraží, podchody, ulice Nádražní, okolní chodníky a budovy, jako např. nádražní pošta a další obchody a služby, které jsou součástí tohoto prostoru. Dle Mapy kriminality a statistik dostupných od Českého statistického úřadu kriminalita s přibývajícím léty klesá. Pro výraznější pokles je potřeba nastavit taková opatření, aby byla efektivita eliminace trestných činů co nejvyšší. Dle hodnocení obyvatel a návštěvníků města Brna bylo vyhodnoceno hlavní nádraží a jeho okolí jako jedno z nejhorsích a pro ně nejvíce nebezpečných míst v celém Brně.

Pro analýzu rizik byla vybrána metodika Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle, která je rozdělena na tři základní fáze, dohromady obsahuje osm kroků, které metodika definuje. Jako první byla definovaná aktiva, která zahrnují osoby, jejich život a zdraví, majetek (budova, vnitřní vybavení), majetek osob (osobní věci), informace a dobrou pověst nádraží. Jako druhé byly definovány zdroje hrozeb, mezi které patří kriminálníci, nezletilí pachatelé, extremisté a různé skupiny organizovaného zločinu, personál, nespokojení zákazníci, psychicky nemocné osoby a teroristé. Jako třetí byly definovány nejčastější možné způsoby útoků, mezi které patří fyzické napadení beze zbraně, s chladnou zbraní nebo se střelnou zbraní, žhářský útok, nájezd vozidla, ničení nebo krádež majetku či vybavení, verbální útok nebo falešné oznámení umístění výbušniny, umístění výbušniny do prostoru, únos osoby, sebevražedný útok s použitím výbušniny nebo nájezd vozidla s výbušninou. Ve čtvrtém kroku byly tyto tři definované skutečnosti shrnuty a sepsány do tabulky, se kterou bylo následně pracováno. Druhá fáze této metodiky analýzy rizik zahrnovala stanovení možných způsobů útoků dle místa a času. Dle místa může k možnému útoku na měkký cíl dojít uvnitř výpravní budovy, na vlakových nástupištích anebo v blízkém okolí, jako např. podchody, zastávky tramvají nebo okolní vstupy. Dle načasování může k možnému útoku dojít během dopoledne, odpoledne nebo večera/noci. V poslední třetí fázi je určena pravděpodobnost a dopad útoku na základě hodnocení jednotlivých podkategorií body 1 až 7 dle bodovacích škál. V konečném kroku byla na základě násobku těchto dvou hodnot určena celková míra ohroženosti z pohledu lokalizace a načasování. Dle lokalizace hrozí největší ohrožení uvnitř výpravní budovy, poté v blízkém okolí hlavního nádraží. Dle načasování hrozí největší ohrožení během dopoledne a odpoledne. Večer je daný prostor nejméně v ohrožení.

Na základě provedené analýzy rizik byla provedena aplikace metodiky CPTED. Aplikace byla provedena dle čtyř základních strategií této metodiky a zahrnovala tyto úpravy: odstranění vstupů do podchodů, laviček, starého zábradlí a odpadkových košů. povrchová úprava tramvajových zastávek a jejich nástupišť, odstranění původních přístřešků a instalace nových přístřešků z plexiskel po celé délce nástupišť u tramvajových zastávek, umístit nová zábradlí a živé ploty podél chodníků, úprava stojanů na kola, úprava kamerových systémů a osvětlení v prostoru, umístění dalšího přechodu pro chodce, vysadit zeleň, odstranit podélné parkoviště u Nádražní ulice a vytvořit jednotné parkoviště před nádražní poštou a u nich instalovat závory, zajistit obhlídky a kontroly prostorů bezpečnostními pracovníky nebo strážníky policie, provést rekonstrukci pravého křídla, úpravu výpravní budovy zahrnující novou fasádu, odstranění špinavých nánosů a graffiti, čištění chodníků a cest nebo ošetření dveří a okenních rámců, instalovat bezpečnostní fólie na skleněné plochy, provádět pravidelné revize kamer, systémů, výměny světel, celkovou údržbu prostoru budovy, chodníků, zastávek, cest, zeleně a udržovat tato místa v čistotě. Mimo návrhu hlavního nádraží je v kapitole uvedeno i doporučení pro nejbližší okolí, mezi které patří nádražní pošta, ulice Dornych, podchod, zastávky trolejbusů na ulici Benešova, podchod a prostor mezi obchodním centrem Dornych a vstupu do podchodu. Celkově se jedná o vyčištění prostoru, odstranění graffiti ze stěn a budov, vysazení zeleně, instalovat více pouličních lamp a kamerových systémů, odstranit nefunkční prvky nebo podivné podniky a celkově udělat prostor útulnější a pro lidi na pohled příjemnější. Díky návrhu a aplikaci metodiky CPTED vznikne z hlavního nádraží a nejbližšího okolí pěkné a úhledné místo, na kterém se obyvatelé a návštěvníci budou cítit bezpečně. Dále aplikace metodiky na vybrané místo dopomůže ke snížení kriminality a trestné činnosti.

ZÁVĚR

Vývoj metodiky CPTED začal v 60. letech 20. století. Základy jí daly Elizabeth Woodová a Jane Jacobsová. Původcem definice metodiky je považován C. Ray Jeffery. Mezi další osobnosti, kteří se metodice věnovali a publikovali své studie, patřili Oscar Newman popisující hájitelný prostor, manželé Paul a Patricia Brantinghamovi popisující environmentální kriminologii, James Q. Wilson a George L. Kelling popisující teorii rozbitých oken nebo Tim Crowe popisující tři základní strategie metodiky. V současnosti je metodika dost populární a inspirací jsou modely od Oscara Newmana nebo Tima Crowea. Došlo k založení několika světových asociací, jsou pořádány různé přednášky a semináře nebo vznikají další disciplíny či obory, např. Prevence kriminality prostřednictvím designu produktů, geografické mapování a profilování kriminality.

Důležitým pilířem je bezpečnostní systém, který zabezpečuje řízení činností jednotlivých složek odpovídajících za zajišťování bezpečnosti v České republice a reaguje na aktuální bezpečnostní situaci uvnitř státu i ve světě. Mezi zájmy patří rozvoj krizového řízení a prevence kriminality, který se v České republice začal vyvíjet až po roce 1989. Zajištění bezpečnosti opatřuje dokument Bezpečnostní strategie České republiky. Součástí bezpečnostního systému je vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek. V oblasti vnitřní bezpečnosti hrají role jednotlivé ústřední orgány státní správy, mezi které patří Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí a další. S bezpečnostním systémem, veřejným pořádkem a vnitřní bezpečností souvisí i několik zákonů. Jedná se především o Ústavu, Listinu základních práv a svobod anebo Trestní zákoník nebo Ústavní zákon o bezpečnosti. V oblasti prevence kriminality byla vytvořena technická komise CEN/TC 325 a byly vydány čtyři normy zabývající se plánování městské výstavby.

Řízení rizik slouží pro správnou identifikaci rizik na základě analýzy, vyhodnocení a regulací rizik, které vedou k efektivnímu návrhu bezpečnostního opatření. Analýza rizik obsahuje analýzu aktiv, analýzu hrozeb, analýzu zranitelnosti a stanovení výsledné míry rizika. Následně při vyhodnocení je potřeba se zaměřit na nejdůležitější aktiva, nejnebezpečnější hrozby a nejvyšší zranitelnost a navrhnout nejefektivnější bezpečnostní opatření pro maximální regulaci rizika. Mezi nejčastěji používané metody patří: Check list, What-if, SWOT, Analýza stromem událostí, FMEA a další. Pro analýzu rizik měkkého cíle je vhodná metoda Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle.

Environmentální kriminologie je pojem, který je označován v souvislosti vnímání prostředí z pohledu kriminální přitažlivosti potencionálního pachatele. Mezi základní teorie environmentální kriminologie patří teorie racionální volby, teorie rutinních aktivit a teorie vzorců kriminality, s tím souvisí mapování kriminality a geografické profilování. Cílem metodiky CPTED je snížit četnost páchaných trestných činů a celkově snížit kriminalitu. Pro aplikaci metodiky je potřeba využít strategie, mezi které patří přirozený dohled, přirozená kontrola přístupu, teritoriální posílení a plášťová ochrana s údržbou. V případě správné aplikace metodiky a využití metod lze docílit bezpečnějšího prostředí a snížení kriminality. Důležité je poznat prostor a konkrétní prostředí, provést správnou analýzu a dle výsledků správně nastavit opatření nebo potřebné změny. Tato metodika je velmi vhodná i pro měkké cíle, které vykazují nízkou úroveň zabezpečení, a proto jsou pro potenciální pachatele velmi atraktivní.

Pro aplikaci CPTED metodiky bylo vybráno hlavní vlakové nádraží v Brně. Důvodem byla hlavně vysoká kriminalita v Jihomoravském kraji, kterou z největší části tvoří město Brno, kde zaujímá nejvyšší kriminalitu městská část Brno-střed, ve kterém se hlavní nádraží nachází. Toto místo se vyznačuje vysokou kriminální činností. Jako hlavní nádraží není považovaná jen výpravní budova a vlaková nástupiště, ale i okolní prostor a blízké okolí, kde spadají zastávky tramvají u hlavního nádraží, podchody, ulice Nádražní, okolní chodníky a budovy, jako např. nádražní pošta a další obchody a služby, které jsou součástí tohoto prostoru. Dle Mapy kriminality a statistik dostupných od Českého statistického úřadu kriminalita s přibývajícím věkem klesá. Pro výraznější pokles je potřeba nastavit taková opatření, aby byla efektivita eliminace trestných činů co nejvyšší. Dle hodnocení obyvatel a návštěvníků města Brna bylo vyhodnoceno hlavní nádraží a jeho okolí jako jedno z nejhorších a pro ně nejvíce nebezpečných míst v celém Brně.

Pro analýzu rizik byla vybrána metodika Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle, která je rozdělena na tři základní fáze, dohromady obsahuje osm kroků, které metodika definuje. Jako první byla definovaná aktiva, která zahrnují osoby, jejich život a zdraví, majetek (budova, vnitřní vybavení), majetek osob (osobní věci), informace a dobrá pověst nádraží. Jako druhé byly definovány zdroje hrozeb, mezi které patří kriminálníci, nezletilí pachatelé, extremisté a různé skupiny organizovaného zločinu, personál, nespokojení zákazníci, psychicky nemocné osoby a teroristé. Jako třetí byly definovány nejčastější možné způsoby útoků, mezi které patří fyzické napadení beze zbraně, s chladnou zbraní nebo se střelnou zbraní, žhářský útok, nájezd vozidla, ničení nebo krádež majetku či vybavení, verbální útok

nebo falešné oznámení umístění výbušniny, umístění výbušniny do prostoru, únos osoby, sebevražedný útok s použitím výbušniny nebo nájezd vozidla s výbušninou. Ve čtvrtém kroku byly tyto tři definované skutečnosti shrnuty a sepsány do tabulky, se kterou bylo následně pracováno. Druhá fáze této metodiky analýzy rizik zahrnovala stanovení možných způsobů útoků dle místa a času. Dle místa může k možnému útoku na měkký cíl dojít uvnitř výpravní budovy, na vlakových nástupištích anebo v blízkém okolí, jako např. podchody, zastávky tramvají nebo okolní vstupy. Dle načasování může k možnému útoku dojít během dopoledne, odpoledne nebo večera/noci. V poslední třetí fázi je určena pravděpodobnost a dopad útoku na základě hodnocení jednotlivých podkategorií body 1 až 7 dle bodovacích škál. V konečném kroku byla na základě násobku těchto dvou hodnot určena celková míra ohroženosti z pohledu lokalizace a načasování. Dle lokalizace hrozí největší ohrožení uvnitř výpravní budovy, poté v blízkém okolí hlavního nádraží. Dle načasování hrozí největší ohrožení během dopoledne a odpoledne. Večer je daný prostor nejméně v ohrožení.

Na základě provedené analýzy rizik byla provedena aplikace metodiky CPTED. Aplikace byla provedena dle čtyř základních strategií této metodiky a zahrnovala tyto úpravy: odstranění vstupů do podchodů, laviček, starého zábradlí a odpadkových košů. povrchová úprava tramvajových zastávek a jejich nástupišť, odstranění původních přístřešků a instalace nových přístřešků z plexiskel po celé délce nástupišť u zastávek, umístit nová zábradlí a živé plochy podél chodníků, úprava stojanů na kola, úprava kamerových systémů a osvětlení v prostoru, umístění dalšího přechodu pro chodce, vysadit zeleň, odstranit podélné parkoviště u Nádražní ulice a vytvořit jednotné parkoviště před nádražní poštou a u nich instalovat závory, zajistit obhlídky a kontroly prostorů bezpečnostními pracovníky nebo strážníky policie, provést rekonstrukci pravého křídla, úpravu výpravní budovy zahrnující novou fasádu, odstranění špinavých nánosů a graffiti, čištění chodníků a cest nebo ošetření dveří a okenních rámců, instalovat bezpečnostní fólie na skleněné plochy, provádět pravidelné revize kamer, systémů, výměny světel, celkovou údržbu prostoru budovy, chodníků, zastávek, cest, zeleně a udržovat tato místa v čistotě. Mimo návrhu hlavního nádraží je v kapitole uvedeno i doporučení pro nejbližší okolí, mezi které patří nádražní pošta, ulice Dornych, brněnský podchod, zastávky trolejbusů na ulici Benešova, prostor mezi obchodním centrem Dornych a vstupem do podchodu. Celkově se jedná o vyčištění prostoru, odstranění graffiti ze stěn a budov, vysazení zeleně, instalovat více pouličních lamp a kamerových systémů, odstranit nefunkční prvky nebo podivné podniky a celkově udělat prostor útulnější a pro lidi na pohled příjemnější. Díky návrhu a aplikaci metodiky CPTED

vznikne z hlavního nádraží a nejbližšího okolí pěkné a úhledné místo, na kterém se obyvatelé a návštěvníci budou cítit bezpečně. Dále aplikace metodiky na vybrané místo dopomůže ke snížení kriminality a trestné činnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] FIALA, Petr. *Prostorové aspekty bezpečnosti ve vybraném městě* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/kdr8n7/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jiří Pánek, Ph.D.
- [2] Crime prevention through environmental design. *Wikipedia* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Crime_prevention_through_environmental_design#References
- [3] BARILIK, Igor. *Environmentální kriminologie*. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-065-9.
- [4] NEWMAN, Oscar. *Defensible space: Crime Prevention Through Urban Design*. The Macmillan Company, 1972. ISBN 978-0020007500.
- [5] MAREK, David. *Geografické profilování*. 2017. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce Boukalová, Hedvika.
- [6] Environmentální kriminologie - Environmental criminology. *Wikijii* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: https://wikijii.com/wiki/Environmental_criminology
- [7] Broken Windows Theory. *Psychology today* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/basics/broken-windows-theory>
- [8] How CPTED is combining hardware with heart-ware. *SECURITY INFO WATCH* [online]. 04.11.2021 [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.securityinfowatch.com/security-executives/security-industry-services/article/21245247/how-cpted-is-combining-hardware-with-heartware>
- [9] CROWE, Timothy. *Crime Prevention Through Environmental Design*. 2. vydání. Butterworth-Heinemann, 2000. ISBN 9780750671989.
- [10] PREVENCE KRIMINALITY PROSTŘEDNICTVÍM ENVIRONMENTÁLNÍHO DESIGNU – CPTED. *Doverville* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://doverville.cz/novy-pristup-k-reseni-bezpecnosti-a-ochrany-mekkych-cilu-verejnych-a-komercnich-budov-cpted/>

- [11] Five Product Designs Against Crime. *Designorate* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.designorate.com/design-against-crime/>
- [12] *MAPAKRIMINALITY.CZ* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://mapakriminality.cz/>
- [13] FIRSTOVÁ, Jana a David ZÁMEK. *Prevence kriminality - nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8.
- [14] SOUČEK, Vladimír, Eva STAŇOVÁ a Martin LINHART. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek: Krizové řízení*. Praha, 2005, 123.
- [15] *Ministerstvo obrany České republiky* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.army.cz/>
- [16] *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/>
- [17] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1. ISSN 1211-1244.
- [18] Zákon č. 2/1993 Sb. – Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů*. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2. ISSN 1211-1244.
- [19] Zákon č. 40/2009 Sb. – Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2009, částka 11. ISSN 1211-1244.
- [20] Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. – Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 29.05.1998, částka 39. ISSN 1211-1244.
- [21] Prevence kriminality ve světě: Evropské normy prevence kriminality. *Prevence kriminality v České republice* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/prevence-kriminality-ve-svete/evropske-normy-prevence-kriminality/>
- [22] ČSN ISO 31000. *Management rizik – Směrnice*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2018, 28 s. 2. vydání. Třídící znak: 01 0351
- [23] Analýza rizik: Jemný úvod do analýzy rizik. *Clever and smart* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.cleverandsmart.cz/analyza-rizik-jemny-uvod-do-analyzy-rizik/>

- [24] *Metody a způsoby hodnocení rizik na pracovišti*. Dokumentace BOZP a PO [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: https://www.dokumentacebozp.cz/aktuality/metody-hodnoceni-rizik-bozp/#kap_5
- [25] SWOT analýza. *MANAGEMENT MANIA* [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>
- [26] KALVACH, Zdeněk a Benedikt VANGELI. *Vyhodnocení ohroženosti měkkého cíle*. Praha, 2018. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/vyhodnoceni-ohrozenosti-mekkeho-cile-metodika-ke-stazeni.aspx>
- [27] *Safety and Security (Principles of Crime Prevention through Environmental Design)*. 2014. Dostupné také z: https://www.penrithcity.nsw.gov.au/images/documents/services/health-safety/Crime_Prevention_Through_Environmental_Design_Control_Plan.pdf
- [28] KRÁLOVÁ, Klaudia. *Ochrana měkkých cílův železničnéj infraštruktúry*. 2021. Dizertačná práca. Žilinská univerzita v Žilíně, Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Katedra bezpečnostného manažmentu. Vedúci práce Loveček, Tomáš.
- [29] *Secured By Design* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.securedbydesign.com/>
- [30] *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017. Dostupné také z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mv/strategie/koncepce-ochrany-mekkych-cilu-pro-roky-2017-2020>
- [31] APELTAUER, Tomáš, Zdeněk DUFEK, Benedikt VANGELI, aj. *Ochrana měkkých cílů*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-427-5.
- [32] *The International Crime Prevention Through Environmental Design Association* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.cpted.net/>
- [33] Designing out Crime Association (DOCA). *The Crime Prevention Website* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://thecrimepreventionwebsite.com/references-and-library/726/designing-out-crime-association-doca/>
- [34] *Florida Design Out Crime Association a CPTED Network* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://fldoca.com/>
- [35] Brno hlavní nádraží. *Wikipedia* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Brno_hlavn%C3%AD_n%C3%A1dra%C5%BE%C3%AD

- [36] *Brno hlavní nádraží: plánec stanice*. České dráhy, 2020. Dostupné také z: https://m.cd.cz/assets/dalsi-sluzby/sluzby-ve-stanici/brno-hlavni-nadrazi_1.pdf
- [37] Brno hlavní nádraží. *Www.mapy.cz* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=16.6128025&y=49.1906243&z=17&source=pubt&id=15211057&ds=1>
- [38] Polovina historické budovy brněnského hlavního nádraží je po rekonstrukci. *Česká televize* [online]. 2021 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/jihomoravskykraj/3407910-polovina-historicke-budovy-brnenskeho-hlavniho-nadrazi-je-po-rekonstrukci>
- [39] ADAM, Karel. Kriminalita v Jihomoravském kraji v roce 2021. *Český statistický úřad* [online]. Brno [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xb/kriminalita-v-jihomoravskem-kraji-v-roce-2021>
- [40] Pocitová mapa Brno. *Pocitové mapy* [online]. 2016 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.pocitovemapy.cz/brno-2016/#11/49.1974/16.6041>
- [41] CUTÁKOVÁ, Alžběta. ANKETA: O nejošklivější místo v Brně. *Brněnská Drbna* [online]. 2020 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://brnenska.drba.cz/zpravy/spolecnost/18607-anketa-o-nejosklivejsi-misto-v-brne.html>
- [42] KRYLOVÁ, Monika. Nejnebezpečnější místa ve městě? Nádraží, tvrdí strážníci. *Brněnský deník* [online]. 2016 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://brnensky.denik.cz/zlociny-a-soudy/nejnebezpecnejsi-mista-ve-meste-nadrazi-tvrdi-straznici-20160919.html>
- [43] Brno hlavní nádraží. *Mapy Google* [online]. [cit. 2022-05-13]. Dostupné z: <https://www.google.com/maps/search/hlavn%C3%AD+n%C3%A1dra%C5%BE%C3%AD+brno/@49.1909871,16.6106778,17z/data=!3m1!4b1?hl=cs>
- [44] *MAPY.CZ* [online]. [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: www.mapy.cz
- [45] Podchod u brněnského nádraží by se letos měl začít rekonstruovat. *Náš REGION* [online]. [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/podchod-u-brnenskeho-nadrazi-by-se-letos-mel-zacit-rekonstruovat-264812/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CPTED	Crime prevention through environmental design
NCPI	National Crime Prevention Institute
DAC	Design Against Crime
EU	Evropská unie
NATO	Severoatlantická aliance
ČR	Česká republika
OSN	Organizace spojených národů
MHD	Městská hromadná doprava
CCPCJ	Comisson for Crime Prevention and Criminal Justice
UNODC	UN Office on Drugs and Crime
EUCPN	European Crime Prevention Network
ECPA	European Crime Prevention Awards
CDPC	European Committee on Crime Problems
EFUS	The European forum for Urban Safety
CEN	Evropská komise pro standardizaci
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci
FMEA	Analýza možného výskytu a vlivu vad
PNH	Bodová polokvantitativní metoda
GIS	Geografický informační systém
GDPR	Obecné nařízení o ochraně osobních údajů
PIR	Pasivní infračervené čidlo
SBD	Secured by Design
ICA	International Crime Prevention Through Environmental Design Association
DOCA	Designing Out Crime Association

FL-DOCA Florida Design Out Crime Association

FCN Florida CPTED Network

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Budova s rozbitými okny [7]</i>	18
<i>Obr. 2. Designově navržená židle [11]</i>	24
<i>Obr. 3. Mapa kriminality [12]</i>	25
<i>Obr. 4. Analýza rizik [23]</i>	53
<i>Obr. 5. SWOT analýza [vlastní zdroj]</i>	56
<i>Obr. 6. Výpočet celkové míry ohroženosti [26]</i>	57
<i>Obr. 7. Teorie rutinních aktivit [3]</i>	61
<i>Obr. 8. Hypotetický model místa výskytu kriminality [3]</i>	62
<i>Obr. 9. Promítnutí všech skutků jako bodů na mapě na území Prahy [3]</i>	64
<i>Obr. 10. Přirozený dohled [27]</i>	66
<i>Obr. 11. Kontrola přístupu [27]</i>	68
<i>Obr. 12. Teritorialita [27]</i>	69
<i>Obr. 13. Údržba [27]</i>	71
<i>Obr. 14. Kritéria atraktivity [31]</i>	75
<i>Obr. 15. Logo asociace ICA [32]</i>	77
<i>Obr. 16. Logo asociace FLDOCA [34]</i>	78
<i>Obr. 17. Design asociace FLDOCA [34]</i>	79
<i>Obr. 18. Kriminalita v jednotlivých krajích [12]</i>	83
<i>Obr. 19. Kriminalita v jednotlivých částech města Brna [12]</i>	84
<i>Obr. 20. Ubytovna na ulici Cejl [44]</i>	86
<i>Obr. 21. Římské náměstí [44]</i>	87
<i>Obr. 22. Hlavní nádraží v Brně [vlastní zdroj]</i>	88
<i>Obr. 23. Půdorys vlakového nádraží a blízkého okolí [36]</i>	89
<i>Obr. 24. Brněnský podchod [45]</i>	90
<i>Obr. 25. Mapa vlakového nádraží a okolí [37]</i>	91
<i>Obr. 26. Zrekonstruované levé křídlo hlavního nádraží [vlastní zdroj]</i>	92
<i>Obr. 27. Kriminalita v městské části Brno-střed [12]</i>	94
<i>Obr. 28. Trestné činy v průběhu let 2017 až 2021 [39]</i>	94
<i>Obr. 29. Vysvětlivky [40]</i>	96
<i>Obr. 30. Pocitová mapa [40]</i>	96
<i>Obr. 31. Pocitová mapa hlavního nádraží [40]</i>	97
<i>Obr. 32. Bodovací škála dostupnosti zbraně [26]</i>	106

<i>Obr. 33. Bodovací škála výskytu útoku [26]</i>	107
<i>Obr. 34. Bodovací škála složitosti útoku [26]</i>	107
<i>Obr. 35. Bodovací škála dopadu na životy a zdraví [26]</i>	109
<i>Obr. 36. Bodovací škála dopadu na objekt [26]</i>	109
<i>Obr. 37. Bodovací škála finančního dopadu [26]</i>	110
<i>Obr. 38. Bodovací škála dopadu na fungování společenství [26]</i>	110
<i>Obr. 39. Celková míra ohroženosti [26]</i>	111
<i>Obr. 40. Procentuální vyhodnocení ohroženosti dle lokalizace</i>	113
<i>Obr. 41. Procentuální vyhodnocení ohroženosti dle načasování</i>	114
<i>Obr. 42. Vstupy podchodů na hlavním nádraží [44]</i>	116
<i>Obr. 43. Hlavní nádraží [vlastní zdroj]</i>	119
<i>Obr. 44. Interiér výpravní budovy [35]</i>	119
<i>Obr. 45. Vstupy podchodů [44]</i>	120
<i>Obr. 46. Hlavní nádraží před aplikací [44]</i>	125
<i>Obr. 47. Hlavní nádraží po aplikaci CPTED metodiky</i>	125
<i>Obr. 48. Hlavní nádraží před aplikací [44]</i>	126
<i>Obr. 49. Hlavní nádraží po aplikaci CPTED metodiky</i>	126
<i>Obr. 50. Nádražní pošta [vlastní zdroj]</i>	127
<i>Obr. 51. Graffiti na Nádražní ulici směrem k Novým sadům [vlastní zdroj]</i>	128
<i>Obr. 52. Trolejbusové zastávky u nádraží [44]</i>	129
<i>Obr. 53. Graffiti na ulici Nádražní směrem k Dornychu [44]</i>	129
<i>Obr. 54. Zdi podél ulice Dornych vedoucí směrem k podchodu [44]</i>	130
<i>Obr. 55. Aktuální stav podchodu [vlastní zdroj]</i>	131
<i>Obr. 56. Okolí před obchodním centrem Dornych [vlastní zdroj]</i>	132
<i>Obr. 57. Římské náměstí [44]</i>	133
<i>Obr. 58. Vlakové nádraží v Židenicích [44]</i>	133
<i>Obr. 59. Roh na ulici Veverí a Pekárenské [vlastní zdroj]</i>	134
<i>Obr. 60. Zastávka Náměstí 28. října na ulici Milady Horákové [44]</i>	134
<i>Obr. 61. Janáčkova akademie múzických umění [vlastní zdroj]</i>	135
<i>Obr. 62. Denisovy sady u Petrova [vlastní zdroj]</i>	135
<i>Obr. 63. Zastávka na ulici Joštova [vlastní zdroj]</i>	136

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Shrnutí aktiv, zdrojů hrozeb a možných způsobů útoku.....</i>	104
<i>Tab. 2. Místo a načasování dle jednotlivého způsobu útoku</i>	105
<i>Tab. 3. Tabulka vyhodnocení pravděpodobnosti</i>	108
<i>Tab. 4. Součet dopadů dle jednotlivých míst a času útoku</i>	111
<i>Tab. 5. Výpočet ohrožení dle lokalizace</i>	112
<i>Tab. 6. Výpočet ohrožení dle načasování</i>	114
<i>Tab. 7. Úkony v prostoru</i>	124

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Vyhodnocení rizik

PŘÍLOHA P I: VYHODNOCENÍ RIZIK

Vyhodnocení dopadu dle místa – uvnitř nádražní budovy

Dopad - místo	uvnitř	život	objekt	finance	společnost
Napadení beze zbraně	5	2	1	1	1
Napadení chladnou zbraní	9	3	2	2	2
Napadení střelnou zbraní	14	5	4	3	2
Žhářský útok	23	6	7	4	6
Nájezd vozidla	18	5	5	5	3
Falešné oznámení umístění výbušniny	12	1	5	5	1
Ničení vnitřního nebo venkovního vybavení	9	1	3	4	1
Krádež vnitřního nebo venkovního vybavení	9	1	3	4	1
Verbální útok	4	1	1	1	1
Umístění výbušniny do prostoru	23	7	6	4	6
Organizovaný únos osoby	12	4	3	3	2
Sebevražedný útok s použitím výbušniny	22	6	6	4	6
Nájezd vozidla s výbušninou	22	6	6	4	6

Vyhodnocení dopadu dle místa – vlaková nástupiště a blízké okolí

nástupiště	život	objekt	finance	společnost	blízké okolí	život	objekt	finance	společnost
6	3	1	1	1	6	3	1	1	1
10	4	2	2	2	10	4	2	2	2
15	6	4	3	2	13	6	2	3	2
0	x	x	x	x	0	x	x	x	x
0	x	x	x	x	17	7	4	3	3
0	x	x	x	x	0	x	x	x	x
7	1	2	3	1	8	1	3	3	1
0	x	x	x	x	8	1	3	3	1
4	1	1	1	1	4	1	1	1	1
0	x	x	x	x	0	x	x	x	x
11	4	2	3	2	11	4	2	3	2
21	6	6	4	5	23	7	6	5	5
0	x	x	x	x	20	7	3	5	5

Vyhodnocení dopadu dle času – dopoledne

Dopad - čas	dopoledne	život	objekt	finance	společnost
Napadení beze zbraně	6	3	1	1	1
Napadení chladnou zbraní	10	4	2	2	2
Napadení střelnou zbraní	15	6	4	3	2
Žhářský útok	23	6	7	4	6
Nájezd vozidla	19	6	5	5	3
Falešné oznámení umístění výbušniny	12	1	5	5	1
Ničení vnitřního nebo venkovního vybavení	9	1	3	4	1
Krádež vnitřního nebo venkovního vybavení	9	1	3	4	1
Verbální útok	4	1	1	1	1
Umístění výbušniny do prostoru	23	7	6	4	6
Organizovaný únos osoby	11	3	3	3	2
Sebevražedný útok s použitím výbušniny	22	6	6	4	6
Nájezd vozidla s výbušninou	22	6	6	4	6

Vyhodnocení dopadu dle času – odpoledne a večer

odpoledne	život	objekt	finance	společnost	večer	život	objekt	finance	společnost
6	3	1	1	1	5	2	1	1	1
11	5	2	2	2	9	3	2	2	2
15	6	4	3	2	14	5	4	3	2
23	6	7	4	6	23	6	7	4	6
20	7	5	5	3	0	x	x	x	x
12	1	5	5	1	0	x	x	x	x
9	1	3	4	1	9	1	3	4	1
9	1	3	4	1	9	1	3	4	1
4	1	1	1	1	4	1	1	1	1
23	7	6	4	6	0	x	x	x	x
12	4	3	3	2	10	2	3	3	2
23	7	6	4	6	0	x	x	x	x
23	7	6	4	6	0	x	x	x	x

Vyhodnocení celkové ohroženosti dle místa

Celková ohroženost	P	D uvnitř	C	P	D nást	C	P	D blízké okolí	C
	21	5	105	21	6	126	21	6	126
	18	9	162	18	10	180	18	10	180
	14	14	196	14	15	210	14	13	182
	18	23	414	18	0	0	18	0	0
	13	18	234	13	0	0	13	17	221
	17	12	204	17	0	0	17	0	0
	20	9	180	20	7	140	20	8	160
	20	9	180	20	0	0	20	8	160
	21	4	84	21	4	84	21	4	84
	12	23	276	12	0	0	12	0	0
	14	12	168	14	11	154	14	11	154
	9	22	198	9	21	189	9	23	207
9	22	198	9	0	0	9	20	180	

Vyhodnocení celkové ohroženosti dle času

Celková ohroženost	P	D dopo	C	P	D odpo	C	P	D večer	C
	21	6	126	21	6	126	21	5	105
	18	10	180	18	11	198	18	9	162
	14	15	210	14	15	210	14	14	196
	18	23	414	18	23	414	18	23	414
	13	19	247	13	20	260	13	0	0
	17	12	204	17	12	204	17	0	0
	20	9	180	20	9	180	20	9	180
	20	9	180	20	9	180	20	9	180
	21	4	84	21	4	84	21	4	84
	12	23	276	12	23	276	12	0	0
	14	11	154	14	12	168	14	10	140
	9	22	198	9	23	207	9	0	0
	9	22	198	9	23	207	9	0	0